

64.619

A
VÉN KUVASZ EMLÉKEI
ÉS EGYÉB ÁLLATMESÉK

IRTA:
Dr. MAUKS ERNŐ

A SZERZŐ SAJÁTJA

1937.

NYOMTA FARKAS ELEMÉR KÖNYVNYOMDÁJA, SZERENCS

A
VÉN KUVASZ EMLÉKEI
ÉS EGYÉB ÁLLATMESÉK

IRTA:
Dr. MAUKS ERNŐ

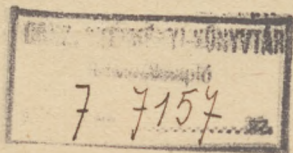
A SZERZŐ SAJÁTJA

1937.

NYOMTA FARKAS ELEMÉR KÖNYVNYOMDÁJA, SZERENCS

64619

A vén kuvasz emlékei.

Tavaszeleje volt s a rég nélkülözött napsugár ez évben először áradt emberre, állatra áldó melegséggel. Sajó, a megkopott kuvasz kimászott a kutyaólból és jólesőt nyújtózkodva eléjefeküdt, hogy át-süttesse megviselt tagjait a verőfényvel. Érezte, hogy közeljár a kutyai kor legvégső határához s felbecsülhetetlen minden óra, amelyet még a felülről ömlő világosságon tölthet.

Podagrás lábait messze előrenyújtva terpeszkedett s okos szemeiből most is önbizalom, mondhatnók, sztoikus nyugalom sugárzott. A körülötte ug-rándozó baromfiak szinte tisztelettel kerülték el, mint a háztartás állati alkalmazottainak nesztorát, akinek rangja, ha az efféle kórság Állatorszá-gban is dívnék, legalább is házörzési főtanácsos lenne.

Csak a fiatal, kíváncsi círmós merészkedett hozzá valamivel közelebb. Új állat volt a háznál, korához mérten legfeljebb egerészeti titkár lehetett volna a rangsorban. Az öreg kuvasz jóindulattal szemlélte a játékos tapasztalatlan macskát s ha alkalom adódott, szívesen oktatta. A sok évezre-des kutya-macska ellentét egyazon házhoz tartozó állatoknál — tudvalévően az elvek fenntartásával — mindig fel van függesztve.

A cica felugrott egy farakásra és farkát kikun-

koritva vidám nyávogással ujságolta, amit éjszakai kóborlása közben itt-ott hallott, tapasztalt. A sok vidám és közönyös élmény után egy szomorú hír is következett, a harmadik szomszéd kivénült kutáját tegnap agyonlőtték...

De mikor a macska ezt kinyávogta, maga is ráeszmélt, hogy tapintatlanságot követett el. Hiszen öreg barátja is egyszer így járhat. Minek hát előtte falra festeni az ördögöt? De mivel már vissza nem vonhatta, amit kimondott, félénken pislogott az ebaggastyánra, lesve, nem ijesztett-e rá akaratlanul is tulságosan.

— No, ez a veszedelem engem nem fenyeget — vakkantotta a kutya nyugodt biztossággal, mintha csak eltalálta volna, mi jár a macska fejében.

Most ezen volt a meglepődés sora.

— Honnan tudod te ezt olyan biztosan? — szaladt ki a száján. — Megmondotta talán néked a gazdánk? S ha csakugyan szólt ilyesmiről, te azt megértetted?

— Nemcsak a szavát barátom, még a gondolatát is ellesem. Tizenöt év elég idő ehhez. Embernek talán nem, de kutyának, — az más! Tudom milyen jószág lakozik a szívében, nem engedné az a szőrszálamat sem meggörbülni!

— Hiszen akkor szüret! — örvendezett a macska. — Akkor én is remélhetem, hogy addig élek, amíg a kehes egeret tejes edénynek nyávogom.

— Lehet, lehet. De előbb érdemeket kell szerezned a gazdánk körül. Ha nem is telnek ki tőled olyanok, amikben én megőszültem.

— Ugyan, mi érdemeid lehetnek, bátya? —

kérdezte a cirmos könnyedén. — Őrizted a házat becsülettel, ennyi az egész. Más eb is megtenné, mert a fajtátokkal született a kötelességérzet.

— No, nemcsak egészen így van. Engem a gazdám bizalmas barátjává avatott. Valósággal tanácsot várt tőlem. Nem hiába csúfoltok vén koromra ház-
őrzési tanácsosnak.

— Ugyan miben szorulhat az ember a mi tanácsunkra?

— Miben? — vakkantott az eb élénken és okos szeme felvillant. — Akár a legfontosabban. Életpárvalasztásban. Mondhatom, részem van benne, hogy a gazdánk ma istenigazában boldog. Mert engem vitt el annak idején — háztűznézőbe is! Hej, gyönyörű napok voltak!

— Háztűznéző? Mi az? — kérdezte a macska csodálkozva.

— Amikor az ember feleséget választ. Mert náluk nem úgy van, mint az állatoknál. Mi sokkal közvetlenebbek vagyunk ebben. Ti cirmosok, a háztetőn, mi kutyák az utcán találunk párunkra. De ők sokkal nagyobb feneket kerítenek ennek. Mégis legtöbbször boldogtalanok.

— Mondd el hát, bátyám, hogy történt — kérlete a macska behízeltgően dorombolva.

A kutya kaffantott egyet, megköszörülte a tor-kát, majd rákezde:

— Hát az úgy volt, hogy mikor a gazdánk ház-asodni készült, három lány volt a környéken, egyik szemrevalóbb a másiknál. Szép szál legény volt a gazdánk, volt is mit aprítania a tejbe, szívesen eljött volna hozzá akármelyik. De az ifjú csak nem tudott

választani közülük, nem tudta magát elhatározni. Végre is sorrajárta mindhárom lányosházat. És engem is magával vitt. Hiába vonakodtam, menekültem behúzott farkkal a kutyaólbá — hiszen volt bennem annyi tisztesség, hogy belássam lompos kuvasz voltomat — nem használt semmi, vele kellett mennem. Akkor nem tudtam, minek, most már nagyon is világos előttem.

Beállítottunk hát az elsőhöz. Nem mondom, hogy nem fogadta szívesen a gazdám. Sőt — csupa mosoly, csupa ragyogás volt. De alighogy engem meglátott, szinte kikelt magából. „Nem mész innen, te ronda, lompos dög, nem takarodol azonnal?” rivalt rám és az inasának kiadta a parancsot, hogy kergessen ki a kapun. Ez egypár jókora darab követ hajított rám — akkor tört el egyik lábam — én meg a kapun kívül meglapulva vártam a gazdámra.

Nem soká kellett várnom, rövid volt a látogatás. A leány is kijött vele a tornácra s hallottam, amint búcsúzáskor így szólt a gazdámhoz: „Azt az útálatos kutyát a maga helyén még ma agyonlövetném. Hogy is lehet ilyen rondaságot tartani? Többé ne hozza magával a mi tiszta udvarunkra!”

Búsan, sántikálva csatlakoztam gazdámhoz a kapu előtt. No, ha ez a nő lesz a gazdám felesége, egykettőre a fűbe harapok — gondoltam és leeresztett füllel, farkkal vánszorogtam mögötte. De amint elkanyarodtunk, a gazdám felém fordult és jóságos kezével szeretettel simogatta meg bozontos fejemet.

— No, Sajó kutyám, ide se jövünk el többet — mondotta meggyőződéssel. — Mert amelyik nő ilyen kegyetlen tud lenni az ártatlan állattal szem-

ben, abban kevés a könnyörület — ha rá kerül a sor — az ember iránt is. Szívtelen nőt nem akarok élet-társnak.

Egyszeribe visszatért a vidámságom. Még a sán-taságot is könnyebben viseltem. Hiszen a tört lába-mat is részvéttel megtapogatta, megnézegette az én jó gazdám, otthon pedig bekötözte.

És mivelhogy ebcsont beforr, nemsokára elki-sérhettem a második leányosházhoz. Most már kész-séggel mentem utána, mert tudtam, mi a feladatom. Rajtam keresztül akar belátni jövődöbelije szívébe.

Hát itt nem is volt részem sem szidalmakban, sem kövezésben, csak egyszerűen — nem vettek tu-domást rólam. Levegőnek néztek. Tolhattam előtérbe nagy buksi fejemet, szűkölhettem, hízeleghettem : jég-hideg mellőzés lett az osztályrészem. Ha nem is el-lenségesen, de közönyösen félretoltak, elhárítottak.

No, ez még mindig nem a legrosszabb eset — okoskodtam magamban és egészen megbarátkoztam a gondolattal, hogy ez a nő lesz a gazdasszonyom. Ha nem is fog becézni, szeretni, de bántani sem és valahogy csak meg fog szokni. Addigra pedig úgyis megvénülök.

Kíváncsi voltam a gazdám benyomásaira. Kér-dőleg függesztettem rá szemeimet s ő, mintha megér-tett volna, készségesen megadta a magyarázatot.

— Ez sem az igazi, kedves öreg szolgám. Jobb-lelkű, mint a másik, de még mindig távol van a valódi jóságtól. Meg lehetne dermedni mellette, úgy érzem s ha bajba jutnék, az ujja hegyét sem mozdí-taná értem. Keressünk csak tovább, amíg melegen

érző szívre nem találunk, amely ki tudja árasztani szeretetét emberre is, állatra is.

Igy jutottunk el egy szép napon a harmadikhoz. Az erkélyen szorgoskodott, ennivalót szórt az udvarra a verebeknek. Még csak nem is mentegetőzött, amiért egy-két morzsa a gazdám ruhájára hullott. S amint üdvözölték egymást, hamar észrevett engem is. Hiszen — tudva szerepemet — odatolakodtam.

— Jaj, de kedves kutyus! És hogy szereti a gazdáját! — csicseregte és fehér keze máris végigsimult gubancos fejemen. Nem félt ez attól, hogy megharapom, sem hogy finom ujjai bemaszatólódnak, csak a húséget látta bennem, meg a ragaszkodást. Amikor pedig uzsonnához ültek, kijutott nekem is bőségesen a tejbemártott kalács. Pacsit is kellett adnom, eléggé szégyeltem csámpás kutyalábam az apró tenyérbe tenni.

Mondania sem kellett gazdámnak, már tudtam, hogy ez az igazi. Ugy is lett és rövidesen hazahozta a jószívű leányt mostani otthonunkba. És azóta sem bánta meg. Boldogan él vele, mint galambok a dúcban. Azóta derekasan megsaporodott a család s a fiatal sarjak örökölték a szülők könnyőreletes jóságát. A gyermekek feladata ellenőrizni, hogy rendesen megkapjam ebédemet, vacsorámat. Ilyen emberek szolgálatában hát nem kell félnem, hogy időelőtt ebek harmincadára kerülök...

A macska, amely eddig áhitattal hallgatott, most félénken megszólalt.

— És . . . és hát . . . bátyám, miért nem minden ember ilyen?

— Mert nem tudják, vagy nem akarják felismerni, hogy a jó szív az egyedüli érték ezen a világon. Jobban boldogít, mint szépség, ész, vagyon, név együttvéve. De persze, hogy ezt valaki megértse, magának is nemesebb fából kell kifaragva lennie. Amilyet bizony szintén nem találni minden árokparton ...

A kérészek.

Szent Iván nap táján, ragyogó nyári délesten, százával keltek ki bábjaikból a kérészek és röpködve táncot lejtettek a Tisza tükre felett. Örültek a csillogó víznek, a melengető napsugárnak, szép fehér köntösüknek, egymás társaságának, egyszóval mindannak, amit rövid életük élvezniök adhatott.

— Milyen szép a világ! — fakadt ki egyikükből az elragadtatás.

— Óh, milyen szép! Egészen más itt, mint amilyennek láttam odalenn, álca koromban! — szólt egy másik.

És habzsolva a lét gyönyörűségeit, egyre szaporodó rajban táncoltak tovább a lassan hömpölygő folyó felett.

A nap pedig lassan kezdett lefelé hajolni és perzselő heve engedett. A kérészek csak tovább röpködtek a juniusi derűben.

— Én már érzem, hogy fáradni kezdek — mondotta az, amelyik előbb úgy tudott örülni. — Mire leszáll a nap, elvesztem minden erőmet ...

— Úgy látszik, ez a mi sorsunk — felelte társa,

amely szintén sokkal alacsonyabban szállt már, mint az előbb.

— Nézz oda, társainkra — szólt amaz és lefelé mutatott, ahol néhány holtrafáradt kérész épen lehullott a Tisza vizébe. Amint a víz felszínére értek, azonnal bekapta őket egy-egy falánk harcsa.

Egy harmadik csatlakozott hozzájuk és látva bánkódásukat, nem állta meg szó nélkül.

— Csak erős akarat kell hozzá és nem fáradtok el. Én kímélem erőmet és hiszem, hogy fogom még látni a napot felkelni vigasztalgatta őket.

— Óh, mit ér a mi életünk — tört ki az előbbieik egyikéből az elkeseredés — ha csak néhány nyári órán át adatott meg, hogy annak örüljünk!

— De ez a pár óra is magában foglalhatja egy élet boldogságát . . . Születtünk, szerettünk, meghalunk . . .

— És holnap mindegy lesz, éltünk-e egyáltalán, vagy nem, holott holnap is épúgy fog ragyogni a nap, épúgy fognak táncolni holnap születendő társaink, mint mi ma tettük . . .

— A halál utáni napon mindegy, életünk egy évig tartott-e, vagy csak egy napig — bölcselkedett a másik. — És mi legalább szépen éltünk.

— Én mégis szeretném a reggelt is megérni — vetette közbe az, amelyik kímélte magát, — hogy táncolhassak a holnapi nemzedékkel!

— Csak azt nem értem: ha csúnya álcaéletünk a setétben oly sokáig tartott, miért kell most a ragyogást élvezve, attól oly hamar megválnunk?

— Én búcsúzom . . .

Sóhajtotta az első és lehanyatlott a víz tükrére.

Pillanat alatt egy éhes csuka szájában lelte sirját. Társa még egy nagy keringést téve, követte.

Az erős akaratú pedig fáradtan leszállt egy vízimalom oldalfalára és ott pihenve töltötte az éjszakát. Megérte a hajnalt és látta a napot felkelni.

Valami földöntúli gyönyörűségnek képzelte azt, de nem tudott neki örülni. . . . Az egyedüllét rettenetes érzése szállta meg. Alig várta, hogy a nap fellebb szálltával életre keljenek a mai nap kérészei, amelyek nem ismerték a tegnapi nemzedéket.

Végre benépesült a víz felszíne velök. Táncoltak, vibráltak, mint kortársaik tegnap. Örömmel vegyült középük. De fáradt szárnyaival nem tudott már tempót tartani velök, el-elmaradt tőlük minduntalan.

Különös módon ma épenséggel nem találta örömet a gondtalan ficákolásban.

Azok pedig, a fényesszárnyú ifjú nemzedék, idegenül, szinte megvetőleg néztek rá, és mint nem középük valót, iparkodtak őt maguk közül kiszorítani.

A szegény kérésznek rá kellett jönnie, hogy ő más kor szülötte lévén, itt, ezek közt fölösleges. Amilyen jól érezte magát a maga körében, maga idejében, amilyen vidám, szerető társak vették körül tegnap, annyira rideg, szívtelen gyűlölködő bánásmód jutott osztályrészeül ma az idegenek részéről, amelyek nem értik többé meg. Egyetlen baráti pillantás sem esett immár feléje.

És egy utolsó nagy vargabetűt csinálva a levegőben, önként hanyatlott le elkeseredésében a nagy folyó hullámsirjába.

Egy csapat veréb napról-napra ellátogattott a kenderföldre, ahol vígan lakmározva csiripelték meg a nap eseményeit és ahonnan boldog jóllakottsággal tértek meg éjjeli nyugvóhelyükre. Egy szép nyárutói reggelen azonban kegyetlen meglepetés érte őket: valami emberforma maskara állott a kender közepén félre csapott rossz kalappal, igaz, hogy az arca seholsem volt látható, de a kabátja rongyos újjával ugyancsak hadonászott, különösen ha erősebb szél támadt.

A verebek elképedve fordultak vissza és tanácstalanok lévén, tanácskozni kezdtek.

— Sebaj — mendotta egy öregebb, — ma a gazda korábban ment ki a földjére, mint máskor. Majd hazamegy! Azt kívárvuk és nyugodtan visszamegyünk lakmározni.

— Igen ám, csak hogy az nem a gazda — vélekedett egy még öregebb, — hiszen az sohasem volt olyan rongyos!

— Ennek meg nem is látom az arcát — csiripelte egy fiatal.

— Akkor az talán nem is ember — így egy másik.

— Ej, no, hát, mi lenne egyéb? — intette le az öreg. — Tudjátok jól, hogy ruha teszi az embert, az pedig van rajta.

Déltájban újra arrafelé szállt az egész csapat, megnézni, ott van-e még a pasas. Biz az csak ott volt, épenúgy, mint reggel. Csak épen a kalapja volt még pityókosabban félrecsapva.

Ujra visszavonultak, újra tanácskoztak. Éhesek voltak s ott állott előttük a terített asztal, melyhez hozzá nem férhettek. Érthető hát, hogy a hangulat ingerlékenyebb volt az ankéten.

Egyesek felvetették az eszmét, hogy nem kell törődni a különös ember jelenlétével, s mintha ott sem volna, nyugodtan leszállani a kenderre.

— Ugyan-ugyan — fújta le a tervet a vezérveréb — igaz, hogy szemtelenek vagyunk, de biztos veszedelembe csak nem szállhatunk bele. Sokan ott-hagynák közülünk a csőrüket!

— De hát akkor mit tegyünk? Hiszen így éhen-veszünk! — firtatták a türelmetlenebbek.

— Más eleséget keresünk, egyebet nem tehetünk. Hiszen megvoltunk valahogy azelőtt is, amíg nem jártunk a kenderre.

— Ez csunya megalkuvás és visszavonulás — jegyezte meg egy fiatal durcásan és látszott, hogy nem nyugodott bele.

Csakhamar pártot is szerzett magának és amint a csapat tovarepült, hogy más mezőiséget keressen fel, ők kiváltak abból s mégegyszer visszarepültek a kenderföldre, hátha lehetne még valamit tenni.

Hát uramfia! A rongyos ember kalapján nagy lelkinyugalommal üldögél egy varjú. Amannak még eszébe sem jut, hogy elhessegesse magáról a vendéget.

Ez a szokatlan látvány azonban még e merészebb társaságot is annyira zavarba hozta, hogy hanyatthomlok szerte akartak repülni, de a varjú kacagva szólt rájuk.

— Mit féltetek a magatok árnyékától? Mit riadoztok? Nem látjátok, hogy ez nem ember, hanem csak egy hitvány báb, amelyet a gazda azért tett ide, hogy mi jámbor madarak, megijedjünk?

Nagy volt az öröm a verebek között. Körülfogták a népszerű öreg varjút, kérdésekkel ostromolták innen is, onnan is, hogy jött rá az öreg, hogy ez csak báb?

— Ti bolondok, hát alaposan megnéztem. Ti is rájöhattetek volna amire én, hogy ennek nincs feje, keze, tehát nem is ember. Meg aztán: tud-e az ember naphosszat tétlenül, mozdulatlanul állni a mezőn? Ugye, hogy nem? No látjátok?

— Ezt megjegyezzük. Hát még mit tanulhatunk ebből az ostoba esetből? — érdeklődött egy kíváncsi.

— Tanulhattok biz' abból egy és más egyebet is. — Ha emberek volnátok, azt, hogy ha cselt akartok valakinek vetni, legalább ügyesen, és a valószínűség látszatával tegyétek. De mi jámbor állatok ilyeneken nem törjék a fejüket.

— Hát még? Hát még, varjú bácsi? — faggatták a tanulni vágyó, alig felcseperedett fiókák.

— Azt is, hogy türelemmel kell kivárni, amíg

valami érthetetlen dolog magától felderül. Meg azt, hogy jó ugyan a merészség, de az óvatosság még sem árt, nehogy egyszer puskás, igazi embert néz-zetek madárijesztőnek.

— És? És? — csiripelték újra a verebek.

— Éz azt, hogy sok dolog van a világon, amit a fiatal verébnek meg kell tapasztalnia. Sőt azt is, hogy amire a magatok fajtája talán soha rá nem jött volna, azt tőlem, egy öreg varjútól egész könnyen megtudtátok, vagyis más madár is tud valamit, nemcsak ti.

Csend állott be. A verebek elmélkedtek azon a sok okosságon, amivel a varjú megterhelte az agyukat.

— No, de most már elég a sok tanulságból — károgtá az öreg madár — és elrepült. A legbecse-seb tanulságot magával vitte anélkül, hogy a verebekkel közölte volna.

Azt tudniillik, hogy az a maskara, hogyha nem is volt ember: bizonyára azért volt odaállítva, mert a verebeknek odamenniök nem szabad: ennélfogva az az egyedüli helyes, ha nem is mennek oda.

Az ürge és a pacsirta.

Fenn a levegőben első trilláit zengte el a pacsirta. Üdvözölte az alig szürkülő hajnalt, melynek derengését talán még csak az ő éles szeme vette észre, hálát énekelt a Teremtőnek a dúsan pompázó tavaszért, megfürdött az üde májusvégi szellőben, majd szállt rögei közé, fészkére, ahol hű párja,

pelyhes kicsinyei nyitogatták szemöket az új nap örömei számára.

A rögök közt akkor bújt elő egy ürge földalatti vackából, hogy ő is hozzáfogjon napi munkájához és dézsmálgassa a frissen kiszökkent kalászekat.

Amilyen félénk jószág az ürge, meg is riadt, amint a pacsirta leereszkedett, de látva, hogy hiába ijedezett, kissé bosszúsan odacincogott a madár felé:

— No neked sincs jobb dolgod, mint hajnalok hajnalán zavarni a csendet. Fogadok, hogy most is torkodszakadtából üvöltöztél. Mire való az ilyen üres, haszontalan játék?

Meghökken a pacsirta, mert erre még sohasem gondolt. Hogy az ő éneke csakugyan olyan hiábavalóság volna? Hiszen eddig egész odaadással élt-halt ezért, és most ez a hitvány szürke állat rápirít azzal, hogy ez céltalan és fölösleges.

Sértődött, de szeliden válaszolt az ürgének.

— Hogy te nem szereted az énekemet, azt látom. De talán nem is nagyon zavarlak vele. Én a magasban dalolok, te meg a földalatt álmodozol. Nem gondolnám, hogy útjában állunk egymásnak.

— Nem is mondom, hogy engem bántasz vele. Csak nem tudom megérteni, mi célod lehet a sok hangoskodással. Táplálékot ugyan nem szerzel vele. Még ha csőröd elé repülne egy szúnyog, azt sem kaphatnád be, ha szüntelenül kornyikálsz.

— Nem is élek én szunyogokkal, barátom. De meg az eleséget megkeresem én máskor és másképen. Azért hogy néha énekelek is, még éhkoppon nem maradok. Sem én, sem a kicsinyeim...

— Akkor meg épen nem értem, miért teszed hát,

— Azért, mert megkívánja a természetem. És te most azt hiszed, hogy én azt feleseléskép mondom, holott tiszta igazságnak érzem. Nem tudnék élni, ha nem volna valami, a mindennapinál szebb, magasabb cél is, ami lelkesít, amiért érdemes róni a szürke, egyhangú, vígasztalan hétköznapiakat is. Nem ismerem annyira a te életmódodat, messze, mélyen föld alatt lakol, — de bizonyára neked is lehet valami felemelő, magasabb mozzanatod, ami más, mint a folytonos létért való vesződség....

Sehogyan sem értette az ürge ezt az okoskodást. Hiába lelkesedett bele a madár a magyarázatba, nagyon bután nézett rá amaz.

— Igen — motyogta bizonytalanul — ez a mozzanat a megélhetés.

Elmosolyodott a pacsirta, talán szánakozott is, de tovább fejtegette a magáét.

— Meg a családalapítás, kicsinyek felnevelése, s a többi. Értem a gondolatmenetedet. Mindez nálam is megvan, hiszen ez minden élővel közös kötelességünk. De feltéve, ha ennek megfeleltünk: én még ezen tulmenően is el tudok képzelni örömöket: ezt jelenti nálam az ének, fenn a tiszta derűben, magasságban...

— No, nekem nem jutna eszembe ilyesmi — mormogta az ürge és hangjából kiérzett, hogy ebben a meggyőződésben elégedett.

— Hát hiszen lehetnek ilyen állatok is — hagyta rá a pacsirta megértően. — Bár úgy képzem, szörnű lehet sötét földalatti vackodban, unalmas, örök egyformaságban. Mivel teszed hát széppé az életedet?

— Azzal, ha jó sok búzakarászt gyűjtök össze

és jóllakottan gömbörödöm téli álomra — felelte az ürge, egész természetesnek találva álláspontját.

— Hát kicsinyek az igényeid, de szűk is a látóköröd, az bizonyos. Különben — talán én is ilyen lennék, ha odúban laknám és sohasem emelkedtem volna a báránylehős magasba...

— És ez is az igazi — bizonykodott az ürge. — Én ebben a földalatti üregben születtem, itt is fogok elmúlni. Ez hát az én legsajátabb tulajdonom. Te azonban csak afféle jöttment vagy, tavasszal ősszel költözől, meg sem melegszel egy barázdában...

— De láttam, éltem, tapasztaltam és hidd el, nem cserélnék veled. Nem kötne le a föld és talán elsorvadnék, ha az ének, — az a kis „haszontalan játék” nem töltené be túláradó életkedvem!

— Szóval te hajhászod a szórakozást, élvezetet. Bizony én sem cserélnék veled. Szolid, öreg ürge maradok világéletemben.

— Nem értjük meg egymást... Te élvhajhásznak nevezed, ha én egy kis napsugarat keresek az élet szürkességében...

Ezzel éppen ki is meritették a vita tárgyát. Ideje volt, mert kibujt az ürgelyukból az öreg rágcáló hizott, epés életpárja és ugyancsak korholni kezdte férjeurát:

— Nem restelsz annyit cincogni annak a szél-tolónak? Ilyen haszontalanul fecséreled az időt? Mennyi búzakalászt sülyeszthetél volna azóta a lakásunkba! Tessék ezt most pótolni! Nem arra való az élet, hogy haszontalanságokról vitatkozzunk!

Persze, hogy az ürge ész nélkül surrant be a föld alá, s megjuhászodva hallgatta a kitérőéseket.

Ám a pacsirta is felkereste fészkrét és meleg szeretettel bújt oda övéihez.

— Oly szép volt, ahogy előbb daloltál — csipogta a párja. Édesebb a félálom, ha halljuk trillázó hangodat. A kicsinyek is boldogabban szenderegnek . . . Nem énekelsz ma már többet?

— Nem már. Nagyon elvette a kedvem a mi szomszédunk, az ürge. Azt állította, hogy az ének merő, üres haszontalanság . . .

Nagyot nézett az anyapacsirta, szinte bánat borította fényes kis szemét. Meg-megcsukló hangon, nyögdécselve kérlelte a másikat.

— Csak nem vetted komolyan . . . Óh hisz akkor végünk is volna . . . Mert élhet-e a pacsirta, ha megszűnt énekelni? Ez a kis haszontalanság ad nekünk erőt, életkedvet. S ha távol vagy is tőlem, amikor fennlebegsz dalolva a magasságban, tudom, hogy rám gondolsz, nekem énekelsz és könnyebb a szívem, rózsásabbnak látom én is a világot.

És a hím-pacsirta egyszeriben elfeledte az ürge lehangoló, földhözragadt nézeteit, felrebbent a felhők alá, folytatva a félbenhagyott hajnali zsolozsmát, élvezte az életet és benne azt, amiért érdemesnek tartotta, hogy éljen.

Pók és pillangó.

A nyári veranda mennyezetéről villanykörte világított alá s fényével odacsalogatta a meleg esték röpködő rovarvilágát. Egész rajokban táncolták körül a muslicák, szúnyogok, keményszárnyú bogarak

és éjjelilepkék. Örültek a szokatlan időben felcsillanó világosságnak s úgy érezték, szebbé teszik rövidre kimért életidejüket, ha gondtalanul megfürösztik szárnyukat a lágyan ömlő tündöklésben.

Tapasztalták, hogy a szelid fény nem süt, nem perzseli le szárnyaikat, egyre merészebben járták hát a keringőt a lámpa körül. Egyéb veszedelem hogy is jutott volna eszükbe? A nappali madarak rég alusznak s az éjjeliek ide nem merészkednek.

Azt, hogy a fényforrástól egy vaskos keresztspók feszítette ki hálóját, dehogyis vették észre. Furfangosan volt az megszerkesztve, félig az árnyékba esett s szálai oly finoman voltak megszöve, hogy a legélesebb fekete bogárszem sem látta meg mindjárt. Éppenezért egy gyanútlan kis lepke egyre nagyobb köröket írva le a lámpa körül, egyszerre csak súrolta szárnyával a hálót s a ragadós szálba mihamar belebonyolódott. Hiába kapálózott csápjával, lábával, verdesett szárnyaival, nem tudott elszabadulni.

Persze, hogy a pók leshelyéről azonnal észrevette. De mielőtt szokott villámgyors ugrásával rácsapott volna, előbb mérlegelte: egyrészt ér-e valamit a zsákmány, másrészt, biztos-e, hogy elbír vele. Úgy látszik, mindkét kérdésre igennel felelt önmagának, mire szaporán megindult, hogy végezzen a pillangóval.

De ennek — a legutolsó pillanatban — valahogy mégis sikerült elszakítania a rátekeredő szálakat, s elkerülnie a biztos halált. Mintha tudatában lett volna annak, hogy esete ezer közül egy, — hirtelen örömeiben visszafordult a pók felé, és — hálótávolon kívül — rázümmögött:

— No várj csak, te gyilkos állat! Ezt még megkeserülöd!

A pókot meglepte a lepke vakmerősége. Nem szokott hozzá, hogy nagyritkán elszabaduló egy-egy kiszemelt áldozata még gorombáskodjék is vele. Többnyire hanyatthomlok — szó nélkül — mentik irhát.

— Örülj, hogy élsz, te buta szárnyas! — kiáltotta volna utána, ha hangot adhat. De csak sok lábának villámgyors vibráló mozdulataival kalapálta ezt a választ. A lepke mégis megértette.

— Persze, hogy örülök! De jaj neked, te ugyancsak nem viszed el szárazon!

A pók nagyon biztos volt a dolgában. Tudta, hogy a lepke nem tud olyan erőket megmozgatni, amik neki ártsanak. Mégis bosszantotta az eset.

— Bolond vagy egészen. Csak az én éberségem hiányán mult, hogy meg nem fojtottalak s ez nem a te érdemed. És most még neked áll fellebb! Hadd halljam hát, hogy gondolod azt, hogy bosszút állhatsz rajtam?

— Csak van talán igazság Állatországbán is, vagy mi. Felkeresem minden rovarfélék urát, a denevért, és panaszt emelek ellened. Jótállok érte, hogy holnap ilyenkorra nem kuksolsz többé a hálód sarkában . . .

A pillangó világosan látta, hogy a pók csak mulat ezen.

— Azt hiszed? Jól tudja a denevér, hogy nekem méregszemölcsöm van és nem mer velem kikezdeni. Sokkal okosabban teszed, ha abbahagysz minden továbbit és örülsz rendkívüli szerencsédnek.

Nekem meg mondj köszönetet, hogy ilyen nagylelkű jó tanácsot adok ...

De a lepkének nagyon a fejébe ment, hogy övé az igazság. Valahol kell olyan tényezőnek lennie, amely azt neki megállapítja, kiosztja.

— S ha nem a denevér, elpusztít a fecske. Annak keményebb a csőre, kettészel, mielőtt a mérgeidnek hasznát vennéd ...

— Próbáld hát meg! — volt a pók utolsó intése és visszavonult leshelyére, hogy el ne mulasszon egypár megkaparintható muslicát.

A lepke nyomban fel is kereste a denevért és óvatosan körülropködve a nagy szárnyast, fülébe zümmögte panaszát.

— Én nem voltam ott, nem láttam az egészből semmit. Lehet, nem is úgy volt, csak te találtad ki az egészet. És megrágalmazod a békés, nyugodt pókot — válaszolt a denevér.

— Számtalan rovar társam látta, előhívjam őket? — kínálta fel bizonyítékait a lepke.

— Nincs kedvem meghallgatni a tanúdat. Nem vagy nekem rokonszenves. Miért kezdek ellenségeskedést a keresztespókkal? Az messze van, te meg itt vagy a közelemben ...

És veszedelmesen kitátotta a száját, hogy bekapja a kis pillangót. Ez csak hihetetlen ügyességének köszönhetette, hogy megszabadult a halál torkából — most már másodszor.

De csak tovább igyekezett keresni az igazságát. Amint felvirradt a reggel, megvárta a fészkeről szárnyrakelő fecskét.

A nap első sugarai villództak körülöttük, amint

röptükben hosszan, panaszosan előadta ügyét a kis rovar a madárnak.

Szó se róla, meghallgatta a fecske a mondani-valókat. El is elmélkedett rajta. Csak épen a levont következtetéseket találta furcsának a lepke.

— Hiszen igaz, hajsza! híján megölhetett volna a pók. De a valóságban mégsem tette. Valószínűleg a jobb belátás győzött rajta és nagylelkű lett. Te ellenben rútul visszaéltél a helyzettel és két olyan vétséget követtél el ama becsületes állat ellen, amiért okvetlenül meg kell, hogy büntesselek...

— Én? — zümmögte a lepke elámulva. — Hiszen csak a puszta életemet igyekeztem megmenteni... Micsoda hibát ejthettem hát a pókkal szemben?

— Magad bevallottad, hogy te repültél bele a hálójába. Mi más ez, mint dúrva magánlaksértés? És amikor amaz meg akart ezért — jogosan — fenyíteni, elszaggattad a nehezen megszerkesztett, művészi hálózálait. Ez nem egyéb, mint idegen vagyon rongálása. Több, mint igazságos tehát, hogy bűnhődnöd kell.

És mielőtt a tepke ráeszmélt volna, hogy legjobb lenne — harmadszor is — menekülnie, az éhes madár máris bekapta, lenyelte, megemésztette anélkül, hogy az igazságkereső kis szürke rovar nagyon megfeküdte volna a gyomrát.

— Mégis csak nagy dolog macskának lenni! — állapította meg öntelt büszkeséggel a hajóskapitány jól táplált kandurja amint egy természetes patkányt némi küzdelem után sikeresen letepert és bekebelezett az óceánjáró gőzös éléskamrájában. — Egerek és patkányok életének és halálának ura vagyok, akinek pusztá megjelenésére is idegsokkot kap minden cincogó. Mily felemelő tudat ez! És ha hozzáveszem nagy, kiterjedt, előkelő rokonságomat, az oroszlánt, tigrist, párducot — arra a meggyőződésre kell jutnom, hogy a világ egyik legkiválóbb állata vagyok. Ha a föld egy nagy tejes tányér: mi macskák vagyunk azon a tejfel...

És hangtalan, előkelő, lassú léptekkel tartott a fedélzetre, hogy a délelőtti napra kifeküdve, elvégezze reggeli dorombolását.

Az ilyen kiválóságot azonban ritkán hagyják zavartalanul. Ez már a nagyság átká. Odatolakszik, hozzádörgölgődik, kedvét lesi mindenféle csöcselék. Most is körülfogták a népszerű állatot a hajó utasai, különféle rövidruhájú embergyermek és vállvetve kínálgatták reggelijöknök nemcsak maradványaival, de olyik a javával, tejecskével, kávécskával, kalácskával...

— No, ez a tolakodás igazán undorító — nyá-vogta a szemükbe a kevély cica. — Boldogok lennétek ugye, ha egyet, mást elfogadnék a kezetekből. De füttyölök ma rátok... Én ma húst ettem, mint rokonom, az oroszlán...

Azok azonban nem igen értették és tovább ki-nálgatták egyforma szívettséggel. Végre szánalomból és illendőségből annyit megtett, hogy megszagolta egyik-másik feléje nyújtott adományt. Ennél többet igazán nem tehetett. Azután mély megvetéssel hátat fordítva, szapora léptekkel ellejtett a hajó csendesebb helyiségeibe.

A gőzös akkor valahol a Verestengeren járt és néhány nap múlva bejutott a Bengáli öböl egyik kikötőjébe. Macskánk unta a vesztegelést, a ki és berakodással járó folytonos zajt, mi sem természetesebb, mint, hogy kedve támadt kissé közelebből megnézni a nagy világ tejestányérjának ezt a tájkát, oly nagyok-e itt is a patkányok, oly izesek-e az egerek, mint másutt. Tehette bátran — úgy hitte — addig ugysem fog a hajó tovább mozdulni, míg neki, a kiváló állatnak, nem méltóztatik visszasétálni.

Ment, mendegélt, soha nem látott utcák tömkelegein át, amíg megéhezett. Egyetlen egér, patkány sem esett útjába, de még csirke sem, valami másra kellett hát fanyalodnia. Valami furcsa gömbölyű barna jószágban meglátott egy kis tejecskefélét. Bezzeg — kínálás nélkül is — nekiesett most annak. Alig szürcsölt azonban belőle (ínfámis ízűnek, nem macskáké asztalára valónak találta, hiszen kókusztej volt) a mellette strázsáló barna fehérnépféle nagyot húzott bambuszával kandúrunk jólápolat háttára.

— No, még ilyet ! Ez ütleg akart lenni ! Ilyet még állatunk nem pipált. Hogy őt valaki megütni merészelje ! De ha már így történt, természetes, hogy eszeveszetten menekülnie kell. Semmi kétség, csúnyán megkergették őt, a macskák macskáját, a tigris sógorát, az oroszlán komáját, ezek a ronda, félvad emberek !

Hiszen igaz, mihamar lőtávolon kívül került, de most már a fejvesztett futásban elvétette a hajó felé vezető utat és épen a város ellenkező végén találta magát. Es kapkodásában mindjobban belebonyolodott a tévelygésekbe, végre egy pálmaerdő kellős közepébe cseppent.

Valami rettenetes ordítás ütötte meg a fülét. Felligyelt. A vízhangját is meghallotta : másik irányból. Okos állat volt, taglalni, elemezni kezdte a hangot. Hatalmas erő zendült meg benne, de ah — vajjon nem csalódik-e, — ugyanaz a stíl, ugyanaz a zenei ritmus, mint a macskák nemzeti dallamában, a nyávogásban ! Semmi kétség : a hatalmas rokonok valamelyike bődült itt el. És macskánk most már nem sajnálta, hogy eltévedt — égett a vágytól, hogy színe elé kerüljön a nagy unokafivérnek. Hogy fogja az keblére ölelni, micsoda lakomákban lesz nála része . . . Óh, hogy most nincs kéznél egy-két egér, hogy hódolata és hősiessége bizonyítékaul a lábai elé rakhatná. Mert bizony illenék valamivel kedveskedni.

Hirtelen előbukkant az óhajtott rokon : egy hatalmas bengáli tigris. A macskának szinte gyökeret vert a lába, tágra nyílt a pupillája, ilyen kolosszálisnak mégsem hitte. — Ha nem volnék macska, meg is

ijednék! — gondolta és máris félni kezdett. A tigris — közvetlen mellette — újra elbődült. Macskánk-nak a háta is borzongott: a hang ereje is majd leseperte a lábáról, egyik fülére rögtön megsiketült. De bosszantotta, hogy az óriási állat észre sem látzik őt venni és a félelmet legyőzte önérzete, a tigris ordítására egy keserves, hosszú epedő, édes nyávogással válaszolt. Belenyávogta e hangba minden tiszteletét, bámulatát, de egyszersmind minden önérzetét.

Megütődve és mogorván fordult feléje a tigris és járatta pár pillanatra szikrázó szemeit, amíg a kis állatot észrevette.

— Ki vagy? — kérdezte haraggal vegyes megvetéssel.

— Hát nem ismersz? Egy szegény, de vitéz rokon... nyávogta a kandur behízelt melegséggel,

— Kinek a rokona vagy, te hitvány állat? — így a tigris egyre növekedő rosszindulattal.

— A ti-ti... tied, felséges Uram... A te hősi fajodnak egy... egy nem is utolsó ivadéka... da-dogta a macska.

— No ez már mégis hallatlan... fortyant fel a tigris és egy pillanatra kedve volt elmosolyodni a bizarr szemtelenségen. De ez annyira felülhaladott szerinte minden mértéket, hogy itt már a mosoly nem is helyénvaló.

— Lássuk hát, mit eszel?

— Ne-nem eszem én most se-semmit, de bizony rám férne egy kövér egérke, vagy egy tányér tejecske.

— Hát az ember húsát megeszed-e?

— Ments Isten! — hebegte a kandur őszintén összeborzadva. — Hiszen én szolgálom az embert!

— No azt tudtam, hogy sok hitvány rokonom van ebben, meg abban az őserdőben: a párduc, puma, jaguár, hiúz és mások, de hogy ilyen világcsúfja merje magát rokonomnak nevezni, azt még sem mertem volna elhinni... Nesze!

És talpának teljes erejével hatalmas oldalütést mért a szegény macska koponyájára. Rögtön szét is hasadt az. Nyávogás és dorombolás nélkül szellemült át a büszke kandur...

A tigris azonban nem falta fel a szegény rokon hülő tetemeit. Megvetéssel rúgta félre, miközben még mindig felháborodva mormogta szörnyű fogai közt:

— Rettenetes... Maholnap már minden csőcselék rokonomnak fogja magát kiadni... Hallatlan...

Az elkésett könyörület.

„Gnoti s' auton!”-írja elő a görög bölcs: ismerd meg tenmagadat! Azóta lepergett évezredek félervényűvé koptatták ez aranyszabályt. Fürkésszük, vizsgálgatjuk saját lelkünk rejtelseit ma is, de bizony csak azt szeretjük közülük felfedezni, ami szép és ránk nézve hízelgő. Nagyon ferdén állítjuk be tükrünket. Ámbár — ami azt illeti — sokkalta más képpen ama bizonyos évezredek előtt sem volt.

Hadd legyenek kivétel, hadd kezdjek egyszer „mea culpa-”val egy állattörténetet. Sajnos, nem

mesét, — bár azzá tehetném! Az önvallomással — legalább könnyíthetek a lelkemen!

Ne mondja az olvasó, hogy botorság ilyen bagatell ügyből lelkiismereti kérdést kovácsolni. Hiszen életről van szó, ha mindjárt csak egy ártatlan állat életéről is, melyet megmenthettem volna. Így csak a késő bánattal lettem gazdagabb, s ez — jól tudjuk: eb gondolat. Azonfelül leszűrtem egy tanulságot: habozó vagyok, amikor nem kellene annak lennem. S most attól félek, hogy minden állatmesémmel együttvéve nem használtam annyit az állatvédelemnek, amennyit ez egyetlen állatélet ellen vétettem.

Hívatásom szerint iskolát látogattam. S míg a tanító kérdezősi módszerét figyelgettem: fel és alá sétáltam a tanteremben. Az egyik ablak fakeretéről kaparászás nesze ütötte meg fülemet. Odapillantok: egy gyönyörű szarvasbogárpéldányt látok vergődni hatalmas gömböstüvel átszúrva s odarögzítve az ablakpárkányhoz. Elkeseredetten kaparta mind a hat lábával a deszkát, szabadulni igyekezve kínos, írtóztos helyzetéből, természetesen hiába. Az állat még teljes életerejében volt, a testén áthatolt vastag tű — úgy látszik — nem sértett kényesebb részeket.

Magamban szörnyen felháborodtam ekkora bár kegyetlenségen. Hiszen jó, ha már szemléltető eszköz a szarvasbogár is, s szükség van rá az iskola gyűjteményében: végezzék ki egyszerre embersegesen, szeszbe fullasztva, nikotinnal mérgezve, akárhogy, csak ne engedjék ily szörnyűségesen kínlódni Isten ártatlan teremtményét! Milyen példa ez a kegyetlenkedésre amúgy is hajlamos falusi gyermekek számára!

A nebulók előtt — természetesen — nem szólhattam a tanítónak, nehogy tekintélyét megtépázzam. De többé nem tudtam ügyelni a tanítás menetére, minden figyelmemet a szegény vergődő bogár kötötte le.

Az első pillanatban elhatároztam, hogy az állatot mindenáron megmentem. Nem most, rögtön, feltűnést keltve, hanem majd a látogatás után. Esetleg egy pár szóval felvilágosítom a tanítót eljárása helytelenségéről. Ez a feltett szándék megnyugtatót s jól esett elképzelnem a bogár boldogságát, amikor érzi majd, hogy rettentő élménye után újra szabad lett! Elég ritka embernél, állatnál az a felemelő eset, hogy úgyszólván a halál révéből — váratlanul — még egyszer — megváltást nyer.

Közben folyton oda-odapislantottam a kétségbeesetten kapálódzó állatra. Egypár odatévedt legyecske röpködte körül, s az áldozat mintha szarvaival tehetetlenül ágaskodott volna feléjük. Talán azoktól is segítséget akart kérni.

— Szívesen megtennők — zümmögték ezek — de nem ér fel a mi kis erőnk odáig. Hogy képzeled, hogy azt a szörnyűséges tűt még csak meg is tudnók mozdítani! Még ha százezren lennénk, akkor sem! Ha te, a bogarak nagy, erős királya — nem tudsz boldogulni vele!

— No, nagyot véthetél az ember ellen, ha ilyen borzalmas halálra ítélt — vélekedett egy öreg légy. — Minket, ha alkalmatlanok vagyunk neki, egyszerűbe agyoncsap. Ami bizony sokkal könnyebb vég lehet, mint ez a lassú, reménytelen kínszenvedés!

— Vétettem? — cincogott fel a szarvasbogár.

— Nem tudok róla! Nem is láttam soha egyikét sem ezeknek a kegyetlen embereknek! Ők tudják csak, mit rónak fel bűnömül. Bizonyára látnak rá okot, mert anélkül az ember semmit sem tesz. De, hogy tévednek, az is bizonyos. S én még csak meg sem tudom magyarázni nekik!...

— Csak rájönnek talán maguktól is, mielőtt késő lesz — vigasztalták a legyek.

— Gondolod? nem úgy néz ki! Nézd, mennyien vannak ebben a nagy hodályban és egyetlen egynek sem jutna eszébe, hogy megkönyörüljön rajtam. Pedig egy síncs közöttük, amelyik ne látná szörnyű kínjaimat!

— Talán az, amelyik annyiszor jár le s fel körülöttünk. Mintha jóindulatot néznék ki a szeméből! Hátha mégis megesik a szíve rajtad s egyszer csak — egyet gondol és — kihúzza a tűt a testedből!

A szarvasbogárnak felcsillant a nagy, okos fekete szeme.

— Óh, hát miért nem teszi meg? Hogy a kedvére tenne pedig vele annak, aki mindnyájunkat megalkotott! Hogy megáldaná érte, ha megkímélné az ő általa nekünkadott kis életet!

*

A hivatalos látogatás után a jegyzőkönyv felvétele következett. Adatok keresgélése, bemondása. Közben bejött az igazgató s a tantestület többi tagjai. Mindenki beszélt a maga ügyes-bajos dolgáról s figyelmem teljesen elterelődött a szegény szenvedőről. Már kinn az utcán kísérték éjjeli szállásom felé, amikor eszembejutott a bogár.

Ha egyedül vagyok: kétségtelenül visszafordu-

lok. De így — féltem az emberek hétköznapi gondolkodásától. Gyengeségnek fogják betudni, ha ezért ilyen hühöt csapok s a hátam mögött — mint afféle eszelőst, vagy különcöt — kinevetnek. Hiszen — ismerjük az embereket.

Igyekeztem a lelkismeretemmél megalkudni. Tervemről nem mondtam le. Abban a tanteremben — gondoltam — holnap reggel is még dolgom lesz s akkor többé nem fogok habozni. Különben a bogárban még annyi életerő mutatkozott, hogy kétségtelennek tartottam: reggel is életben találom.

Bizonyos, hogy még lefekvéskor is foglalkoztam — gondolatban — a bogárral. Kínos éjszakája lesz, amitől megkímélhettem volna, no, de reggelre legalább biztos a szabadulása! Most már igazán nem fogok késlekedni!

Am amikor másnap beléptem a terembe, s az ablakhoz siettem, amelyen át pazarul ömlött be a juniusi napsugár: a bogár élettelenül lebegett az otromba gombostűn. A könyörület — alaposan — elkésett.

Engem aztán sokáig bántott s bánt ma is, ha eszembe jut: hogy ha minden állati lényben dereng valami parányi gondolkodásféle s ha az a bogár hosszú vergődésében leszűrte a következtetést, hogy az emberek mind kegyetlenek: ebbe engem is bele kellett értenie. S fáj, hogy ez egyszer — igaza volt.

A mesém címében említett két madár ugyancsak ritkán találkozik egymással. A veréb nem igen terjeszkedik Északafrikánál lejjebb, viszont a strucc alig jön fel idáig. Valahol Szudánban van annak az alsó, emennek a felső előfordulási határa. Ámde nincs szabály kivétel nélkül: történt, hogy egy merészebb vállalkozó kis verébcsapat átlépte ezt a határt és egy sivatagi oázis palmafáján pihenvén meg, megrökönyödéssel vett észre egy futólépésben arra nyargalászó struccot.

— Miféle szerzet lehet ez? — csiripelte az egyik, miközben szeme-szája elállt a csodálkozástól.

— Két lába van, mégsem ember — állapította meg a másik, de nagy bölcsen elhallgatta, hogy hát akkor mi?

— Madár lehet az, akárcsak mi — vélekedett egy harmadik.

Élénk tiltakozást jelentett a felhangzó csiripelés emez inszINUÁCIÓ ellen.

— Majd bolond volna madár létére ily eszeveszetten futkosni. Hiszen akkor repülne! — fejezte ki véleményét egy öreg.

A kíváncsiság egyenként lehozta őket a fáról és egyre szűkebb körben vették közre a szokatlan állatot, mely időközben megállott és a homokban keresgélt valami eleséget.

Mivel pedig látták, hogy nemcsak nem bántja, de észre sem veszi őket, még bátrabbak (emberi felfogás szerint szentelenebbek) lettek és egyikük a strucc orra elé repülve a homokra, minden kertelés nélkül megkérdezte :

— Micsoda állatot tiszteljük benned, te óriás ?

A strucc kevély, mogorva és éppen nem jóindulatú állat. Meglepte a hetyke kérdés és csak foghegyről válaszolt.

— Ha van eszed, látod, hogy madár vagyok, akárcsak ti. De mégis valamivel különb...

— Hát akkor miért futottál az előbb oly boldogul ahelyett, hogy fenn szállnál a levegőben ?
— kérdezte egy odatolakodott és nekibátorodott másik.

— Mi közöd hozzá ? — vágott vissza a strucc nyersen és teljesen igaza volt, mert ez a verebekre igazán nem tartozott. De mert ezuttal tűrhető kedvében volt, mihamar enyhített ridegségén és hozzátette :
— Ha nagyon akarjátok tudni, mert sokkal gyorsabban futok, mint ahogy repülnék. Ez utóbbiban ti sokszorosan felülmúltok.

— Akkor hát nem igen lehetsz madár — kételkedett egy veréb.

A különben rosszmájú strucc, mely minden hozzá méltó állatnak ott szeret ártani, ahol csak tud, annyira jelentéktelennek és bántásra sem érdemes-

nek tartotta kíváncsi bámulóit, hogy hajlandó lett diskurálni velök. Talán mulattatta is ez.

— No, nagy szamarak vagytok, ha azt hiszitek, hogy minden madár egy kaptafára van alkotva és el nem tudtok képzelni valami a rendestől eltérőt is. Hisz tűzokat csak láttatok. No, hát: az is többet szalad, mint repül!

— De annak legalább becsületes szárnyai vannak. És ha megriad, repül esze nélkül...

— Ejnye, szedte-vette népsége, hát az én szárnyaimat ócsároljátok? Hisz a tollak a legszebb ékeségeim! Azért üldöz az ember ki a világból, hogy azokat megkaparinthassa!

A verebek tiszteletlen nevetéssel fejezték ki hitetlenségüket.

— Meséld ezt a krokodilnak, ne nekünk. Az talán elhiszi. Hogy érhet az a toll valamit, ami még repülésre se jó?

Nem csoda, ha a struccdühbe gurult és mérgesen vágott vissza a korlátolt madárproletároknak.

— Mit bizonyítsak nektek olyat, ami köztudomású! Ezért csak nem fogom magam megerőltetni! Hordjátok el magatokat, hitvány, kíváncsi banda!

És dühösen kapott — hosszú nyakát kinyújtva — csőrével e legközelebbi veréb után. De ez fürgébb volt: felröppent a pálmafára és onnan csiripelt le még gúnyosabban.

— Ha madár vagy, mutasd meg a fészketet, ahol kicsinyeidet kiköltöd... Vagy a tojásaidat...

— Én fészket nem rakok és a tojásaimat a homokban a nap melege kelti ki. Én csak éjjel melegengetem őket... magyarázta újra a strucc, megfele-

kezve, hogy a rosszakaratú bárgyuság ellen nem használ a legkézzelfoghatóbb igazság sem.

— Hahaha! — nevettek a verebek, mintha a strucc valami vakmerő hazugságot mondott volna. — Akár csak a krokodil! Ezt a mesét alighanem attól tanultad el.

Ez már tulment azon a határon, amin még bosszankodni érdemes lett volna. Most már inkább szá-
nakozott a strucc amazok makacs együgyűségén.

— Nézzétek, ha már oly határtalanul tudatlanok vagytok: legalább hallgassatok az okos szóra és használjátok fel az alkalmat, ha valamit tanulhatok. Nem minden nevetséges és nem minden hazugság, amit ti nem ismertek... Mert szerfölött sok olyan lehet a világon és kár olyan tűntetően elárulni ostobaságokat...

De hiszen beszélhetett amazoknak okosan! Azok a fejükbe vették, hogy a strucc nem madár, mert még nem láttak ilyet és hogy mindaz, amit elmondott, hazug mese. És a fa tetejéről, ahol biztonságban voltak, nagy vitézül elkezdtek gúnyolni és csúfné-
vekkkel illetni...

A strucc megsokalta ezt a gonoszságot — és nem lévén ellene más védelme — fogta magát és gyors lábaival benyargalt a sivatag belsejébe.

Ott találkozott a kazuárral és felháborodva előadta neki, hogy kellett megfutamodnia a hitvány verebek elől.

— Bölcsen tetted, hogy elfutottál — nyugtatta meg emez — egyebet úgysem tehetél volna. Aki annyira megátalkodott az ő makacs butaságában, az elől legjobb kitérni. Meggyőzni úgysem hagyták volna

magukat És szerencséd, hogy a sivatagban nem követhettek, mert különben szemtelenségükben még képesek volnának újra és újra csúfolni téged, ahol látnának és ahol szerét ejthetnék.

A marmota álmai.

Jó késő tavasszal, valamikor május dereka táján nagy álmosan jött elő téli vackából a marmota. Amint kibujt a napvilágra, éppen ott lézengett előtte egy borz, szorgalmasan keresgélve valamit a dús mohában.

— Hát te már fenn vagy? — kérdezte nagy csodálkozással a marmota.

— Hogy a fészkes fecskében ne volnék fenn! Hiszen már két hónapja, hogy kicsinyeim vannak! Azoknak keresek most is eleséget. Talán bizony te csak most ébredtél?

— Persze, hogy most. És úgy érzem, hogy még mindig álmos vagyok!

Állítása bizonyságaul egy nagyot ásított is utána.

— No, ez már mégis borzasztó! — kelt ki a borz méltó felháborodásában. — Más állat örül, ha a tavasz első lehelletére kijöhet barlangjából, te pedig elalszod a legszebb időt! Mi már két hónapi hasznos munkát végeztünk, míg te haszontalanul, álomban fecsérelted el életidődöt!

— Hadd csak, barátom! Nem volt az haszontalan! Hisz olyan, de olyan szépeket álmodtam!

— És a különben mogorva állat még most is elmosolyodott a gyönyörűségtől.

— Álmodtál, álmodtál? — dohogta a borz. Ezzel ugyan nem sok hasznót hajtottál az állatvilágnak. Hát aztán — mik voltak azok a híres szép álmaid?

— Képzeld, öregem, álomban én lettem az állatok királya. Csaknem egyhangúlag választottatok meg, egyedül a hiúz és a vadmacska elleneztek. Meg is fellebbezték a választást az állatok sóhivatalához, de ez elutasította őket. A szamár és a róka hozták meg az örömhírt, ki is neveztem őket mindjárt udvari futárimnak.

A borznak kezdett tetszeni az elbeszélés. Sűrgetően firtatta tovább.

— És vajjon mire használtad fel királyi nagy hatalmadat?

— Nagy dolgokra, barátom. A legégetőbb kérdések bölcs rendezésére. Ott volt például a kutyák és macskák kibékítése.

— Lehetetlenség, — mondotta a borz meggyőződéssel.

— Szabályoztam a kérdést, mikor ugrik a majom a vízbe...

— Haszontalanság — volt a borz véleménye.

— Elrendeltem, hogy a kutyák ezentul ne balról jobbra, de jobbról balra kezdjék a farkcsóválást.

— Szamárság — állapította meg a borz.

— Törekedtem a tigrissel megérttetni, hogy célszerűbb a növényevés, mint a vérszopó életmód.

— Merénylet a természet rendje ellen — így a borz.

— Megállapítottam, meddig játszhatik macska az egérrel...

— Ez közönyös és lényegtelen aprólékosság...
 — Megtiltottam a fecskének eresztés alatt fészkelni...

— Jogtalanság — vetette közbe a borz.

— Intézkedtem, hogy setétben ne legyen minden téhen fekete...

— Hiábavaló kísérlet — fitymálta amaz.

— Eh! neked semmi sem tetszik! — kiáltotta türelmét veszítve a marmota és nagy mérgesen hátat fordítva, faképnél hagyta a másik állatot.

Késő délután találkozott a medvével és ennek is elbeszélte álmait.

— Szép, szép, — felelte a medve elgondolkodva, — de hiábavalóság. Ha neked azonban örömet okoz, ám legyen. Nem ártasz vele senkinek, nincs, aki rossz néven vehetné tőled. Én a magam részéről többre becsülöm a valóságot: például egy jó bokor málnát, minden szép álomnál, de legyen kinek-kinek a saját ízlése szerint.

És elköszönt, de megértő beszédével nagyon megnyugtatta a szegény marmotát. Ez pedig alig várta, hogy az utolsó nyárutói napon újra vackába vonulhasson és tovább szőhesse — számára oly gyönyörűknek, mások előtt oly haszontalanoknak látszó álmait.

A marmota keveset él, sokat álmodik. Nem árt vele senkinek. Vajjon nem boldogabb és jobb-e az ártatlan álmodozó, mint aki beledobja magát az élet piszkos küzdelmébe, beleártja magát mindenki dolgába, és szüntelenül vagy ő gáncsoskodik, vagy vele gáncsoskodnak?

Egy óriási birkanyáj lepte el a tarlót, nyüzsgött és szürkéllett tőlük az egész domboldal. Lehetek többszázan is, számukat bizonyára maga a bacsó sem tudta, még ha — mint a nótában — megölték volna is.

Nem hiányzott a nyáj mellől a hagyományos szürke állat sem, még pedig párosával. És mint Petőfi is mondja, ment a juhász számaron, földig ért a lába. De csak addig, amíg ki nem értek a legelés színhelyére, mert ott már — elvetve a gondját mindennek, — leheveredett egy fa árnyékában, rágyújtott. Még csak nem is tilinkózott (amit a régebbi írók el nem engedtek volna neki) nem írt verset, vagy állatmesét (talán mert túlközel volt az állatokhoz). Bámult az üres kék levegőbe, nem törődve a világon semmivel, még birkáival sem.

Mert hiszen törődött velök két okosszemű, de kócoszszőrű pulikutya, amelyek szünetet nem ismerve virgoncan szaladgáltak báránytól birkához, ürü-

től toklyóhoz, juhtól koshoz és vissza. A szétszéledt nyáj közelében pedig csendesén szemlélődött egy fához kikötött kecske.

Ekkora tömeg állat közt pedig rendet kell tartani. Hiszen még ha emberek is összeverődnek ilyen nagy sokaságba, bizony előfordul néha köztük is rendbontás.

Amott is egy báránka messzire elkódorgott a dombtető felé. A puli éles szeme azonnal észreveszi, máris ott terem — szinte felfelé gurúlva — a kis állat és szaporán ugatva — de csak színlelve a dühösséget — ekképen korholja:

— Ne, te ne! Azt hiszed talán, hogy ott a dombtetőn másféle füveket találsz! Szaporán fuss vissza, mert mingyárt elvisz a farkas!

A kis báránymár nem hisz ugyan a fényes nappal megjelenő farkas meséjében, de azért első szóra engedelmeskedik és máris elvegyül a többiek közé!

Alighogy ezzel rendet teremtett a puli, máris rohanvást igyekezett az ellenkező oldalra. Ott valami cigány settenkedett és máris utánanyult egy gyenge barinak, hogy folt hátán foltos kabátja alá kerekítse. A kutya éktelen csaholása felébresztette merengéséből a juhászt, aki pásztorbotjával megfenyegette a füstös embert, mire az ész nélkül elszaladt.

Egy öreg juhnéni korához nem illő módon viháncolt, ugrándozott, mintha megkergült volna. A puli rögtön ott termett és megrendszabályozta, nehogy rossz példát adjon a kicsinyeknek. Egy negyedik áttörtetett a tarlót szegélyező kőkénycserjesoron.

— Hát te idegen területre kívánczol? Nem

elég neked ez a tágas, nagy tarló? Majd adok én neked! — szidta a puli, mint a bokrot.

Az ötödiknek a nyakán lógó csengő egyhangú csilingelésétől fájt meg a feje. Egyre rázogatta és bólogatott vele. A puli aggodalmas gondoskodással ment oda, de meggyőződést szerezvén, hogy ez nem kihágás, békésen ellépett.

Hogy komolyabb eset is előálljon, két kos kegyetlenül nekiesett egymásnak a szarvával. Egyikük csúnyán talált ránézni arra a birkára, amely a másiknak kedves volt. Ez elégtételt kíván! Csak úgy puffogott egymáshoz a két pár szaru, majd összefonódott, a két fejet egymásba gabalyítva, hol a föld felé mártogatták, hol a magasba emelték. De — dicséretükre legyen mondva — szembe támadták egymást, nem hátulról, sem oldalba.

Nem boldogultak egymással.

A puli — természetesen — ebbe is beleavatkozott. De most már társát is előhívta, s egyikük az egyik, másikuk a másik kosnak a lábát kapta a fogai közé s egyszeribe szétráncigálták őket.

A dühös ellenfelek azonban, alighogy a kutyáktól szabadultak, újra összeakaszkodtak, az előbbinél is nagyobb dühhel. A két kutya pedig — bősziült haraggal, most már bátran közéjük vetette magát, s éktelen ugatással addig sürgött forgott ott és kapdosott utánuk, hogy azok kénytelenek voltak — elintézetlen ügyükkel ellépni, egyik jobbra, másik balra.

Az öregebb abba az irányba vette útját, ahol a kecske figyelte a lejátódott jelenetet. És magában dohogva méltatlankodott.

— Még elégtételt sem vehetek magamnak... Ilyen sértés után! Nem ér ez az élet egy gomolya kecsketúrót!

A kecske meghallotta a hangos duzzogást és megtette rá a maga mekegő megjegyzését.

— Szamarak vagytok, kos barátom! Hát miért engeditek magatokat zavartatni attól a kis, hitvány állattól? Ökleljétek fel, tiporjátok el, hiszen annyian vagytok hozzá...

A kos megütődve, sőt megbotránkozva nézett a mekegőre nagy birkaszemeivel.

— No, hallod, ilyen szörnyűséget nem mondtak nekem, mióta kossá lettem! Hát ki tartson akkor rendet köztünk, ha nem a puli? Mi lenne akkor a nyájunkból, ha ő nem örködne rajtunk, nem kormányozna minket? Hiszen hogy tekintélynek kell föltűnünk lennie, azt a ma született szopós bárány is, — ha csak nem kerge — belátja.

— Hát, ha olyan szükséges rossz, akkor miért zúgolódol ellene? —

— Csak mert jól esik szidni. De nem gondolom, nem is érezhetem én azt komolyan. Mi állatok nem lázadunk fel a természet rendje ellen. Te persze nem gondolsz erre, éppen mert neked függetlenebb sorsot rendelt a természet. De az ember előtt te is meghajolsz.

— Ám az embernek van legalább esze!

— Hát a pulinak nincs? Annyi mindenestre van, ami a mi rendbentartásunkhoz szükséges. Ha időtlen idők óta nem vizsgáltuk ezt a kérdést, miért tennők most? Pusztán okvetetlenkedésből? És ha összetipornánk, szabadabban élnénk? Lehet, de ak-

kor senki sem gátolna, hogy a másik percben egymásnak ne essünk és holnapra nem maradna egyetlen kos sem ezen a gyönyörű legelőmindenségen.

A túzok és a strucc.

A túzok — mint tudjuk, futómadár ugyan, de lábainál nem kevésbé veszi hasznát szárnyainak is. Télen tengeren túlra költözik, amihez bizony a legkitűnőbb futókészség sem elegendő. A strucc ellenben csakis lábaira alapítja gyorsaságát, diszes tollai között elcsenevészedett, repülésre hasznavehetetlen szárnyakat hord.

Hajdanában, több ezer évvel ezelőtt másképpen volt. Akkoriban a két madár mint egyenrangú repülő ostromolta Afrika örökké kék égét. Nagy barátságban is éltek egymással, mindkettőnek a végtelen sivatag volt kedvelt tartózkodási helye, s életmódjuk egyébként is meglehetősen megegyezett. Együtt száguldozták be a Szahara végeláthatatlan forró homokját s ha kedvük tartotta, együtt repültek fel a felhőtlen ég kékjébe. A strucc nem félt úgy embertől, állattól, mint manapság. Hogyan és miért történt a nagy változás, a kordofani arabok így beszélik el:

Egy tikkasztó napon felkereste a túzok pusztai magányában barátját, a struccot.

— Pajtás — így szólt hozzá — ha neked is úgy tetszik, úgy holnap, insallah — ha Isten is úgy akarja — elrepülünk a folyóhoz, hogy eloltsuk szom-

juságunkat, megmosakodjunk és tisztán visszatérjünk kicsinyeinkhez.

A struccnak nem volt ez ellen kifogása, elég messzire esett a folyó, jó lesz, ha társaságban teheti meg az utat odáig. Meg az is nagyon kíváncsi volt már, hogy a sivatag porát tollairól lemossa.

— Jól van, barátom, elrepülünk — mondotta beleegyezően, de eszébe sem jutott hozzátenni: „insallah“ (ha Isten is akarja).

Másnap reggel útra készültek mindketten s amint a levegőbe emelkedtek, a tűzok alázatosan elrebepte: „Be issm lillahi“ (Isten nevében!) A gögös, büszke struccmadár ezt sem tartotta szükségesnek, ellenben röptét az első perctől kezdve egyenesen arra irányította, ahol az Örökkévaló szemét — a napot — látta ragyogni.

— Ne siess úgy, pajtás — kérte a tűzok — nem kerget az oroszlán. Nincs értelme, hogy még jobban eltikkadjunk

De a strucc már vérszemet kapva, nagyon is belelovalta magát a féktelen égretörésbe. Hátra sem nézve, csak úgy odavetőleg szólt vissza a tűzoknak:

— Térj vissza, ha nem bírod az iramot. Én ma belerepülök a napba, hogy szemtől szembe álljak az Örökkévalóval.

És egyre magasabbra és magasabbra vergődött fel szárnyaival, messze maga mögött hagyva a nyugodt — egyenletesen repülő tuzokot.

— Barátom legyen eszed — kiáltotta utána kis idő múlva ismét a tűzok, habár látta, hogy hangja már aligha képes a strucchoz felhatolni. — Az a tűzszem lesújtja villámával a felé közeledőt...

De a vakmerő madárnak már hiába beszélt. Annak fejébe szállt saját kiválóságának káprázata, szíve kevélységgel és önhittséggel telt meg, hogy hajolt volna már most meg a felsőbb hatalmak rendelése előtt?

És mint ilyenkor történni szokott, az elbizakodott feledte, hogy mindenét csupán az Örökkévaló nagy jósága révén kapta. Mindenhatónak hitte a saját erejét és szárnyalt egyre mohóbban, egyre szé-
dületesebb magasságokba.

A tűzok ezalatt messze alatta elérte a folyót és csendes nyugodtan leereszkedett annak partjára. Megpihent s hozzá sem fogott az iváshoz, tisztálkodáshoz, amíg társa hiányzott. Majd csak lesz annak is esze — úgy gondolta — ha elfárad, mihamar leszáll.

Sokáig, igen sokáig kellett azonban a tűzoknak várnia.

Amannak örjöngő vakmerősége már nem ismert határt. Még mindig magasabbra tört, hogy meglássa, mi tükröződik az Örökkévaló ragyogó szemében? Hátha onnan magával hozhatná a hatalomnak, bölcseségnek, örök életnek egy-egy sugarát s akkor nem volna nálánál kiválóbb élőlény a földön?

De az örök hatalom megsokalta a szentségtörő kísérletet s a merénylő útjába küldötte bosszuló angyalát. Ez szétvonta a fátyolt, amely még elválasztotta és megóvta a nap tüzelő sugaraitól. Szabadon omlottak rá most az égető égi nyilak, izzó hevükkel elhamvasztva, feketére pörkölve a gögös madár pompázó tollait.

Megsemmisült ennek minden ékessége s meg-

bénult szárnyakkal zuhant — tehetetlenül kapálózva — a rettenetes magasságból — alá.

De az örökkévaló irgalma még egyszer megnyilvánult iránta. Ha szárazföldre esik: menten halálra törte volna magát, de a folyó közepébe hullott, amelynek partján a jámbor tűzok várakozott.

Ez pedig alaposan elképedt, mikor a magasból alázuhanat lomha nagy tömegben végre felismerte büszkén szárnyaló barátját. Szinte hinni sem tudott szemeinek, amikor rápillantott a kormosra pörkölt, összegubancolt tollazatra.

Nagy nehezen evickélt ki a tönkresilányított strucc a folyóvízből. Ivott is eleget, meg is mosakodott — célját elérte, csak hogy valamivel másként képzelte ő ezt a nap reggelén...

A kegyes tűzok pedig nem volt kárörvendő, nem is tett bántó szemrehányást, csak amúgy gyengéden akarta barátját figyelmeztetni a tanúságra.

— Lásd, testvér, mindez nem történik, ha te is „ínsallah“, Isten nevében kezdted volna útunkat...

De amaz se látott, se hallott. Amint partra került, úgy elfutott a tanúság elől, mintha azt is csak az ő tönkretételére mondotta volna a jókaratú tűzok. Azóta is fut, szalad mindenki elől, mert ellenségét látja emberben, állatban, holott igazában csak egyetlenegy ellenségnek köszönheti balsorsát: a saját kevélységének.

A sárgarigó és a marabu.

Kimért, ütemes lépésekkel, unott egykedvűséggel sétált a marabu az állatkertnek a gázló és vízimadarak számára fenntartott részén. Komoran és borongósan bámult a világba s csak az bosszantotta fel, ha olykor majdnem belebotlott egy-egy előtte ficáncoló flamingóba, vagy pelikánba, gémbe vagy gólyába.

— Micsoda csürhe népség! Mily kiállhatatlan társaság! — évődött magában. Miért kell nekem köztük lennem, holott semmi közöm hozzájuk! — És bárátságatlan tekintetével csaknem kímarta őket a közös területről. Legjobb szerette volna erős csőrével átszúrni valamennyit. Igaz, hogy azok is őszintén gyűlöltek a különködő, kopasznyakú madarat.

— Nem érdemes még sétálni sem — állapította meg és megállott, hátraszegve nyakát és rátámasztva hosszú csőrét. Epésen nézett maga elé és egész lényéről leritt az elégedetlenség.

Annyi igaz, hogy az álldogáláshoz megvolt a türelme. Mert talán így el is maradt volna napestig, ha egy könnyűvérű, szószátyár madár ki nem zavarja nyugalmából.

— Hallod-e, marabu, téged mért mar a bu?

A kérdés valahonnan felülről hangzott, a fáról, ahova madarunk feltekintett s egy jókedvű pompás sárgarigót pillantott meg.

— Éhes vagyok — válaszolta röviden és ridegen.

— Ugyan-ugyan — rikácsolta a rigó könnyedén — aki éhes, az nem áll ilyen nyugodtan, hanem szaladgál és keresgél

— Hol keresgéljek ? Eszem, amikor kapok. Ha nem adnak, szaladgálhatok napestig, az égből nem fog pottyanni a táplálék . . . Egyre megy, állva vagy sétálva várom a porciót.

— No, ha meg ugyis adnak, se baj ! Lásd, mi szabad madarak csak nagy nehezen, fáradsággal jutunk hozzá. Mennyivel könnyebb a te sorsod !

— Lennél csak helyemben — szolt a marabu és bizonyára hátat fordítva, undorral elment volna, de a magasban lévő madárnak ezt hiába tette volna, hiszen annak a tolakodása elől nem tudott menekülni.

— Nem is érdekel talán, mi hír Afrikában ? Pedig most jöttem onnan, ahol a te pajtásaid süt-kéreznek a forró napsugárban.

— Bánja a kánya Afrikát ! Én éhes vagyok !

Alighogy a marabu ezt kimondta, az etetők hozták a sokféle állattáplálékot, odaszórva a vízi madarak elé, kinek-kinek ami őt illette. A marabunak jó nagy mennyiségű lóhús jutott, amit az mérhetetlen falánksággal azonnal bekebelezett.

Csodálkozva nézte a sárgarigó ezt a pompás étvágyat, s csak akkor szólította meg újra a marabut, amikor az már az utolsó cafat húst is elfogyasztotta.

— No, most mesélek neked messze hazádról... kezdte újra a barátságos, vidám madár.

— Ugyan hallgass vele. Inkább adjál enni !

— Hiszen most ettél egy ménkő nagy darab húst. Hát neked az sem volt elég ?

— Talán sajnálod tőlem ?

— Sajnálja a kánya, válják egészségedre. De mégis különösnek tartom, ha ezen a gyönyörű ta-

vaszi reggelen egyébbel sem gondolsz, mint a falással. Hiszen én is járok táplálék után, de amellet énekelek, fészket építek és szálldogálok a ragyogó májusi derűben.

— No, nagy bolond is vagy — állapította meg a marabu. — Éhesen énekelni és dolgozni, — ki hallott már ilyet?

— De hiszen én nem vagyok éhes! Megkeresem, amire szükségem van, azontúl egyebet csinállok. Hát mindíg csak egyem?

— Szünet nélkül! Az az egyedüli jó az életben, amiért érdemes élni. Most pedig hordd el magad, vagy adj nekem enni!

— Megártana, barátom. Egyébként értem, miért vagy olyan epés és elégedetlen. Bizonyára a szabadság hiánya tesz ilyen elkeseredetté.

— Miket beszélsz itt össze! Törődöm is én a szabadsággal, hiszen ott is csak azt csinálnám, amit itt. Sétálok és eszem!

— No, ha ez sem bánt, akkor nincs okod szomorkodni. Hiszen társaságod is van, mind magad-fajta hosszúlábú madár!

— Ez? Ez neked társaság? Azok a hitvány flamingók, amelyek még meg sem eszik a lóhúst? Vagy az az utálatos, halon élő pelikán? Az unalmas gémek? A békaevő gólya? És a mindenféle hattyu, lúd és kacsza? Undorodom, ha ránézek e hozzám nem méltó madarakra, nemhogy a társaságukat keresném...

— Ám úgy látom, hogy ti marabuk is többen vagytok. Vannak hát saját fajtádbeli pajtásaid is...

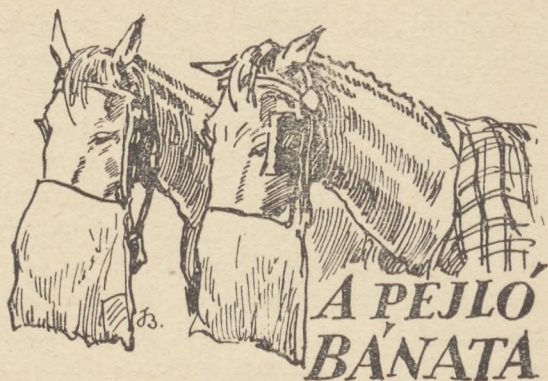
— Vannak, de nincs köszönet bennök. Hát nem több jutna nekem a jó falatból, ha egyedül volnék?

— No, barátom, nehezen értelek meg, mondhatom. Egészen más a felfogásunk. Most már éppen nem látom át, mi keserít el, ha mindazon, ami talán joggal bánthatna, könnyen túlteszed magad, aminek pedig örülnöd kellene, az terhedre van.

— Mi bánt? Mi bosszant? Mi keserít? Ilyen a természetem. És azt hiszem, ez még mindig jobb, mint a te csacsogó, csélcsap, szeleburdi és könnyűvérű mivoltod?

— Jobb? Hiszen lehet, hogy te magad meg vagy vele elégedve. De kérdezd csak meg a madarak minden fajtáját, de akár az embereket is, hogy kettőnk közül melyik kedvesebb előttük?

— Mit törődöm velük! Éhes vagyok! — szólt a marabu és bebújt egy bokorba, hogy többé ne is hallja a vidám madár rikácsolását.

Bérmocsit húzott a viharezett vén pejló, meglehetősen zajos, zaklatott és változatos mult után. Érezte, hogy élete vége felé közeledik s olykor, ha a bérmocsiállomáson hosszabb pihenője akadt, búsló nagy fejében összefoglalta annak tanulságait. Ilyenkor megesett, hogy csak úgy potyogtak a könnyei a fejére akasztott zabos zsákba.

Társa, amelynek az ilyenek iránt nem volt nagy érzéke, türelmetlenül kérdezte végül egy esős estén :

— Mi lelt téged már megint, hogy olyan búval borított vagy? Hiszen nem sok okunk van örülni, az bizonyos, de ami sok, az mégis sok. Ha már együtt vagyunk befogva, legalább annyit elvárhatok tőled, hogy ne keserítsd el az én életemet is!

— Haj, haj! — nyerített az öreg és neki akart fohászzkodni, hogy nagy szomorúsága okát elmondja.

Ebben a pillanatban a sarki kávéházban, amely előtt állottak, rázendített a cigány egy ismerős nótára, a bennülő duhaj társaság pedig torkaszakadtából énekelte: „Nagy a feje, búsljon a ló!”

— Hallod? Hallod? — zokodta az öreg pej szemrehányó hangon — hát ne búsuljak?

És mégjobban nekiadta magát a nagy szomorúságnak.

Fiatalemberekből álló zajos társaság jött ki a kávéházból. Egyikük nagy hangosan odaszól társához: „No, azt a leányt ugyan lóvá tettem...”

— Hallod? Hallod? Hogy sértegetik a fajtánkat! Hát ne búsuljak? — síránkozik az öreg pára társához fordulva.

— Ej, hát persze, hogy hallom. De oda se neki! Olyan üres szólásmódjuk ez az embereknek, nem is gondolnak rá, hogy ez nekünk fájhat, nem is akarnak nekünk ezzel sérelmet okozni. Azt hiszem, neked is, nekem is sokkal jobban fájnak részeg kocsisunk ostorcsapásai, Ha kevés borravalót kap. Ha egyéb okot nem tudsz a búsulásra, úgy „ne szomorkodj, légy vig!”

— Van bizony okom — egyéb is, hallgasd tehát. Hosszú életem alatt az emberek több városban megfordultam. Lókupectől lókupechez kerülve húztam én sok helyen kocsit. És ahány városban csak szerepeltem, mindenütt hallottam, hogy a kocsiban ülő emberek a „fehér ló szállodához” hajtatnak, de egyetlenegyszer sem, hogy a pejlóhoz címzett fogadó is volna. Hogy jutnak hát fehér társaink ahhoz, hogy őket az ember annyira tisztelje és kitüntesse és minden városban szállodát nevezzen el róluk, nekünk pedig ez ne járjon ki? Pusztán azért, mert más a színünk? Hiszen ez óriási igazságtalanság. Mert kétségtelen, hogy mi vagyunk óriási több

ségben és hajtunk is legalább annyi hasznót, mint a fehérek.

— Erre még nem is gondoltam — mondta a másik kissé nyugtalanul.

— De ez még nem elég. Tegnap beült a kocsimba két ember, egy öreg és egy kicsi. Vártak egy harmadikra is, nem indultunk mingyárt. És így hallottam, amint az öreg azt kérdezi a kicsitől: „No, fiam, el tudod — e majd mondani a vizsgán a fehér ló mondáját?” Megdöbbsentem. Hát a fehér lovaknak mondájuk is van, nekünk meg az sincs? Ez újabb sérelem. Nos, mit mondasz erre?

— Van valami a dologban — felelte társa elgondolkodva. — De azért azt hiszem, kár búsulnunk azon, amin ugysem segíthetünk és ami bennünket elvégre is nem éget. Fehér társainkat kitüntetik, de azért minket is megbecsülnek. Ennyi az egész. Én úgy veszem az életet, ahogy van és se nem bánkodom, se nem irigykedem.

Tovább nem folytathatták, mert egy borizű „gyi” kiáltás után a kocsis ostorát érezték nyakukon. Utasuk akadt, menniök kellett.

Késő reggel volt, amikor újra a standon nyelíthettek.

Pompásan sütött a nap. A sarki kávéház előtt valami diákforma kis ember olvasgatott hangosan egy vaskos könyvből.

— Őseink Hadurnak fehér lovat áldoztak... A táltosok leszúrták és vérét ezüst edénybe csurgatták...

— Hallod? Hallod? — fordult oda most a cinikus vén gebe a szomorúhoz. — A fehér lónak sem volt ám fenéig tejfel.

De amaz úgy tett, mintha nem hallaná. Belülről pedig nagyon, de nagyon elszégyenkezett rosszmájú irigykedése miatt.

A harkály és szemlélői.

Rengeteg szálerdő délutáni csendjét jellegzetes, gyorsütemű kopácsolás veri fel. Tarkatollú, jól ismert madár kopogtatja hosszú, hegyes csőrével a korhadni induló fákat, olyasféle szakértelemmel, mint orvos a betegeit. A harkály keresi „mindennapi kenyérét” ki-kiráncigálva csavaros nyelvével egy-egy hosszútestű férget a romladozó fatörzsekből.

Alant, szokott óvatos körültekintéssel egy róka somfordál a bozótok közt jobbra-balra szimatolva. Hallja a magasban szorgoskodó madár egyhangú, erős ütéseit, de fel sem néz, sem nem lassítja, sem nem siettetí lépteit. Jól tudja, honnan ered a zaj s halálos közönnyel megy el a fa alatt. Sem a harkály nem zavartatja magát, sem a róka. Mintha két teljesen idegen, külön világban élnének, egymásra nézve nem is léteznének. Két állat, amely nem érdekli egymást.

Alighogy a róka szerencsésen elinal, arra jár az erdősz a fiával. A harkály most sem érzi szükségét, hogy abbahagyja igekezetét. Ám az ember nem állhatta meg, hogy fel ne hívja csemetéje figyelmét a felhangzó zajra és okozójára.

— Azt a madarat pedig, akárhol is látod, eszedbe ne jusson valaha bántani. Az erdő fáinak

legszorgosabb jókarbantartója, amilyen szép, olyan hasznos, bár még egyszer annyi lenne belőle!

Meg is nézegette a fiú a kis kopácsolót, meg is fogadta apjának, hogy az ő kezétől ugyan sohasem görbül meg a harkály tolla. Amint pedig ezek tovatüntek, a harkályban ébredezni kezdett valami jóleső önérzet, talán már büszkeség is.

— Ime milyen kiváló, megbecsülendő állat vagyok én! Hiába ment el alattam a róka olyan bánató mellőzéssel — ez csak azt mutatja, hogy ő nem ért hozzá, ki az igazi kitünőség.

Ilyen gondolatokkal eltelve szállt át egy másik fára és szokása szerint mielőtt csőrét belevágta, a fülét tartotta a fához és hallgatózott.

No, ezt vesztére tette. Amit ott hallott, ugyancsak lelohasztotta előbbi lelkesedését.

Egy öreg szú sercegett a fában, ugyancsak patogó magyarázatokkal fűszerezett tanácsokat adva a fiának.

— Teremtett lénytől nem kell úgy óvakodnunk, mint attól a fránya harkálytól. Baljóslatú, végzetes madár az számunkra, amely legbékésebb rejtekeinket is felbolygatja és elővonszolja legjobbjainkat, hogy betemesse feneketlen gyomrába. Csak rossz órájában alkothatott a teremtő ilyen szörnyeteget. De miért is nem irtja ki már az ember ezt a szárnyas gonosztevőt?

Ám az öreg szú, ahogy ezt az utolsó véleményét kiadta, azonmód, menten áldozatul is esett a végzetes madárnak. Hogy a fia hasznát vette-e az intésnek, arról nem szól a krónika. De a harkály gondolkodóba esett és most már nem tudta, mit

higyen magáról. Elégedetlenül repült egy korhadttükkfára és teljes dühvel vágta bele a csőrét foszladozó kérgébe.

Egy verébpár ugrándozott a fa alatt szüntelen csiripeléssel hánytorgatva a világ dolgait. Az erős koppanástól hirtelen megriadva, felröppentek, de mihamar megnyugodva tárgyalták az esetet.

— No, de így megijeszteni minket — hiába! Ki látott már ilyet? Már az igaz, csodálatos szokásai vannak némely állattársunknak! Kevesebb zajjal nem kereshetné meg ez a szerzet a napi elemózsiáját?

— Hja, a feltűnési vágyat igen nehéz legyőzni! Ehhez csak mi, szürke verebek értünk. Nincsenek ilyen különös, lehetetlen szokásaink, amelyek ámulatba ejtik a többi álatvilágot.

A harkályt bosszantotta a két veréb egybehangzó nézete s most már rossz kedvvel folytatta mesterségét. Úgy érezte, még egynéhány kövér szű vagy százlábú elférne a gyomrában.

S amint tovább portyázgatott, végre egy fajtájabelivel is találkozott. A másik harkály egész kedélyesen szólította meg, mint amikor két kartárs összejön.

— Mit csinálsz, pajtás? Szerintem e már némi zsákmányra?

De madarunk most már a bajtársi hangot is gyanúval fogadta és szinte epésen förmedt rá barátjára.

— Már te is fennakadsz az én igyekezetemen? Mit tehetsz róla, ha csak így tudok élelemhez jutni!

— Mi jut eszedbe? — kérdezte a másik álmélkodva. — Hát hogy akadnék én fenn azon, ami nálunk, harkályoknál egész természetes? Vagy én talán másképp csinálom? Akkor nem volnék harkály!

Egyszeriben lecsillapodott madarunk izgatott hangulata, és kiöntötte keserűségét a magához hasonló, idősebb társ előtt.

— No, mert ma már annyi megjegyzést hallottam, hogy egészen zavarban vagyok. Nem tudom, jól teszem-e, amit cselekszem, és nem kellene-e életmódomon változtatnom.

— Az lehetetlen, nem is sikerülne — szólt közbe a másik.

— Hallgass ide. A róka volt az első, amelyet ma láttam. Ez teljes közönnyel ment el mellettem. Az ember kiemelte, mennyire hasznos vagyok. A szú a leggonoszabb madárnak bélyegzett meg. A veréb csak csodálkozni tudott rajtam, te meg természetesnek találod, hogy így teszem, amit teszek. Mi hát az igazság?

— Az, hogy mindenkinek nem lehet kedvére tenni. Egy és ugyanaz a dolog lehet közönyös, rokon — vagy ellenszenves a szempont szerint, amelyből bíráljuk. Mi azonban haladjunk céltudatosan tovább az úton, amelyet sorsunk kijelölt és amelyet magunk is helyesnek ismertünk fel.

— Erre magam is rájöttem volna — csevegte az ifjabb madár és megvígasztalódva folytatta fáradságos féregvadászatát.

A felzavart hangyaboly.

Pajkos diákok járták az erdőt és a tisztás szélén nagy erdei hagyák magasra felépített zsombékjára akadtak. Ha az ember nemcsak a kultúrának állana bizonyos fokán, hanem a jóra valósnak is — akkor diákjaink bizonyára arra szorítkoztak volna, hogy érdeklődéssel figyeljék meg a nekik nem ártó kis állatok sürgés-forgásának rendszerességét, azután békével tovább menjenek. Azonban sajnos — emberi nemünk túlnyomóan nagyobb részében fék nélkül tobzódik még az ősi pusztítási ösztön, a minden ok nélkül való rombolás démona, s így a szilaj fiúk bizony alaposan szétdúlták, szertetiporták az annyi fáradsággal és szorgalommal összehordott bolyt.

Olyan ez a katasztrófa a hangyatársadalomra nézve, mint nálunk embereknél, ha egy nagy várost hirtelen elsöpör az árvíz. Azzal a különbséggel, hogy náluk sokkal kisebb fejvesztettséggel és sokkal nagyobb fegyelmezettséggel azonnal megkezdődik a rendszeres mentési és ujjáépítési munkálat. Szinte azt gondolhatnók, hogy náluk előre ki is van osztva minden egyesnek a szerepe hasonló esetekre, amelyet minden külön próba nélkül nagyszerűen tud betölteni, mihelyt annak szüksége előáll.

Alig távoztak a fiúk tíz lépésnyire, már talpon volt a siralmasan feldúlt alkotmány minden népessége. Nem kellett azokat nógatni, ösztönözni, egyszerűen megindult a rekonstrukció nagy munkája.

A válságos percekben arra ugrándozott egy szöcske és részvéttel szemlélte a boly szörnyű puszt-

tulását. Neki nem lévén hasonló építménye, szinte fel sem tudta fogni a baleset nagyságát és a hangyák helyett majdnem ő vesztette el a fejét.

— Mihez fogtok most, mi vár rátok? — csiripelte sopánkodva, — hiszen ezt a nagy zsombékot őszig sem tudjátok újraépíteni?

Megszólította aggodalmaskodó kérdésével a sűrűlödők egyikét is, másikat is, de azok oda sem hallgatva, csak elsurrantak mellette és végezték dolgukat. Egyikük foghegyről oda is vetette neki, hogy mindig inkább ráér neki felelmi, csak most nem.

Nagy nehezen talált egy súlyosan megsebesült hangyát, amely a boly tövében vergődött, kalimpálva megmaradt lábaival, amelyik — nem tudva dolgozni, szóba állhatott vele. —

De amikor a szöcske előadta neki kételyeit, vajjon felépül-e még valaha a zsombék, az — feledve beteg állapotát, egész vidáman a szemébe nevetett.

— Hogy felépül-e? Még ma estére kész lesz! Mit gondolsz, mennyien vagyunk hozzá!

— Akárhányan is vagytok: szörnyű nagy munka ez, — nagyobb, mint amilyet egy életen át egy egész nemzedék el tudna végezni.

— No, te ugyan szépen tudsz biztatni! Hiszen ha mi is így gondolkodnánk, akkor csakugyan nem lennénk vele készen soha. De mi nem latolgatunk: neki fogunk!

— Hevenyészett munka is lesz az, nem lesz benne köszönet. Hiába beszélsz, nem lesz olyan szép a hajlékotok, mint előbb.

— Már pedig szakasztott olyannak kell lennie

és olyan is lesz. Ezt minden munkásunk tudja, és ebben a meggyőződésben dolgozik akár roskadásig.

A szöcskét nagyon megragadta ez a munka eredményébe vetett fanatikus hit és elgondolkodott. Végeredményében azonban mégis csak tovább kételkedett.

— Te hangya pajtás — mióta itt beszélgetünk, azóta is telt ám az idő. A te néped pedig csak sűrőg-forog, de azt nem látom, hogy egy hajszálnyival is épült volna azóta a zsombék.

— Mert mindenben sorrendet kell tartani — világosította fel szinte neheztelve a sebesült hangya. — Első dolog a jövő nemzedék biztonságba helyezése. Nem látod, hogy cipelték szinte önmagát felülmúló erővel a folyosók üregeiből a tojasokat más, épségben maradt helyekre? Ezzel már készen vannak, Most folyik a romok eltakarítása. Azután jön az építés.

— De hát ki tanított ki téged is, a többieket is olyan pontosan, hogy ezeket is tudjátok?

— Mi csak azt tudjuk — és ez benne van a vérünkben, — hogy rendnek kell lennie, meg hogy dolgozni kell. És erre a nagy és értékes tudásra jutva — nem vagyunk bolondok, hogy ellene cselekedjünk. Elvégre mire való az önfegyelmezés? —

— Csodálatos népség vagytok. De — hogy tudjátok azt, vajjon képességeiteknél nem nagyobra vállalkoztatok-e? —

— Ha annyi ítélőképességünk sem volna, nem élhetnénk azt a rendezett államéletet, amelyet nálunk minden állat, de még az ember is megcsodál.

Mi tudjuk, mire vállalkozhatunk, de azt is tudjuk, hogy azt aztán el is végezzük.

A szöcske a feldult bolyra nézett és látta, hogy arra már mindenféle növény szárrészeket cipelnek. Szóval már folyik az építés. De mennyi van még hátra!

— Nagyon lassan megy ám ez a dolog! Én kétségbeesnék és nem tudnám kivárni a végét!

— Mert felette kishitű vagy. Felfűjni nem lehet a munkát, De minden vonalnyi haladás azt jelenti, hogy kevesebb van hátra. És végtére mégis elfogy. Ha nem gondolunk rá, annál hamarább.

A szöcske unta a hosszas várakozást és elugrándozott vidámabb erdőrészek felé. De délutánra megint csak odahozta a kíváncsiság.

Nagyot nézett, amikor sehogysem találta meg a délelőtti romhalmazt. Ellenben előtte állt egy csaknem kész, pompás hangyaszombék, amelynek tetején nyugodt sürgéssel végezték még az utolsó simításokat.

Gratulálni akart a sebesült hangyának, hogy jóslata így szépen beteljesedett. Azonban azt nem találta sehol.

Kis vártatva látta, hogy a boly tetején sántán cipel az egyik egy hosszú szalmaszálat. Ez az ő délelőtti pajtása. Nini, — hát itt már a betegek is dolgoznak?

Amaz is észrevette a szöcskét és pajkosan megfenyegetve őt a szalmaszállal vígan jelezte csápjaival:

— A romhalmazból is lehet még palota, ha nem esünk kétségbe és nem riadunk vissza a munka nagyságától.

macskák lázongása

Egy kopottszörű cirmos — holdvilágos estén — kiült a háztetőre és szörnyűségesen nekikeseredett. Mogyorónyi könnyei végigperegtek gömbölyű ábrázatán, szívrepesztő nyávogása messze elhallasztott. Odacsalta ezzel a szomszéd macskákat, amelyek egyenkint surrantak elő és néma megilletődéssel szemlélték az aggastyán fájdalmát.

Sokáig nem merték megszólítani: nem engedte a tisztelet. Végül egy elszánt sárga cica megkérdezte, mi a baja.

— Nem bírom én már elviselni ezt az életet. Gazdasszonyom lassan-lassan egészen megvonta tőlem a tejcskét, amiben fiatalabb koromban oly bőven részeltetett. Egyre kevesebb-kevesebb jutott ki nekem, most pedig már negyedik napja nem kaptam semmit. Fiatalabb koromban tudtam egeret fogni, akkor fel sem vettem volna ezt, de ma fogaim el-
koptak, félig vak vagyok, a legeggyűbb cincgó is kifog rajtam. Miből éljek meg, ha sok évi hú szolgálataim után már a tej sem jár ki nekem?

Általános elszörnyedés támadt szavai nyomán.

— Borzasztó! De tudjátok, pajtások — szólt egy fehér macsi — én sem kapom rendesen az ele-

séget. Hiszen igaz, hogy én még fiatal vagyok, egeret is foghatok, de hát — elég-e a jóra való macskának napjában néhány egér? Egér és folyton csak egér! Hiszen ha csak arra vagyunk utalva, amit magunk megkeresünk, akkor mi révén „tart” bennünket az ember? Egyáltalán nem szorulunk akkor rá.

— Én sem kapok már tejet! Én sem! — hangzott innen is, onnan is. Rövidesen kiviláglott, hogy az ember — egy idő óta — egyáltalán nem teljesíti többé a macskanemzedék iránt vállalt eltartási kötelezettségét.

Az elkeseredett cirmos szinte megvigasztalódott, látva, hogy annyi osztályosa akadt a balsorsban.

— Mi lehet ennek az oka? — fürkészte egy tapasztalatlan kandur.

— A legöregebb macskanénik azt mondják: a háború, a drágaság — magyarázta egy félangóra. — Hogy az ember már maga sem tud hozzájutni a tejhez és örül, ha gyermekeit elláthatja vele.

— Mintha bizony mi, macskák okai lennénk akár a drágaságnak, akár a háborúnak. Hogy az emberek megvesztek és marták egymást, abban a szegény cica teljesen ártatlan. Mi ősidők óta egyetlen irtóháborút viseltünk: az egér ellen! Teljesen jogtalan tehát, hogy velünk itassák meg — tejecske helyett — a háború keserű levét — szolt egy fekete.

A zajos nyávogásra ezalatt előkerültek a falu összes macskáit, kik mind élénkebben helyeseltek s élesebben, szinte fenyegetően keltek ki az ember ellen.

— Ez nem maradhat így — állapította meg a legharciasabb. — Ki kell mondanunk, hogy, ha az

ember nem ad ennünk, megszününk egeret fogni. Nem szolgálunk olyan urnak, aki nem tart el.

Állj ! Ez nem lesz jó. Hiszen azzal magunkat büntetjük — szólt egy megfontoltabb. — Ha még egeret sem fogunk, miből tengetjük akkor nyomorult életünket ?

— Ez igaz ! — helyeselte az előbbi. — Tehát más rendszabályokhoz kell nyulnunk. Mától fogva — mondjuk ki — sem nem dorombolunk, sem nem fonunk, sem semmiféle más módon nem hízelgünk többé az embernek. Azonkívül küldöttséget indítunk hozzá azzal az ultimátummal, hogy egy héten belül állítsa vissza a rendes tejadagját minden macskának. Ha nem teszi : kezdjük az offenzívát.

— És miben fog ez állani ? — kérdezte egy kíváncsi kis selyemszörű.

Egyszerűen volt odavetve ez a kérdés, de a macskák meghökkentek. Igaz a ! Erre nem is gondoltak. Hiszen az éles karmukon kívül egyéb fegyverök nincs is ! Nagyon egyenlőtlen volna ez a harc.

De a fekete kandur feltalálta magát.

— Ugy értem, hogy kimondjuk a sztrájkot. Kivonulunk az erdőbe, vadmacska rokonainkhoz és teljesen függetlenül magunkat az embertől, saját keresményünkből fogunk élni . . . Az ég madaraiból és a mezők egereiből . . .

— Süsd meg az ég madarait ! — nyávogta közbe egy tiszteletlen hang.

— Meg a mezők egereit ! — így egy másik.

Egy konzervatív, komoly öreg macska, amely eddig szót sem szólt, felhasználta a kedvezőbbé vált

hangulatot és kenetteljes hangon szónokolt a gyülekezethez.

— Cirmosok, pajtások! Vitéz macskahad! Nagy a méltatlanság, ami velünk történik, rettenetes okunk van panaszra, belátom én is. Ám látom azt is, hogy gazdánk, az ember is magával jötehetetlen. Belebo nyolodott — saját gyarlósága folytán — egy szörnyű helyzetbe, amelyből nem találja a kibontakozást. Ennek következményeit érzi ő is, és érezteti velünk is. Igaz, hogy mi nem vagyunk okai az ő rossz helyzetének, de viszont azt, hogy minket is megrövidít, nem ellenünk való rossz szándékból teszi. Eljárásának éle nem épen ellenünk irányul.

— Ugy van, úgy van! — helyeselték a higgadtabbak. — Én azt mondom: ez nem jogosít fel minket arra, hogy az emberrel való évezredes szövetséget egyoldalúan felbontsuk. Mutassuk meg, hűek tudunk lenni a szerződéshez, hogy különbek vagyunk az embernél. És bizonyítsuk be, hogy alaptalanul rágal maztak minket ravaszsággal, álnoksággal, tegyük az ember előtt ismét elismertté, közkedvelté a macska nevet!

Frenetikus nyávogás töltötte be a holdas éjet, jeléül annak, hogy általános tetszés fogadta az indítványt. Még azon éjjel macskakaparással lesokszorozták a határozatot és elküldték hozzájárulás végett a kutyáknak.

AZ IBISZMADÁR EMLÉKEI

A Nilus napsütötte partján krokodilus sütkérezett a homokban. Már jó ideje nézte, mily lassan, megfontoltan lépked közelben egy jól megtermett ibisz, földre szegzett tekintettel.

— Ennek a madárnak valami nagy bánata van — állapította meg a hüllő és meg is kérdezte annak okát.

— Nem éppen bánat az, ami gyötör — mondotta az ibisz — inkább csak olyan megilletődésféle. Nem tudok szabadulni holmi szép emlékektől, melyek nemzetségem multjából fel-felmerülnek előttem.

— No, te igazán nagy bolond vagy — fejezte ki véleményét a krokodil fesztelenül és őszintén. — Mit tudhatunk mi, állatok a messze multról, hiszen nem írunk papyrusra hazugságokat, mint az emberek.

— Jó, jó, könnyű beszélni, de tudom én, amit tudok, — mondotta a madár és hangja szinte suttogóvá vált a meghatottságtól. — A magunkforma madár

mindenüvé könnyen behatol, mindent felpiszkál hosszú csőrével. Nemrégiben ősi romok közt turkáltam és képzeld, mit találtam? Ibisz holttesteket, sásba, nádba, szalagokba bepólyálva. Nem egyet, nem kétőt, de sokat, sokat. Majd másfelé kerültem. Most már kerestem az omladékokat, hogy meggyőződjem, másutt is így temették-e el az emberek a mi hulláinkat. Nem csalódtam, amott is ráakadtam őseink tetemeire, miket emberi kezek hasonló gonddal pólyáltak be.

— No és, mi van ebben? — kérdezte profán közönnyel a nehézfelfogású hüllő.

— Az, barátom, hogy mi egykor, tudom is én milyen régen, alighanem szent állatok voltunk. Ugyancsak megbecsült az ember, ha olyan gondosan temetett el. Különben nem voltunk egyedül, hasonló sorsban lehettek a macskák is, az ő hulláik is úgy maradtak meg a mi őseinkéi mellett...

— Hát aztán? Van abból valami haszon, hogy ezt felfedezted? Hisz ma még a kutya sem ugat utánad, nemhogy az ember törődnék a te nemzetségeddel.

— Hasznom? Az nincs, de hát mindennél csak a hasznot mérlegeljük? Hát nem szép dolog-e tudnom, hogy egykor mily dicső állatok voltunk, mily nagy volt a becsületünk az emberek előtt? Ki tudja, mit gondolt rólunk? Talán még magánál is különb lényeknek tartott bennünket, talán azt hitte, hogy az elhalt emberek haláluk után ibiszekké változnak, vagy a lelkeik költöznek belénk. És ilyenformán ki mondja, hogy bennem nem lakik valami büszke embernek, talán egy királynak a szelleme? És

akkor különb vagyok a madarak királyánál, a sasnál. Nagy dolgok ezek, barátom, érdemes ezeken elgondolkodni.

— Én is mondhatnék neked erről valamit — szólt most a krokodil. — Te csak most fedezted fel régi dicsőségteket, de én rég tudtam a mienkről.

— Nálunk az szájról-szájra járt, öreg alligátorok mint nagy titkot súgták meg a fiatalabb nemzedéknek. Minket is szent állattá avatott egykor az ember és mégis — lásd, — manapság, ha elémbbe kerül egy-egy, minden gondolkodás és lelkifurdalás nélkül leharapom a lábát. Ami volt, nem ad arra a hüllő!

— Neked nincs érzéked az ilyenek iránt — mondotta az ibisz nem minden neheztelés nélkül és büszkén, fontoskodóan ellépett.

A krokodil bárgyú képpel nézett utána.

— Bohó állat — így okoskodott magában. — Különben igaza lehet. Ha nincs is belőle kézzelfogható haszna, széppe, kellemessé teszi az életét régi dicsőségének tudata! És ez is valami. Oly sok rút dolog van az életben, hogy egy-egy kellemes gondolat, ha mingyárt üresnek látszik is, megéri, hogy foglalkozunk vele.

A boldog varjak.

Magános fiatal héja keringélt a levegőben, meglehetősen lehangoltan, mert szerfölött éhes volt és reggel óta sehol a legcsekélyebb zsákmányra sem tudott szert tenni. Dél felé járt már az idő s a ma-

dár azon vette magát észre, hogy szokott vadászterületétől messzire elkalandozott.

Egy nagyobb folyó partján nyárfaligetet pillantott meg s fáradt lévén, e hatalmas fák egyikét szemelte ki pihenő helyéül. Amint azonban le akart ereszkedni a legmagasabb ágra: ezer madártorokból előtörő éktelen károgás fogadta. Jobban szemügyre véve a fákat, látta, hogy azok mindenike telistele van rakva varjufészkekkel és se szere, se száma az itt tanyázó varjúcsaládoknak.

A héjának ugyan eszébe sem jutott volna bántani a nála nem sokkal kisebb varjakat, de a károgás mindennek inkább látszott, mint barátságosnak, úgy, hogy madarunk megriadt és jobbnak látta — akármilyen fáradtan is — odább állni. Ámde a visszavonulás nem ment simán, a varjak felkerekedtek és ha tetszett a héjának, ha nem: szolgáltatták neki a diszkiséretet. Nem bántották, de körülfogták s amíg csak jókora távolságra nem jutottak, nem tágitottak mellőle. Aztán lassan-lassan elmaradoztak.

A tapasztalatlan héja nagyon csodálkozott ezen az élményen és egy más napon, amikor jóllakott és vidámabb volt, meglátva a legelőn négy-öt varjút bogarászni, félelem nélkül leszállt közéjük és egész fesztelenül meginterjuvolta az egyiket: miért nem engedték a minap őt megpihenni a nyárfán.

— Azért, mert idegen vagy — hangzott a kurta válasz.

— Most meg mégis nyugodtan tűritek, hogy idejöttem közétek?

— Mert ez nem a mi otthonunk — válaszolta a varjú.

— Tehát féltetek tőlem, magányos, fáradt légi vándortól?

— Mi nem szoktunk félni, minket nem igen bánt állat. Különben is elegenden voltunk veled szemben. Ám mi sem bántunk senkit, csak éppen nem szeretjük, ha a mi nagy családunk szeretetteljes együttlétét megzavarja bármilyen idegen. Ettől irtózunk, mert soha jót nem hoz.

— És a verébbel mégis meg tudtok félni — firtatta a héja.

— A veréb némileg a pártfogásunk alatt áll. Meg azért is szeretjük, mert hasonló az életmódja a mienkhez. Ő is csapatostul él, ő is nehezen keresi télen élelmét az útszélen.

— Mégis, hogy tudtok annyian együtt egymással megfélni? Hogy lehet az, hogy halomra nem öldösitek egymást? Legalább néha-néha, mikor az olyan jól esik!

A varjú először megbotráncozva nézett a héjára, de aztán nyugodtan válaszolt.

— Hiszen testvérek vagyunk! Egy faj, egy család, egy nemzetség! Hát lehet egymást nem szeretnünk és támogatnunk?

— Jó, jó, hiszen az emberek is azok. És mégis láttam már a levegőből, hogy verekedtek és felgyújtották egymás házáat.

A varjú kezdett kijönni a türelméből.

— Te összezavarsz mindent. Mi varjak vagyunk és nem emberek. És jól tudhatod, hogy varjú varjúnak nem vájja ki szemét!

— De miért, miért? — ingerelte tovább a héja.

— Először is: mert mi valamennyien csakugyan

egyenlők vagyunk. Nem sokat beszélünk róla, de tudjuk, hogy így van és aszerint élünk. Az emberek ellenben sokat fecsegnek az egyenlőségről, holott tudniok kellene, hogy nem azok. És erőltetnek olyasvalamit, ami nincs a természetükben.

— És másodszor? — érdeklődött tovább a héja.

— Másodszor: mi tudjuk, hogy az egész világ egy — hol szűkösen, hol bővebben — terített asztal, amelyen békésen kereshet falatot egymás mellett, kiki magának. Egyikünk talál, másikunk nem, a szerencséje szerint. De, hogy azért, ha ma egyikünknek nagyobb a szerencséje, bántsuk egymást — az nem jut eszünbe. Hiszen holnap fordítva lehet. Az emberek pedig a magukénak tartják az egész világot és minden egyes legalább is a felét akarja, de a másinak nem hagyna semmit és kimarná belőle...

— Hát harmadszor? Van-e még valami? — sürgette a héja.

— Van ám, a java. Minket szeretetbe boronált össze a közös sorsunk. És úgy érzem, hogy az életünk, ha külön-külön tengetnők azt le, szinte elviselhetetlen volna. Így azonban — kitünően érezzük magunkat. Van-e annál kedélyesebb, mint amikor ködös téli alkonyatokon százan és százan együtt térrünk meg — ha korgó gyomorral is — közös tanyánkra? Megnyugtat az, hogy osztályosok vagyunk a bajban és egymást vigasztalgatjuk. Reggel aztán, ha oszladozik a köd, nagyot káromgva, közös reménységgel indulunk szűkös eleségünket megkeresni, mindig, mindig csak együtt.

— És ha egyik elé jó falat kerül, nem marja el attól a másik?

— Mondtam már, hogy nem vagyunk emberek. Mi ha leszállunk egy nagy legelőre, sok-sok százan egymás mellett, békésen keresünk. Ez az, amire az ember nem képes. Mi az ellentéteket kiküszöböltük, ők azonban keresik. És nálunk megvan az egymás szeretete, ami náluk nincs, náluk megvan az irigység, ami viszont nálunk nincs. Egyszóval a boldogsághoz olyan természet kell, ami nekünk megvan, de náluk hiányzik.

A vakand és a giliszta.

Vígan kotorta kétfelé a porhanyó földet kövér talpaival egy jól megtermett vakand. Szokott földalatti folyosóit rég elhagyta, s most függén haladt előre új utakat törve, csak úgy omlasztva maga előtt a fekete humusgréteget. Ennek a színét ugyan nem látta, számára odalenn a mély sötétségben minden egyforma volt. Így megérezte azt a nagy kövér gilisztát is, amely útját elállotta.

Dehogy is szándékosan tartóztatta ez fel, mehekült volna ész nélkül a boldogtalan, de lomha testével nem győzte az iramot. Felfogása szerint a vakond gyorsasága utolérhetetlen, hiába való kísérlet volna, ha el akarna gyűrűzni előle.

Tudta a kis féreg, mi lehet a sorsa. Ősi giliszta legendák szólnak vakandkalandokról, minek egyike sem végződött happy-enddel. Kétségtelen, hogy az övé sem fog. De a végveszélyben fellobbant életösztönével nekitorpant hatalmas ellenfelének és egész náivul kiizzadta magából a kérést:

— Meg akarsz ölni, bársonybőrű? Ne tedd!

A vakondot meglepte ez a fellépés. Még ilyen buta gilisztával nem találkozott. Amelyik olyan könnyű lehetőségnek hiszi a kegyelmezést.

Mivel azonban tulostul jóllakottan portyázott, s amaz különben sem menekülhetett előle, ez egyszer nem bánta, szóba áll vele. Pusztá szórakozás kedvéért.

— Hát aztán, mit csináljak veled? A sors nekem szánt, mert utamba vetett. Bolondnak tartana minden jóra való vakand, ha elszalasztanálak.

— De magasztalna minden tisztességes giliszta, mint az önzetlen jószág mintaképét. Szobrokat túrnánk neked a megporhanyított földből, míg csak össze nem omlanának!

— És mi hasznom volna ebből? — cincogta a vakand. — Felér ez azzal az élvezettel, hogy megropogtassalak?

Máris csattogtatta apró fogait, s a giliszta borzongva várhatta, hogy a következő pillanatba bekapja.

— Akkor legalább várjál — még mondani való van — rezegete ki sebtében, hogy halálát pár másodperccel késleltesse.

— Nem panaszkodhatsz, hiszen meghallgattalak. Azt hiszem, untig eleget lefetyeltünk. De nem bánom, szólj még egyet, aztán véged.

— Tudod mit, ne legyen egyikünknek sem igaza. Bizzuk az esetet döntő bíróra. Amit az határoz, az történjék. Csak ez egyszer, nagyon kérek...

Oly meghatóan síráncozott a kétségbeesett férreg, hogy a vakand egy percre meghökkent. S a fel-

vetett gondolat úgy meglepte, hogy szinte leesett az álla. Sohasem hallott ilyen lehetőségről, de tetszett neki, mert új volt.

— És tegyük fel, ha nagylelkűen belemennék, vajjon melyik teremtményt tartanád erre alkalmasnak?

Erre még a giliszta nem gondolt. De sietnie kellett, és valami igen nagyot akart mondani.

— Hát — természetesen — mindnyájunk legfőbb urát a földön: az embert.

Ettől a nagy névtől a vakond is megijedt. Szinte bizonyos tisztelet vegyült a cincogásába, mikor kérdezte:

— Láttál te már embert? Mert én itt a föld alatt sohasem találkoztam vele.

— Hiszen én sem, De mindnyájan tudjuk, állatok, hogy ő rendelkezik velünk. Apáról fiura és unokára száll ez a tudat nálunk, valamint az is, hogy nagyon igazságos. Hiszen a nagy hatalommal vele kell járnia ennek.

— És hát — mi szempontból bírálhatja ő el a mi dolgainkat?

— Azt nem tudom, odáig nem ér fel az eszem. Ha mind igaz, amit róla mondanak, úgy valami nagyon magas szempontból...

— No, lásd, ennél én már valamivel többet tudok. Jó a fülem, olykor meghallom a földfeletti állatok beszédét. Teszem, a macskáét. Azok azt tartják, hogy az ember mindent a saját haszna szempontjából bírál el... Tehát a mi ügyünket is.

— Az meg éppen jó nekünk, mert mi mindketten hasznot hajtunk neki, Szeretettel fog a mi esetünkkel foglalkozni, — örvendezett a giliszta.

— Ne örülj olyan nagyon — hütötte le a vakand. — Az a kérdés, melyikünket tekint a maga számára hasznosabbnak. Mivel pedig én jóval nagyobb állat vagyok nálad, nyilvánvaló, hogy több hasznót is tudok neki hajtani, mint te. Tehát nekem fog igazat adni, és bekaphatlak.

— Én máskép gondolom — okoskodott a giliszta. — Két hasznos állat mindenestre többet jelent számára, mint egy, akármilyen nagy is. Tehát azon kell lennie, hogy mindketten megmaradjunk. Vagyis az én álláspontom fog győzni.

— No, nem, bánom, egy giliszta nem a világ — szólt a vakand jókedvűen — hát megpróbálhatjuk. Csak aztán pórul ne járjunk mindaketten, hisz amilyen hatalmas úr az ember, egy csapásra mindkettőnket agyonüthet!

Hova gondolsz? rezegte a giliszta szinte megbotránkozva. — Sem az igazságérzete nem engedi, de meg a haszonlesése sem. Önmaga ellen vétene, ha ilyet tenne, olyan botor csak nem lehet!

Ebben a vakand is megnyugodott, s most már azt hányták-vetették meg, hogyan kerüljenek ki a föld felszínére, hogy illendően az ember elé járulhassanak. Többféle tervet eszeltek ki, nagyon át kellett gondolniok, melyik lesz a legjobb.

Ettől a gondolattól azonban egy sajátságos véletlen megmentette őket. A nagy tanácskozás hevében nem vették észre, hogy fölöttük dübörögnek a kertész nehéz léptei, sem azt, hogy a közvetlen közelben ásni kezdi a földet. Csak arra eszméltek rá, hogy egy hatalmas ásócsapás a felszínre vetette mind-

kettőjüket. Egyszeribe az ember félve tisztelt színe elé kerültek.

Hát az aztán igazságot is tett köztük, ha nem is egészen úgy, ahogy bármelyikük is elgondolta... A vakandot még ott, azon nyomban az ásóval agyonütötte, a gilisztát pedig gyűjtősdobozba tette és elvitte a gazdájának. Az azután horogra fűzte a szegény férget, vízbe vetette, s holttestére olyan csukát fogott, amilyenről életében sem a vakand, sem a giliszta még csak nem is sejtette, hogy a világon van.

A teknősbéka, mely a leghosszabb életű állatok egyike, háromszáz évi szabad élet után fogságba került.

Csendes beletörődéssel vette ezt tudomásul, segíteni ugysem tudott rajta. Enni kapott rendesen, talán többet is, mint koplaláshoz szokott gyomra megbírt, s érezvén a kezdődő öregséget, szinte jól esett neki, hogy vacska van és nem kell nehézkes teknőjét cipelve, fáradtsággal keresnie táplálékát.

Gyenge agyveleje tele volt tömve tapasztalatokkal, azokat rakosgatta, rendezgette kicsi reteszeiben

üres órái unalmában. Az emberről például megjegyezte, hogy nagyon is ostoba lény, mert ime őt fogságban tartja, holott semmi haszna nincs belőle, viszont nem is bántja, csak bámulja, mint valami ritkaságot. Nála okosabb állat sem tudta volna ennek az értelmét kisütni.

De mivel nem volt kívül közölnie észleleteit, fölötte elunta magát, s nagy kényelme dacára kívánczott valami változatosság után. A minden izgalom nélkül lefolyó idő nem is élet, — gondolta, — s nála igazán nem várható merész elhatározással egyszer kimászott a számára elkerített hely drótsővénye alatt.

Az első állat, amellyel találkozott, egy sikló-kigyó volt. Boldog fejforgatással üdvözölte, mint a régi, szabad időiből való ismerőst.

— No csakhogy látok egyet azok közül, akiket fiatalságomban megszoktam. Most jó ideje csupa új állat vett körül, amiket azelőtt sohasem láttam, még hírüket sem hallottam.

— Kíváncsivá teszel. Hátha én ismerem őket...

— Ott van például a kutya... Kotnyeles kíváncsi állat. Ha meglát, megszagol, megugat, hogy majd belesüketülök, de aztán látva, hogy nem félek, ő ijed meg, behúzza a farkát és elszalad...

— Én is ilyennek ismerem. Kiállhatatlan, de még nem a legrosszabb.

— Vagy a macska. Ha megmozdulok, észrevesz, úgy tesz, mintha nekem akarna ugrani. A teknőm alá kell húzodnom előle. Erre aztán elpárolog... Utálatos állat.

— Ez sem a legnagyobb ellenségünk. Nem vagyunk mi egerek...

— És a ló. Ha kivezetik az istállóból, ficáncol, henceg, mindig attól félek, hogy otromba patájával összezúzza a teknőmet. Minek is él ilyen haszontalan szörnyeteg...

— Azt én se tudom, de ezzel megférünk. Teljesen idegen, semmi közünk egymáshoz. Nem ellenségünk.

— Aztán itt van az ember...

— Az ember! — szíszegett fel a kígyó ijedten és máris eszeveszetten készült elsiklani.

— Hát csak nem félsz tőle? — nyugtatta a teknős. — Hiszen nincs itt, de ha itt volna, sem enne meg. Nekem régóta ő ad enni, s most is alighanem visszamegyek hozzá, mert éhes vagyok.

A siklókígyó elszörnyülködött és nagy fontoskodva szíszegte:

— Óh, te szerencsétlen! Hiszen ez a legádázabb ellenségünk. Ha az én fajtámbelivel találkozik, annak vége! Agyonüti, fejét széttiporja, bőrét lehúzza, őt magát az ágra hajítja. Futunk előle, amerre látunk, mégis utolér. Rettenetes állat az ember.

A teknős nem tűrtőztethette álmélkodását.

— Hihetetlen, engem sohasem bánt. Talán ti sértettétek meg úgy, hogy ezért keres halálra benneteket!

— Soha az én fajtám hozzám nem nyult. Más kígyófajok igen, de mi, siklók ártatlanok vagyunk. S jól tudja ezt ő is, mégis írt minket. A veleszületett kinzóosztónénél fogva!

A teknőst ez sem tudta megfélemlíteni.

— Hosszú, szabad életemben sohasem találkoztam vele! Csak most ismertem meg. De mondhatom,

ha nem volna olyan ostoba, más kifogásom nem volna ellene.

— No, csak vigyázz, mert pórul jársz vele, ha kitor belőle a vadállat. Lehet, hogy az az egy, akit ismersz, kivétel, de a többi... Nem szeretnék a bőrödben lenni, ha emberek közé keveredel...

A sikló elcsusszant a száraz levelek közé, a béka tovább szemlélődött és emésztette az imént hallottakat.

Egyszerre egy kisiú tűnt elő és zsinegen valami mozgó kis valamit vonszolt az út porában. Eleven. csupasz, elkinzott fecskefióka volt. Gyötörte, sanyargatta lelketlen kegyetlenséggel, amíg a szegény apróság elfordult.

— Ime a kínzó ösztön — állapította meg a teknős, visszaemlékezve a kígyó szavaira. — De szerencsére nem mind ilyen. Ez csak kivétel...

Nem volt ideje lassú gondolatait tovább fűzni, mert jött két „munkáskülsejű” ember s egyikük észrevette.

Nem épen ellenségesen, inkább kíváncsian közeledett feléje. Az első ténykedése az volt, hogy durván felfordította.

Nagy nehezen kászolódott vissza lábaira az állat, és menekülésre gondolt. De kora és veleszületett lomhasága nem engedte ezt oly gyorsan, ahogy szükség lett volna.

— Te — szólt egyik legény a másikhoz — ennek a páncélja olyan erős, azt hallottam, hogy ha ráállok, akkor ki tud mászni a lábam alól.

— Próbáljuk meg! — Indítványozta a másik. Meg is tették. Először egy lábbal léptek rá. A

szegény állat küzködött, fészkelődött, forgolódott, de valahogy nagy nehezen ki tudta magát szabadítani.

Nem használt semmit. A másik ember — köpcös nehéz férfi, ránehezedett mindkét széles nagy talpával. Rettenetes kínjában még eszébe jutott a teknősnek, amit a kígyótól hallott, aztán egy szörnyű roppanás, betört a teknője és az állat csillogó kis szemét előntötte a sötétség...

Talán bántotta azokat az embereket? Dehogy... A kínzó ösztönnek esett csak áldozatul. Mert rossz szűrte le a tanulságot a kígyó beszédéből... Nem a kegyetlen ember volt a kivétel, hanem az ő egykori gazdája.

Az őz és a cincér.

Napos, lejtős erdőszélen, tavaszi reggel csendjében, frissen pezsdült füvekbe kóstolt bele az őzecské. Kedvteléssel élvezgette a rég nélkülözött zöld táplálék üde zamatját, s le-lenyelve egy fücsomót, annak örült, hogy a délutáni kérődzésnél még egyszer végigizlelheti.

Amint szórakozottan továbbharapdált a zsendülő pázsit között, jólismert cincogó rovarhang recscent éber fülébe. Fekete cincérbogár méltatlankodott azon, hogy nagy állat léteére nem tud jobban vigyázni: íme, csak egy fűszál hija, hogy le nem csipentette fogával a bajuszát.

— A kecsesnek tartott őztől több meggondoltságot várhat el a magamfajta bogár — fejezte be ha-

ragosan mondókáját, amelyből még kicirpent az imént kiállott halálos ijedelem is.

Az őzecske látva, hogy nincs semmi baj, nem vette túlkomolyan az esetet. Makogó nevetéssel válaszolt :

— Igazad lehet, kicsi bogaram. A felrikkantó rigóra figyeltem s nem néztem a földre. De ha nem ügyeltem, eléggé vigyáztál te és a dolog rendbe jött. Kár erre több szót vesztegetni.

— De nem addig van — okvetetlenkedett az epés bogár. — Amilyen óriás vagy hozzámképest, neked illik örködnöd, nehogy áldozatul essem falánkságodnak. Tudod, hogy őzek étlapján tilos fogás a rovarhús.

— Jó, jó, hiszen tudod, hogy nem volt szándékos — szólott az őzike szelíden s azt hitte, az ügyet befejezte.

De amazt nem lehetett megnyugtatni. Fenyegetőzött, hogy felbizzatja a kullancsokat, ragadjanak bele a karcsú őzlábakba.

— Nézd barátom, — szólott kedvetlenül az őz — sehohsem hallottam, hogy csak nekem kell vigyáznom. Neked méginkább érdeked az óvatosság, mert kicsi létedre akaratlanul is elvéthetlek. Ajánlom is, légy résen máskor, most pedig kotródj innen sietve !

A bogár nem felelt, s az őz úgy látta, hogy amaz szép — békésen elvonul a pázsit távolabbi részébe. Közben feltrillázott a fülemüle s az őz felémelve fejét, szelíd gyönyörködéssel hallgatta.

Amint azonban újra lehajolt, hogy egyet harapjon, a rovar még mindég ott ténfergett és esze

ágába sem jutott, hogy el kellene inálnia. Most már a jámbor őz kezdte a szemrehányást.

— Állatkám, te nagyon kényelmes vagy. Azóta már a kökénybokor tövében lehetnél, biztonságban a magamforma óriásoktól.

— Csak nem fogok sietni, mikor már úgyis tudod, hogy itt vagyok és vigyáznod kell az életemre. Szép lassan majd tovasétálok.

— Pedig az életed most még nagyobb veszedelemben volt, mint az előbb. Mert csak nem sejtettem, hogy oly vakmerően botor vagy és a törtétek után itt maradtál!

— Most már tudod és ehhez igazodj! — felelt a rovar kurtán és hetykén, a jóságos őz pedig elfordult és kitért, hogy pár lépéssel odébb legelesszen. Amilyen jámbor indulatu volt, nem is gondolt többé az ellenszenvesen kihívó bogárra.

Megzizzent azonban az erdőszél bozótja s az őz veszedelmet neszelt. Nem követte a bogár példáját: nagy állat léteire ész nélkül menekült. Félretéve az okoskodást, ugrott, amerre lábai vitték.

Már a harmadik ugrásnál ijedten érezte, hogy csülke alatt megreccsen valami, s csalhatatlan ösztöne ráutalt, hogy valami élő tapon szét.

Nagy riadalmában nem ért rá megvizsgálni, mi volt az, megállás nélkül tovairamodott, amíg össze-sűrűsödő bokrok biztonságában nem érezte magát.

Onnan aztán megnyugodva látta, hogy a futásra nem volt ok, őzike társ bújt elő az erdőből, amelyet — hozzá hasonlóan — friss füvek illata csábított ide.

Ujjongó ugrádozással sietett feléje, de a recs-

csenés helyén megállott és figyelmesen kutatta, mi csoda teremtménynek hágott akaratlanul a nyakára. Szinte sejtette, hogy a szegény cincér volt.

Hát nem is csalódott. Ott hevert előtte a büszke bogár összeroncsolt kis teste, hivalkodó hosszú csápjá a halálkín görcsében kunkorodott hátra. Élet nem motoszkált már a szerencsétlenben.

A jószívű őzikének könny borította el barna okos szemét és percekig időzött a végzetes színhelyen.

— Mit piszogsz ott, testvér? — szólt feléje a másik őz türelmetlenül. — Hát észre sem veszed már a hozzád hasonlót?

Könnyített a szívén a bánatos állat azzal, hogy elbeszélte társának a történeteket. Amabban is megvolt fajtája szelidsége, ő is könnyet ejtett az áldozat tetemére.

De aztán kicsi állateszével szűrögetni kezdte az eset tanulságát, hogy valamennyire kihúzza az akaratlanul is párájukba nyomult tüskét.

— Ha nem is érdemelt ekkora balsorsot, mégis tisztán a bogár volt a hibás. Ha a vakeset nagyobb állat utjába sodorta — tért volna ki magától. A józan ész ezt szabja célszerűnek és nem az okoskodást. De ő ahelyett, hogy a kapott figyelmeztetést megszívlelte volna, a „csak azért is megmutatom!” jelszót vette elő s az — ime, tönkretette. Anélkül pedig, hogy bármelyikünk is legkevésbé akarta volna nyegleségét rajta megtorolni.

A verebek társadalmában meglehetősen fejlett az összetartás. Ha mi, emberek annyian verődnénk össze és indúlnánk táplálékot keresni, mint a verebek és főként ha csak oly szűkösen találnánk, mint ők, micsoda tülekedés, hogy ne mondjam, emberhalál lenne ott! A verebek felett nem csattog semmiféle mesterséges fegyelem ostora, nem köti együttlétüket semmilyen alapszabály, mégis olyan szépen megférnek, egymás mellett keresgélve szalmakazlak tövében egy-egy odahullott gabonaszemet.

Bizony legtöbbször éhesen röppen fel az egész társaság a már számtalanszor átkutatott terepről, s mégis vidáman csiripelve lép el a tar bokor ága-
it, hogy egymást vigasztalja és biztassa. S a következő percben már az országút haván szürkéllik az egész csapat, együttesen kutatva, nem hullott e oda valami szekérről egy lyukas zsákból pár buzaszem?

Télidő közepén, hófúvásos, rettenetes hidegben régóta együtt kódorgott egy nagy csapat veréb. A táplálék állandó teljes hiánya folytán, csont és bőr volt már valamennyi, csüggedten, szinte kétségbeesetten ültek le egy csipkebokorra.

A hosszas közös nyomorúság bizony testvéri meghittséget fejlesztett ki közöttük. Ha már ugysem volt mit enni, legalább kicserélték gondolataikat, hal-kan, bágyadtan csiripelve, amennyire elgyengült torukból még tellett.

A téma — mi is lett volna más — mint a leg-hatalmasabb ur, minden földi állatok zsarnokuralkodója: az ember. Hogy jó-e, vagy rossz, olyan-e, amilyennek egy józaneszű veréb el szeretné képzelni, avagy ellenkezőjét teszi-e, mint amit — mint az állatok urának — tennie kellene?

— Milyen könnyen tudna rajtunk segíteni, ha ugyan akarna, — röppent el a szó egy anyaveréb csőréről.

— Legtöbbje tudomást sem vesz rólunk — kesergett egy másik. — Mindennap lát minket, de ha egyszer valamennyien eltünnénk: észre sem venné.

— Ez még a jobbik eset — fűzte hozzá egy öregebb. — Bíz én már csúnyát láttam, amikor érintkezésbe kerültünk vele. Valami füstölgő botkéményből közénk durrantott és társaim tömegesen puffantak a porondra.

— Én még rútabbat éltem át — panaszkolta egy nőstény. — Kicsi ártatlan fiókáim voltak a fészekben, amikor egy kamasz kegyetlen kézzel kiszedte őket alólam. Csipogó kicsinyeim gyenge lábára zsineget kötött, úgy kínozta őket halálra...

Olyan fájdalmasan csiripelte el ezt a szegény madáranya, hogy a többi is meghatotta. Egyideig mindnyájan hallgattak.

Egy öreg madár, amely ezalatt gondolkodott, megkérdezte aztán: -- Vajjon miért tette? Talán bántottad előbb, s azért büntette kicsinyeidet?

-- Bántani? Az embert? Hogy volnánk mi, verebek képesek erre? Ha csak ezen gondolkoztál, nem messzire vihet az eszed!

— Akkor igazán nem értem, hogy az ember, akiről mi, esztelen madarak, feltesszük, hogy mindent okkal, bölcsen cselekszik, — ilyeneket tegyen, ami a macskához sem méltó.

Persze, hogy nem, mert ez legalább megeszí, tehát hasznát veszi a kis madárnak. Amaz meg cél nélkül öli meg.

— Nem is olyan okos az ember, mint hiszitek — állapította meg egy tapasztalt öreg. — Tanulhatna az még mi tőlünk is...

— Hova gondolsz? Tanulni? Az a büszke gögös lény, amely magát a legtökéletesebbnek hiszi? Az leereszkedne hozzánk, akiket semmibe sem vesz? Lehetetlen!

— Persze, hogy lehetetlen így, amilyen az ember. De ha a durva dac helyett simulékony belátás volna benne, akkor elsajátítaná — példánk után — az irigység nélküli együttérzést.

— És mennyivel jobb és boldogabb volna akkor!

Nagyon is eltértek az eredeti tárgytól. Egy öreg vezérveréb zökkentette őket vissza, megállapítva, hogy semmi közük ahhoz, milyen az ember alap-

természete, őket csupán a hozzájuk való viszonya érdekli.

— Szóval az ember, ha fiatal, kegyetlen és igazságtalan velünk szemben, ha felnőtt, halálosan közönyös.

— És ha öreg? — kérdezte egy kíváncsi fiatal ember. —

— Akkor néha megjön az esze és a szíve — magyarázta a legöregebb. — Láttam én már olyat is, hogy az ablakpárkányra szórt nekünk az ember szemet, kenyérmorzsát. De az ilyen embernek mindig ősz a haja és hajlott a termete. És sajnos, egyre kevesebb és kevesebb van belőle...

— De ha vannak is ilyen jóságos öreg emberek, akiknél terített asztal várna ránk, akkor hát miért nem röpködünk hát oda rögtön, hogy vége szakadjon ennek a szörnyű koplalásnak? —

— Mondtam, hogy ezek egyre fogynak. Olyan kevés van már belőlük, hogy mire egyre végre rátalálnánk, régen megvenne minket az éhség és az Isten hidege. Mert állatvédelemről, madáretetésről ma már csak beszélni tudnak, a cselekvő jó ember-szívek ideje — úgy látszik — lejárt.

— Mert az ember egyre többet tud ugyan, de egyre kevesebbet érez...

A sas és a kismadarak.

Vidám madártársaság verődött össze a piros terméssel pompázó csipkebokor ágain. Az egyformán szintelen őszi kopárságban szinte hívogatta őket in-

nen is, onnan is a dús eleség, a hívalkodó, élénk-színű sok csipkebogyó.

Nem is együtt jöttek, egyébként is színre, nagyságra, fajra nagyon különböztek egymástól, mégis fölötté hamar összebarátkoztak. Magevő éneklőmadár volt valamennyi, s jutott az eleségből bőven, nem volt feltétlen szükség azon összeveszni.

— No, jön megint az a lucskos tél — sápított egy sokszínű tengelice. A sár bemocskolja, a hó összekúszálja az én gyönyörű tollaimat. Nem csoda, ha tavaszra megfakulok, akár csak egy szürke veréb.

— Pedig kár, igazán kár azért a remek tollazatért, azt én mondom — helyeselte egy virgonc kis csiz. — És mégis örülök, hogy nekem ilyen egyszínű, izléses zöld külsőt adott a sors. Nem mutat túlsokat, de viszont nem is kopik, nem is fakul.

— Nézzétek, mily remekül vág az én piros mellényem színe a csipkebogyókéhoz — süvöltötte egy komolynak látszó pírók.

— De ahhoz a sok pirossághoz nem igen illik a szürke meg fekete. Ha legalább a csőröd lenne világosabb . . . jegyezte meg egy sármány.

— Akkor mindjárt nem ismernétek rám — vágta ki a bölcseséget a pírók, a német közmondásban az ostobaság mintaképe.

A többiek csicseregve nevetgéltek.

— Hogyne ismernénk — csipogta a kenderike. — A csőr nem tartozik a tollazathoz. És azt te is tudod, hogy „madarat tolláról” . . .

— Azért én mégsem bánnám, ha legalább olyan tarka lennék, mint a búbosbanka — jegyezte meg a csíz, rácáfolva előbbi elégedett kijelentésére.

— Akkor inkább a sárgarigóval cserélnék — vélekedett a tengelice.

Én meg a harkállyal, vagy a Mátyásmadárral — szólt a sármány.

Az eszmecsere, mint látjuk, nem volt szellemes, de megfelelt a felületes, könnyelmű madarak színvonalának. A hiúság nemcsak „örök emberi”, — de úgy látszik jutott belőle több vagy kevesebb a föld minden teremtményének.

Magányos, viharvert parlagi sas keringett a tarlók felett, komoly, megfontolt szárnyalással, messze fenn, ahol már a felhők párája ködlött . . . Szerette a magasságot, ahol tisztábban süt rá a nap, ha az ég mosolyog, és ahonnan szebb volt a fellegek cikázó játéka, ha eső készült. Fenséges fejében dehogy is forgatta tollazata színét, — elfoglalták egyéb gondolatai. Hova rak fészket, ha az erdőt alóla teljesen kivágják, miből él meg fiaival, ha a mezei egerek közt tovább is így pusztít a járvány. Nem volna-e jobb életmódot változtatni, még jobban elvonulni a világ elől, úgy, mint rokona tette, a szirti sas?

Töprengései közben egyre alacsonyabbra ereszkedett s megpillantva egy pocakos ürgét, hirtelen kecsesen a tarlón termett.

Az ürge azonban utolsó pillanatban visszasiklott vackába, s a fejedelmi madár zsákmány nélkül maradt. Rosszkedvűen lédelt tova a tarlón, nem éppen messze a kis éneklőmadaraktól megszállott csipkebokortól. Sem a bokorról, sem a madarokról még csak tudomást se vett, feléjük sem hederített.

Annál kíváncsiabban nézték és figyelték ezek a messze magasból jött ritka vendéget. Nem reb-

bentek szét, nehogy magukra terelve figyelmét, még valami bajuk essék, hanem amint a sas megunva a neki nem való földönjárást, utolérhetetlen méltósággal visszaemelkedett a levegőbe, megindult közöttük a szóáradat.

— Milyen igénytelen szürke madár — kezdte a tengelice. — Nem ad semmit a tollazatára, még csak egy szárnytollát sem simította végig csőrével.

— És mily otrombán lépegetett ott a tarlón, ahelyett, hogy ugrándozva haladna, mint mi — csergett a csíz.

— Nincs semmi kecsesség benne. Mogorva, bárdolatlan állat — állapította meg a sármány.

— Nem is lehet okos. Nem igen érdemes vele szóbaállni. Én fütyülnék rá, ha felénk közeledne — süvöltötte a pirók.

— Miről is tudnánk vele csevegni? Mihez érhet az? Hisz egyedül él, fenn a magasban, nem tereferél senkivel...

— De gondolkodik! — károgta közbe egy varjú, amely már jó ideje ott bogarászott a közeli dűlőúton s nem hallgathatta szó nélkül a királyi madár lecsepülését.

— Ugyan már, mit ér az? Mi is ugyancsak gondolkodunk, de el is mondjuk egymásnak azonnal, ami eszünkbe jut. Hallottad volna csak az elébb, milyen épületes és élvezetes eszmecserénk volt a tollaink színéről. Hát lehet-e ennél érdekesebb valami? —

A varjú, amely szintén egyike a komolyabb madaraknak, boszankodással vegyes megvetéssel vágott vissza nekik:

— Már attól függ, hogy kinek. Nektek, csélcsap léhűtőknek, elhiszem, hogy ez a legfontosabb, mert magasabbra nem visz az eszetek. De akkor ne akarjátok a ti kis elmétek mértékével elbírálni a sast. Persze, hogy nem tudnátok vele elcsevegni, mert őt igazán nem érdekelné pirók barátunk melényszine, amikor ő a felhők járását kémleli. —

— Hiszen azért fütyülünk rá — ismételte a pirók már egyszer kimondott nézetét.

— Alig hiszem. Inkább mennekülnél előle eszeveszetten, ha arra méltatna, hogy észre vegyen. De nyugodtak lehettek, az ő magassághoz szokott szeme nem akad meg minden kis cifra haszontalanságon. Ő fütyülne rátok, ha ez a nyegleség az ő gondolatvilágával összeegyeznék.

Igy szólt és nem akarván többet hallani, más rögök közé ment bogarászni. Ugyis tudta, hogy nem győzte meg őket, mert a hiúság és ostobaság örök életű lesz itt e földön.

A BÜNBÁNÓ JEGESMEDVE

Talán még elegenden vannak köztünk, akik emlékeznek a budapesti állatkert egyik szép nagy jegesmedvéjére, amelyik arról volt ismeretes, hogy kiállott az előrenyúló nagy műjégtábla szélére és ott órákhosszat bólintgatott, egyre hajtogatta fejét fel és le, mintha örökké „mea culpát” mondana. Nos, elárulom: ennek az állatnak a párját csakugyan egy nagy büntudat nyomta.

Milyen vétket követhet el egy medve? Melyik az a bűn, amelyikért halálra való vezeklést ír elő a jegesmedvék erkölcstana? Erre nagyon kíváncsi volt egy felette ugrándozó zerge, és mivel a nagy műszikla magasságában nem kellett félnie a szétmarcangolattatástól, egész bátran meg is kérdezte effelől a medvét.

— Hej, nagy hibát követtem én el hajdanában, ménkö nagy, helyrehozhatatlan baklövést. (Ennél a szónál a zergebák önkénytelenül megborzongott). Akkor még szabad voltam, szép jeges északi hazámban, s az volnék ma is, ha azon a végzetes napon nem veszttem el a józan eszemet és a fókát sajnálom meg, nem pedig az embert.

Ugy esett a dolog, hogy egy napos délelőttön

vígan dörögve csak ugyszólván céltalanul csatángoltam el egy jégmező szélére a nyílt víz felé. Az éhség nem bántott s én elhatároztam, hogy bármi élő lény vetődjék is utamba, nem fogom bántani. Hadd örvendezzen az is békében az enyhe napsütésnek, ami ugyis oly ritka volt arra mifelénk.

Am amint a partra kivetett hatalmas jégtömbök közt cammogok ide-oda, egyiken egy természetes, kövér fókát pillantok meg. Pihent az istenadta, talán aludt, legalább is, bár már közel voltam hozzá, semmi jelét nem adta annak, hogy menekülni akarna. Láttam, hogy könnyű szerrel, észrevétlenül, zsákmányul ejthetném. A következő pillanatban meg egy másik jégtömb mögül felbukkan két ember. Azok sem néztek rám, mentek nyugodtan előre, valami szánkafélét húzva maguk után. Semmi csillogó, félelmes eszközt nem láttam a vállukon, s éreztem, hogy egész bátran nekiugorhatnám, nem én húznám a rövidebbet.

És ha már ilyen kétféle ritka vadászszerencse kínálkozott számomra, csoda-e, ha minden jólakottságom dacára felébredt bennem az ős vadállat: a medve virtus, amely azt sugta, hogy ilyen alkalmat nem szabad elszalasztanom. Önmagam előtt nem akartam mulyának látszani, ellenállhatatlan kényszer ösztökélt, hogy egyiket támadjam meg. De melyiket? A fókát? Az embert? Hiszen bántani egyikük sem bántott épen.

Tanakodtam magammal, bár sok időm nem volt rá, mert minden pillanatban észrevehettek és megugorhattak volna. Gondolatmenetem körülbelül ez volt: Igaz, hogy az emberhús jobb, mint a fókáé,

és ritkán is jutok hozzá, tehát csemege. De bizonyos, hogy az ember okosabb, mint a foka, hisz olyan sok mindenféle csodás dolgot tud kitalálni: még a tengeren is uszik száraz kalyibákban, amiket hajóknak nevez. Még prémet is tud magának csinálni, meg mindenféle csillogó csecsebecsét, aminek mind hasznát veszi. Ha pedig olyan nagyon okos, akkor bizonyára jó is, sokkal jobb, mint a foka. Már most: ez a jóságos teremtmény mit fog rólam gondolni, ha én nekiugrom és meg akarom ölni, holott ő nem bántott? Milyen szégyen lesz rám nézve, ha ez az okos lény még végperceiben is el fogja ítélni gonoszságomat? Nem, ennek nem teszem ki magam. Ami a fókát illeti, az természetesnek fogja találni, hogy mint erősebb, leterítsem és belenyugszik, tudva, hogy ez a dolog rendje.

Nekiestem hát a fókának. Alighogy falatozni kezdtem azonban, repül felém valami és érzem, hogy szűk lesz a torkom, a falat nem csúszik már le rajta, Egyszer csak lepuffanok a jégre, és a nyakamra jutott huroknál fogva vonszol a két emberfia nagy erővel... Hát erre használták azt a nagy okosságukat? Hej, ha én ezt tudtam volna.

És tovább bólintott bozontos, nagy fejével, a zerge pedig megállott a sziklafokon és eltűnődött azokon, amiket hallott. Nem tudta megérteni, hogy lehet olyan teremtetett lény a világon, akinek — ha olyan sok ész fért el a fejében, — olyan kevés jóság találjon helyet a szívében...

A sündisznó és a macska.

— Uramfia, ha én ilyen meghatóan tudnék nyá-vogni! — tört ki gondolatban a sündisznóból a hang-talan elragadtatás, amint a fáskamra körül motosz-kálva meghallotta egy holdvilágos őszi estén egy szerelmes círmos áriáját. És apró szemecskéit áhítat-tal emelte a harmattól csepegő istállótető felé, ahon-nan az észbontó hangok feléje hullámoztak.

Ám gyönyörűsége nem tarthatott soká, mert a macska — éles fülével — meghallotta a motoszkálást és patkányt sejtve odalenn — elhallgatott és villám-gyorsan lenn termett a fatartónál. A prédaszerzés előérzetének gyönyörűségétől szinte minden szőrszála felborzolódt.

Annál kínosabb volt a csalódása, ahogy a vélt patkány helyett a lomha és élvezhetetlen sündisznót találta maga előtt. Hirtelen elöntötte a macskaméreg és nem tekintve, hogy a másik állat ártatlan a do-logban, ősi macskaszokás szerint alaposan felpofozta a békésen szaglálódó állatot.

Csakhogy a sündisznó, élve a gyanúperrel, si-etve félig behúzta kis fitos orrát, úgy, hogy a macska talpa már a tüskéit érte, amelyek az erős ütésben ugyancsak megsebezték azt.

Éktelen dühre fakadt a macska és összeszidta a tüskés disznót, mint a bokrot.

— Te alávaló pára,, — nem elég, hogy ilyen csúfosan félrevezettél, még ráadásul meg is sebeztél? Nem tudod, hogy én az oroszlánok családjának egy oldalágából származom? Mit tudsz felhozni meentsé-gedre, te hitvány disznó?

A sündisznót nem tudta haragra gerjeszteni ez a méltatlan támadás. Nagyon higgadtan, de kimértén válaszolt.

— Hiszen te akartál engem ok nélkül felpofozni. Hát tehetek én arról, hogy patkánynak néztél? A magad hebehurgyaságának köszönheted a kis bal esetet. Én csak védekeztem.

— Még ki is oktatsz engem, ahelyett, hogy bocsanatot kérnél? No, ez már csakugyan vért kíván! — dühöngött tovább a macska.

— Vért, vért? Ugyan, ha szabad kérdezni, hogyan akarod te az én véremet venni — a tüskéimen keresztül?

— Hogyan? Majd mindjárt meglátod! Csak egy erős vésznyávogást kell megeresztenem, rögtön összeszaladnak a komondorok és — tüskéid ide, tüskéid oda — bizony ízekre szaggatnak.

A sündisznó tüskéi alatt összeborzadt, mert átlátta, hogy a fenyegetés csakugyan életveszélyes. Megpróbált hát a macskának eszére és szívére beszélni. Talán csak leszedi vele a lábáról.

— Azt pedig bizonyára nem fogod tenni. Hogy a legádázabb ellenségeddel is szövetkezzél, csak hogy egy vélt igazságtalanságot megtorolj! Hát nem gondolod, hogy ez összeférhetetlen egy macska jellemével? Az oroszán, törzsökös ükapádnak mostoha unokasógora, felfordulna bánatában, ha ilyesmit meghallana. Pedig megsejtené, mint te szoktad az esőt.

— Hát adj nekem elégtételt — motyogta megjuhászodva a macska.

— Arról lehetne szó. Hozok neked füveket,

kösd be velük a lábadat, és holnapra semmi bajod. Délben vígan kerülgetheted a forró kását . . .

A macska nem szólt semmit, a sündisznó meg elkocogott a zöldségeskertbe füvekért, csalmatokért. Lassújáratú állat lévén, jó időcskébe telt, míg előhozta azokat.

— Gondolkoztam az eseten — fogadta őt a macska most már egészen más hangon. — Nem is olyan nagy dolog az. És tulajdonképen — szorosan véve . . . talán nem is volt nekem igazam.

Nagyot nézett a sündisznó, mert szerfölött meglepte ez a hirtelen pálfordulás. Szinte hinni sem akart füleinek. De nagylelkű és önmérsékletet ismerő állat volt, nem akarta a helyzetet nagyon kiaknázni.

— Hiszen tévedhetünk mindnyájan . . . Tudom én, hogy van benned érzés. Máskülönben nem nyávogtál volna a háztetőn olyan könnyfakasztóan.

Szuszogva kötözgette a sebesült macskalábat, miközben a cirnos békésen tovább filozofált.

— Tudod, hirtelen haragú állat vagyok és a harag gyakran elvakít, akkor ferdén látok sok mindent. De eggyel előnyben vagyok sok más állattal szemben. Ha fejemhez vágják az igazságot, nem tusakodom ellene, hanem belátom és alkalmazkodom hozzá . . .

— Hej, de sok minden volna másképen az állatvilágban, ha ezt minden állattársunk megszívlelné! — sóhajtott a sündisznó.

— Még még talán az emberek is — vetette oda a macska és a legjobb barátságban váltak el egymástól.

A bosszúálló fecskék

Egy cirmoscica kiefeküdt a tornácon a májusi napra. Kegyetlenül éhes volt az istenadta, mert gazd-

asszonya már napok óta megfélelkezett arról, hogy hiszen ő sem élhet a levegőből. A cica ki sem tudta számítani, mennyi ideje nem szagolt meleg tejecskét, egyéb, cicának való eledelnek már az ízére is alig emlékezett. Hiába nyávogott a legkülönbözőbb hangnemeken, csak annyit tudott elérni, hogy a gazda figyelme terelődött rá, nem az asszonyé. Amaz ugyan odaszólt ennek, hogy „enni kellene adni ennek a szegény macskának”, de a felelet mindig az volt: „Hiszen látod, hogy jól van lakva, most evett meg egypár egeret.” Mintha bizony már valamennyit rég ki nem írtotta volna!

Ha pedig már enni nem kapott: legalább hadd élvezze a jó Isten ingyen melegét. Homályosan derengett még agyában, hogy ő tulajdonkép délvidéki állat s ottani nagy rokonaihoz méltó akart maradni, amikor a legégetőbb nappal süttette vedlett szőrét, sovány bordáit.

Vadszölő futott fel a tornác oszlopán s a fényes, zöld leveleken kergetősdít játszottak a legyecskék. Cicánk felfigyelt rájuk s jobb táplálék hiányában egyet-kettőt ügyesen bekapott. De mit ér egy

légy — az oroszlán rokonának? Még a sas sem fogdos legyeket, hogy kívánhatnók hát az egyiptomiak egykori szent állatától, hogy hitvány legyekkel beérje?

Az eresz alatt, fönn egyszerre csipogó fecskehang vegyült a csendbe. A círmos meglepetten nézett fel s ez a pillanat szörnyű gondolatot csempészett buksi fejébe. Mi is volna, ha ő a vadszőlő indáján felmászna oda és kiszedegetné az apró fiókákat a fészekből? Mára el volna űzve az éhsége s a kis madár húsa izlene legalább úgy, mint az egér... Meg aztán... a végső szükség...

A kísértés nagy, igen nagy volt. Állatunk egyet-kettőt fontolgatott, de végre is — nem tudott ellenállni. Amikor az öreg fecskepár elszállt, hogy fiainak friss szúnyogokat hozzon, lassan, óvatosan felkúszott a szőlőágon s néhány pillanat múlva — üres lett a fészek. A rémtett el volt követve, helyrehozni többé nem lehetett.

Hát igen, csúnya, nagyon csúnya cselekedet volt! Nem csoda, ha a szegény fecskeszülők örvöngő kétségbeeséssel csicseregték össze a fél falu madarait, hogy tanúi legyenek fájdalmuknak. Persze, hogy azok is megrendültek, hisz őket is érhetne hasonló a jövőben. És mire a lesujtott öregek első kábultukból felocsúdtak, haditanácsra jött össze az egész fecskesereg, hogy a megtorlás módozatait megvitassák.

Hát hiszen nagyon is rút indulat a boszú, de ha valamikor, úgy most meg lehetett érteni és bocsátani, hogy a szülői fájdalom szinte elvette a kismadarak eszét s felülkerekedni engedte a szenvedélyt. Az pedig rossz tanácsadó.

Ilyenformán ment határozatba, hogy a gonosztevő círmosnak lakolnia kell.

Fegyvere azonban csakis a macskának van : éles körme és hegyes foga, — a fecskének ellenben nincs. Így a bosszú kivitelét már eleve is szinte kilátástalannak tudhatták volna, ha el nem vakítja őket a féktelen indulat. No, de ezen nem gondolkodtak : lesz, ahogy lesz, fő most az elv : minden áron megbüntetni a kegyetlen merénylőt.

És ezentul valahányszor a macska megjelent az udvaron, azonnal ott termett egy nagy csapat fecske, szokott ügyességével egyre alacsonyabban repülve, amíg csak szárnyaikkal el nem érték a ragadozó gereznáját. Fehér mellük meg-megvillat fölötté, s mindannyiszor egyet paskoltak az állat testén, ott, ahol érték. Csapták, verdesték hosszú szárnytollaikkal, anélkül, hogy fájdalmat tudtak volna neki okozni ; úgy, hogy az bátran csak játéknak tekinthette volna az egészet, ha nem lett volna elég okos, hogy észrevegye a mögötte elrejtett tehetetlen dühöt és bosszúvágyat.

Sokáig tűrte a círmos az ingerkedést, és engedte büntetlenül maga fölött elsiklani az elbizott madarakat. Lehet, hogy ludasnak is érezve magát, bizonyos megértő elnézést gyakorolt.

De egy napon ballábával mászott ki a sutból s egy egeret elszalasztván, fölötté rossz kedvében volt. S amint a fecskék újra elkezdtek az izetlen incselkedést : úgy érezte, most már betelt a mérték. Az első pár madarat engedte elsuhanni maga fölött, szárnyaik csapását békén elszenvedve. Azután pedig, mintha elfáradt volna az ütlegektől, készen tartott

karmokkal szépen meglapult a frissen zöld májusi fűben.

Persze, hogy a madarak nem hagyták abba a bosszantását. Sőt — vérszemet kapva az ellenfél színet elernyedésén, annál nagyobb hévvel, merész-séggel cikáztak el az orra előtt.

És éppen az a szerencsétlen fecske, amelynek fiókáit annak idején kiszedte, bátorodott fel annyira, hogy villás farkával egy nagy fricskát penderített a cirmos orrára.

Hanem az egyszer rajta vesztett. A látszólag pihenő állat csodálatos hirtelenséggel felpattant, lábát csak egyszer nyújtotta ki és leütötte vele a fi-cánkoló fecskeanyát. Nem telt bele egy pillantás s nagyot roppant a madár mellcsontja a kandur fogai közt.

Ijedten rebbent szét az egész fecsketábor ez újabb szörnyűség láttára. Hangjukat sem találták meg sokáig — a félelemtől. Csak mikor nagy sokára visszamerészkedtek a rémes eset színhelyére, merte megkérdezni egyikük a kút kávéján békésen ülő verebeket.

— Láttátok ?

— Hát hogyne láttuk volna — válaszolt ezek legbölcsebbje. — Régóta tudtuk, hogy ez lesz a vége.

— Akkor hát miért nem óvtatok, figyelmeztetetek előre minket ?

— Tudtuk, hogy úgysem fogtok az okos szóra hallgatni. Aki annyira el tudja veszíteni az eszét, hogy képes maga ellen kihívni a sorsot, csakhogy indulatait kielégítse, annak hiába beszélünk ...

— S ti talán azt tartjátok, hogy ez így rendben van?

— Távol legyen tőlünk. Nagyon jól tudjuk, hogy a macska szörnyű fájdalmat okozott nektek. Sajnálunk is ezért titeket, hisz' ma nektek, holnap nekünk. De azt is tudjuk, hogy mi, szegény madarak tehetetlenek vagyunk ilyen ellenféllel szemben. S ezért hiábavaló kísérlet a megtorlás, amely az esetben erőnket felülmulván, nem áll hatalmunkban. Okosabb dolog lett volna tehát, ha a fájdalmat szívetekbe zárva, megadással beletörődtek, mint a bosszúérzetre hallgatva, addig okvetetlenkedni, amíg egy újabb csapás meg nem tanít rá, hogy eddig és ne tovább! Nem szabad kihívnunk a végzetet, ha tudjuk, hogy nem bírunk vele!

A korán ébredt bogarak.

Jó arasszal a föld alatt, befejezván átalakulását, életreébredt a kifejlett cserebogár. Még az ősszel, öreg pajor korában szemelte ki ezt a jó helyet bábja pihenőjéül. Ottfenn ugyanis szalmacsomó korhadozott, melegebben tartva az alattalévő talajréteget.

Talán ez volt oka, hogy a bogár nem várta be, amíg a nedvindító kikelet felülről érte izen, de úgy érezte: beteltek földalatti napjai s ki kell röppennie a megsejtett tavaszi napsugárba, fehér virágok közt fakadó zöld lombtengerbe.

Hosszantartó álcakorában epedve vágyta életének ezt az utolsó, legszebb szakaszát, amiért egyedül volt érdemes világra születnie. Hiszen eddigi léte

örökös sötét egyformaságával igazán nem bontotta ki előtte rendeltetése teljességét.

Fogalma — minél kevesebb volt a reávaró új életről, de természet anyánk sejtéseket oltott bele, mikből megértette, hogy büszkén, boldogan kell viselnie szárnyait. Azok — kiterjesztésre hivatottak s s melengető fénynek kell egykor előmlenie csillogó felszínükön.

Csalhatatlanul érezte azt is, hogy terített asztal fogja őt várni, amelynél dúskálhat eddig ismeretlen izgönyörökben. Tudta : sietnie kell majd vele, mert fukar — rövidre szabott a boldogsága. Még azt is irigyek és ellenségek kurtíthatják, miket ösztöne eléje formált : madár és ember előreködlő rémképében.

Mohón tornászta fel magát a földfelszínre, ne-hogy mulasszon a drága életidőből. S alighogy fény ömlött fekete szemébe, máris emelgette szárnyait, hogy fellendüljön a magasba.

De amint szétbontotta azokat, jeges hideg szél süvített ilyenhez nem szokott testére. Dermedten vonta össze a vitorlákat s az első csalódás csüggedésével várt a kedvezőbb fordulatra.

Szinte végnélkülinek látszott várakozása a rettentő egyedüllétben, amikor motoszkálásra figyelhetett fel. Örömmel látta, hogy társa akad, s az most küzködik kifelé a dérlepte szalma közül. Az is most pillantja meg először a napvilágot.

Megzizegette szárnyát s jelt adott a másik koraszülöttnak.

— Fel, a levegőbe ! — buzdította emez nagy elbizottan és jó példát adva, máris nekiröppent a gomolygó ködöknek.

Am gyenge szárnyai nem bírtak a megújuló orkánrohammal. A szél megforgatta és könnyörtelenül visszacsapta társa mellé. Nagyot koppant a kőkevényre fagyott földön.

— Várnunk kell — mondotta kedvetlenül, amint felocsúdott.

— Ezt én rég tudom — felelte az első. — Várok is türelemmel, de hiába és közben lejár gyönyörűnek sejtett életidőm. Tennünk kell valamit.

Mit tehettek? Reméltek tovább és örültek az álmodott jövőnek. De egyre gyengébben, egyre bizonytalanabban.

— Én szörnyen fázom — zümmögte egyikük nemsokára. — Nagyon is másnak képzeltem földfelletti életünket!

— Mennyivel jobb volna odalenn! Ajánlom: siessünk vissza földanyánk melengető kebelére.

De gémberekedő, gyenge lábaikkal nem tudták felásni a csonttáfagyott földet, az könnyörtelen maradt s nem fogadta többé vissza egyszer kivetett gyermekeit.

— Majd megöl az éhség — síráncozott az idősebb. — Mégis meg kell kísérelnünk táplálék után nézni, mert elveszünk...

S mivel a szél közben elült, felrepültek s bódultan kerestek lombos fát a nekiindult sűrű hóesésben.

Csak zuzmarával borított, üresen meredő ágra telepedhettek. Nem tudtak megbujni: egyetlen levél nem zöldelt feléjük...

— Vigyázzunk, testvér, mert elkaphat egy fecske — óvta egyik a másikat, megemlékezve a velszületett óvatossági ösztönről.

— Hol van itt a fecske? Hol van itt kívülünk élő, rovar, vagy madár, amitől félnünk kellene? Szörnyű világ ez, amibe jutottunk!

Hanem valami mégis eléjük került: ösztönük szerint a legnagyobb ellenség: az ember. Meglátta a tétován röpködőket s kalapjával elkapta mind a kettőt.

— No, most nyomban végünk — zümmögték szinte egyszerre egymásnak. De — csodák csodája — az ember gondosan kiszedte őket a kalapból és tenyerére téve szinte szeretettel nézett rájuk, majd ujjongva hívja oda társát, hogy az is gyönyörködjék bennök.

— Nini, két élő cserebogár! Mégis csak eljön hát a tavasz!

— Szegény kis bogárkák! Szálljatok fel és hozzatok nekünk a meleg napsugarat!

Nagy óvatosan ujjaikra tették őket, s felkúszva elröppenhettek, egyik jobbra, másik balra. A két bogár útja elvált, elvesztették egymást a sűrűködös levegőben.

Csak az alkonyat órája hozta őket újra össze a bölcsőjüket jelentő szalmarakáson. Oda tért meg egésznap meddő, kínos ide-oda vergődés után az idősebb, s biztosra vette, hogy társa számára sem marad más választás. Be is állított az is. Mindkettő félig már dögrováson, éhtől, hidegtől, fáradságtól elgyötört.

— Van-e még valami reményed a jobb jövőben? — kérdezte az ifjabb, bágyadt elhalóan, sejtetve, hogy az övé már elveszett...

— Pusztulnunk kell, csalódtunk mindenkben — hangzott a lemondó felelet. — Mindennek ellenkezője történt, amit várnunk kellett. Fagyos köd a lágy sugár helyett, hólepte kopasz ágak, ahol levél és virág kellene, s még az ember is, legnagyobb ellenségünk, könyörülettel bánt velünk. Csak a természet nem szánt meg és ez lett a végzetünk.

— Csak azt nem értem, — okoskodott a másik — hogy csalhatott meg ösztönünk, az egyedül biztos valami. Ugy tudom, ez soha nem téved és nem téveszthet, holott nyilvánvaló: ez egyszer elvétettük az időt és máskor kellett volna e földre beérkeznünk... Most mi lesz velünk és mi az egész cse-rebogársággal?

— A fajjal gondolod? Az megy a maga útján tovább és sorsa bontakozik tőlünk függetlenül, amikor ideje elérkezik. Tapasztalhattad: most csak ketten vagyunk e zord világon: egyetlen más társunk nem merészkedett ki kívülünk a földfelszínre. Azokat nem tévesztette meg ösztönük: eljönnek akkor, ha majd minden feltétele meglesz életüknek... Minket, mint szomorú kivételeket valami rendellenesség időelőtt vetélt ki a télutóba, életünk — nem a saját hibánkból — kárbaveszett.

— S ebbe csak úgy — egyszerűen — belenyugodjunk? — lázongott az, amelyben még valamivel több maradt az élétezőből...

— Tehetünk-e bármit is ellene? Ha így történt: annak jele, hogy ilyen kivételek is szükségese-k. Hogy éppen mi vagyunk azok, az balsorsunk, de hivatásunk. A miért? kérdésére pedig — talán meg is tud felelni Valaki — még a földnél is fellebb...

És lejárván tévesztett életidejük, dermedten terültek el az avaron.

Macskajaj.

Fagyos, holdvilágos éjjel, füstölgő kémény tövében találkozott két macska. Ilyen esetből rendes körülmények között vagy szerenád, vagy verekedés származik. Most — kivételesen — csak eszmecsere lett, a legfájóbb macskakérdések megvitatása. Mert ahhoz, hogy macskazenét rendezzenek, nagyon hideg volt, a verekedés pedig szintén csak akkor esik jól, ha a tavasz bizsergető lehellete hozza hevületbe a macskavért. Különben is az, amelyik a helyzet magaslátán jóltápláltan üldögélt, csak szájalommal szemlélte a másikat, amint sarlóvá görbülve, alig vánszorgott fel a háztetőn.

Meg is szólította, szelid, nyugtató nyávogással, amint felért hozzája.

— Rossz bőrben vagy, szegény barátom. Nem tehet jót neked a hideg. De miért is nem mész már ilyenkor haza?

— Haza? Hát van nekem otthonom, ahol megtünnének? Próbálnék csak a konyha felé közeledni, menten elseprüzne a gazdasszonyom. És ha meg gondolom, hány macskatársunk bódorog hajléktalanul ebben a hideg éjszakában... Mégis kegyetlen az ember...

— Én nem mondhatom, hogy az ember bántana. Én csak kedvtelésből jöttem ide a szép holdvi-

lágira. Mert akármilyen jó meleg is a konyha, néha mégis csak kikiváncozom, — nyávogni.

— No akkor te kivétel vagy és így tisztelet neked. Nem hiszem, hogy sok macskatársunk osztaná nézetedet. —

— Lehetséges. Neked nehéz a sorod, azt látom. De én csak a saját tapasztalataimról beszélhetek. Naphosszat kis párnán fekszem a meleg sarokban, s ha enni kell, becézve szólít a kis gazdasszonyom. Összecsücsöriti a száját s azt mondja: Cicuskám, cic! Jó az élet, csak ne volna oly rettentően unalmas. De meg is becsülöm gazdáimat, reggel, délben este ékesen eldorombolom a hálámat.

— Hiszen eldorombolnám én is, csak volna, aki meghallgassa. De amit te mondasz, új dolog előttem. Hát kötelességedet mikor teljesíted? Egeret sohasem fogsz? Vagy talán téged nem is az egerfogásért tartanak? Sohasem hallottam ilyet!

— Nálunk nincs eger. Ha volna, persze, hogy megfognám, legalább időtöltésből. Bár vesződnöm akkor sem kellene vele, mert csakugyan az nem lehet a rendeltetésem. Effelől ott fölösleges volnék...

— Hát ugyan miért dédelgetnek úgy akkor, ahogy mondd?

— Bizonyára a hozzájuk való ragaszkodásomért. Mert látják, hogy jól esik velők lennem és szeretem őket. Tudják, hogy nemcsak a kutya hú hozzájuk, mi macskák éppenúgy meg tudjuk hálálni, ha egy kis szeretetét tapasztalunk.

A züllötten sovány kandúr nem tudott hová lenni az álmélkodástól.

— No, hogy még ilyen emberek is vannak a

világon! Bezzeg engem nem etetnek, nem becéznek, nekem az emberek részéről csak egyetlen szörnyű szó jut ki, hogy „sicc!”

— Mit jelent ez a furcsa szó: sicc?

— Boldog vagy barátom, hogy nem ismered. Kergetést részükről és hanyatthomlok menekülést részemre. Más állatokhoz is vannak ilyen varázsszavak. A kutyához: „mars” a disznóhoz „kuss” a lóhoz „gyi”! Bolondok azok tisztára...

— És azok is menekülnek ezektől a hangoktól?

— Melyik hogyan. A ló magával rántja olyankor még a kocsit is. A disznó okoskodik és rőfög, a kutya meg megpróbál hizelegni. Csak nekünk, macskáknak nincs ez ellen fellebbezés... Mintha mi volnánk az ember leghaszonátalanabb jószágai...

— Hiszen barátom — ne ámitsuk magunkat, közel állunk hozzá! Nélkülünk az ember — legalább az én felfogásom szerint — könnyen meglehetne. Elvégre én is bódorogtam, s közben láttam olyan ördöngös masinát, amely magától — macska nélkül is — megfogja az egeret. Akkor pedig mire használjon minket az ember? És mégis eltart. Hiszen — szerencsére — elég sokan vagyunk még. —

— Mit akarsz ebből kihozni? Hogy nekünk egykettőre befellegzik? — kérdezte megrökönyödve a sovány kandur.

— No, talán még nem épen. Mert még vannak jó emberek is a világon, akik minket szeretnek. Ezt bizonyítja, hogy még vagyunk elegen. Mert ha egyszer minden kutya és macska kipusztul a földről, akkor bizonyos, hogy végleg kiveszett a jóság is az emberek szívéből.

— No az én gazdáméban nagyon kevés lehet — nyávogta a vékony.

— Ha kevés is, de mégis pislákol benne. Vagy legalább abban, aki felnevelt és neki ajándékozott. Egyik ember dédelget minket, a másik kínozt, hogy milyenhez kerülünk, az a mi szerencsénk dolga. Az emberekkel is játszik a sors. De legalább foglalkoznak velünk. És addig örüljenek az emberek, amíg minket látnak...

— Nem egészen értem az okoskodásodat.

— Hát nézd: minket is, a kutyát is — könnyű szerrel nélkülözni tudna az ember. Talán nyerne is vele, több ennivalója maradna. De, hogy mégis örömet találja bennünk, hogy szereti, ha körülötte vagyunk, hízelgünk neki, játszunk vele, ez mind arra mutat, hogy maradt még benne valami kis önzetlenség, lelki melegség, ártatlan jóság, vagy mi, nem tudom én ezt macskanyelven kimondani. Csak azt érzem, hogy ha minden ember tartana kutyát-macskát, ez azt jelentené, hogy csupa jó ember lakik a világon, de viszont ha végleg kiirtana minket, az utolsó barátait is, akkor nagyot sülyedne a világ, mert rideggé kövülne az emberi szív és kiveszett volna a jobb érzés a lelkeikből.

— Miau! — nyávogta a sovány helybenhagyólag és nagy macskaugrásokkal odébb álltak.

Vizenyős réten átkanyargó érben gázolt a gólya és terrorizálta a békákat nem- és korkülönbség nélkül. Egy mélyebb mederrészben megállott és felfigyelt, — valamit látott a levegőben.

Amint hosszú lába mozdulatlan volt a vízben, parti lyukából előbújt egy rák és azt hívén, hogy az már nem eleven állat húsa : ollójával belekapott a madár lábaszárába. A gólya fájdalmasan felkapta a lábát és hirtelen mozdulatával kivetette a rákot a partra.

Bosszúálló, rosszmájú állat a gólya, rögtön feléje kapott a ráknak, de hosszú hegyes csőrével éppen a hátpáncélja közepén találta, úgy, hogy a csőr lesíklott róla, a rákocska pedig okos fekete szemeivel olyan bocsánatkérően nézett rá, hogy madarunkon urrá lett a jobb belátás és elmosolyodott. Aki pedig mosolyog, az már nem haragszik.

Illett volna most már a ráknak pardont mondani, de hát mi a rákot hangtalan állatnak ismerjük.

Pedig bizony ad az ki valamilyen szortyogó, bugyborékoló hangot, ha a szárazon vergődik és mit tudjuk azt mi, nem érti-e azt meg más állat legalább is annyira, mint mi a siketnémák jelbeszédét. Állatmesében minden lehetséges.

Szóval a rák megértette a gólyával, hogy ő távolról sem akarta a békák királyát megsérteni, de a mozdulatlan lábát állati hullarésznek nézte.

— No, annyira hulla még nem vagyok — mondotta a gólya mosolyogva — Mindjárt meglátod, hogy milyen magasra szállok fel a levegőbe...

A rák elborzadt ennek még az elképzelésétől is.

— Ezer harcsa és csukámáj! Csak nem akarod magadat megölni! — bugyborékolta elképedve.

— Már hogy ölném meg magam azzal? Hisz a levegő az én éltető elemem. Akár csak neked a víz! Mi madarak mind ott, fenn érezzük jól magunkat. Nézd azt a kis pontot: a pacsirtát, hogy lebeg a napfényes derűben. Éppen az ő énekét hallgattam, amikor a lábamra ragadtál...

— Pacsirta... napfény... ének... Sohasem halottam, hogy vannak ilyenek... A napfényről csak csak, de ez rossz lehet, legalább mi sietve elhúzdunk előle, ha a vízbe téved. De a pacsirta? Az valami borzasztó állat lehet, ha még keresi is a napot és nem állall énekelni... És az énekével sok halat, vízipókot pusztít el?

A gólya sohasem kacagott annyira szíve szerint, mint most. Belátta, hogy ennek a fekete állatnak az esze túl nem terjed a kis csermely világán. Tehát a pacsirtáról sem tudhatja, mi fán terem.

— Nem árt bizony vele még a szúnyognak sem. Sőt örömmel hallgatja őt mindenki, még az ember is. Mert az ő éneke a tavaszt jelenti, ő az első vándormadár, amely a messze tengereken tulról megjön...

— Tavasz... Azt ismerem. Ugye az, amikor a jég elmegy a csermelyről és mi ismét szabadabban uszkálhatunk. Az jó nekünk. De amit tengerekről, vándorlásról beszéltél, ismét nem értem.

— Nehéz is azt megmagyaráznom neked. Vanak messze, igen messze más világrészek is és mi madarak, sokan oda szállunk el télire, át a nagy vizeken, tengereken...

— Messze? Még messzebb van az, mint, az a nagy vízesés, ameddig én szoktam elúszni?

A gólya ismét nevetett. Nem lehet ezzel az állattal megértetni semmit, hiányzanak a fogalmai hozzá...

De a rákban már felébredt a tudnivágyás démona.

— És te most hol szoktál megbújni, prédára leselkedni? Van-e neked is valami jó sötét odud a partoldalban, mint nekünk?

— Bolond vagy pajtás. Nem kell nekem a sötétség. Én fészket rakok a legnaposabb helyen, az emberek házainak kéményén. Mert engem az ember is szeret...

— Ember? Hát az meg miféle szörnyeteg?

— Az is lehet, de inkább ott, ahol sokan vannak. Ha egyedül van, meg lehet vele félni. Hiszen ő okosabb, mint mi állatok együttvéve.

— Még nálad is? — szaladt ki a csodálkozás a rákból.

— Sokszorta pedig. Mert én — ha az egész kerekvilágot ismerem is — de ő úgylátszik, még azon túl kutat, kémlel valamit. Legalább az, aki az én kéményem alatt lakik, minden este a csillagokat bujja, bámulja valami ménkö nagy csővel. Pedig azok még messzebb vannak tőle, mint tetőled a pacsirta.

— És talán talál még ott az égen tul is — pacsirtákat?

— Sohse talál biz az, úgy érzem. Mert ha volnának is, azokat éppugy nem értené meg, mint te a pacsirtát. Mert a te egész világod, az ér kis medencéje, amazé meg a levegő, semmi közösséged nincs vele, hát fogalmatok sincs egymásról. Ugy lehet az ember is valahogy a földöntúli dolgokkal...

Beleszédült a rák ebbe a sok most hallott bölcsességbe és bágyadtan kezdett mászni, menekülni az ő kis világa, a víz felé.

A gólya pedig lábával búcsut intve, felemelkedett a meleg fényű tavaszi levegőbe.

A rák, akire valami mégis ragadt a hallottakból, a legközelebbi közös lakomán, mikor egy dögölt kárászon találkozott társaival, elmesélte nekik a sok érdekességet.

Azok pedig elhúzódtak mellőle, mint akivel nem érdemes szóbaállni, mert igen messzeálló, s magas dolgokkal fárasztja a kemény páncélú koponyákat ahelyett, hogy arról beszélne, hogy a vízipókot mikor a legkönnyebb óllóra kapni.

A gém és a flamingók.

Afrika belsejében, napsütötte folyópart homokján pihent egy csapat flamingó. Volt, amelyik tollaszkodott, egy másik féllábon szundikált, némelyik fel s alá sétált, az éhesebbje még halászásra is gondolt. Nemcsak a flamingó, de más állat sem szereti, ha ilyenkor idegenek megzavarják a kedélyes társas együttlétet.

Éktelen lármában tört tehát ki az egész siserahad, amikor — bár tisztes távolban — nagy szeretően leszállott a folyó partjára egy másfajta madár. Községes európai szürke gém volt az istenadta s mikor a flamingók, jól megnézve, ezt megállapították, egyikükből elemi erővel tört ki a felháborodás és gorombán rászólt a jövevényre:

— Nem takarodol innen mindjárt, te ostoba jöttment!

De a gém sokkal fáradtabb volt, semhogy kedve lett volna elrepülni, úgy tett tehát, mintha nem is neki szolt volna ez a barátságtalan üdvözlés. Nyugodtan hátat fordítva amazoknak, tovább sétált lefelé a folyóparton. Emberi nyelven ez körülbelül annyit jelenthetett, hogy „fütyülök rátok!” A flamingók azonban nem hagyták álláspontjukat, három-négy harciasabb madár odaszállt és elállotta útját a szürke vendégnek.

— No, mit mondtunk! Egy, kettő, elrepülni! Semmi szükség itt ilyen tolakodó idegenre!

A gém megállott. Rendületlen nyugalommal válaszolt.

— Először is: amikor iderepültem, még nem

tudtam, hogy itt vagytok. De ha már itt vagytok, eszembe sincs elrepülni. Higyjétek el, engem egyáltalán nem érdekel a ti társaságotok. Bánom is én, akár mit csináltok, tőlem fel is falhatjátok egymást.

— És másodszor? — kérdezte egy flamingó fenyegetően.

— Másodszor: nem tudok róla, hogy a folyópart a ti kizárólagos tulajdonotok volna. Ez nyilvános hely, ahol a vízilótól a barázdabillegetőig mindenki megfordulhat.

— Hát harmadszor?

— Harmadszor — ha már éppen tudni akarjátok: én különb madárnak tartom magamat nálatok!

Mint megannyi pörölycsapás hullott ez a sok vakmerő kijelentés a flamingókra. Ekkora szemtelenség elviselésére nem voltak berendezkedve. De hiába öntötte el őket a méreg, hiába halványodott el a dühtől rózsaszín csőrük, annyi józanság maradt bennök, hogy nem merték megtámadni a sokkal kisebb madarat. Mert annak hosszú, hegyes csőre mihamar vérpirosra festhette volna rózsaszín tollaikat, míg ők görbe, lapos csőreikkel hiába igyekeztek volna a támadásokat kivédeni.

Fogta magát a küldöttség és visszaszállt a plénumhoz.

Mint megbolygatott méhkas, zúgott fel az egész tábor és odarepülve, körülfogta a félelem és gáncs nélküli gémet.

— Mi itt igen fotos tanácskozást tartunk — mondotta a vezér flamingó, mérsékelve felindultságát — ezért helyesnek tartanók, ha magunkra hagy-nál.

— Az más. Ha tisztességes hangon szóltok hozzám, kész vagyok elmenni. De újra kijelentem, hogy kisebb gondom is nagyobb a ti fontos ügyeiteknél. Nekem más gondjaim vannak, felőlem nyugodtan tanácskozhattatok volna, oda se hallgatók.

— Hogy a folyópart nyilvános hely, azt is megengedjük — tárgyalt tovább a flamingó — De úgy véljük, nem illik, hogy te, szürke madár, ide tolakodj, amikor a mi díszes gyülekezetünk tanácskozik. Mi mégis ellőkelőbbek vagyunk nálad, ezért magyarázatot kívánunk, mi címen tartod magadat kiválóbbnak?

— Azt is megmondom. Bár külsőm szürke és igénytelen, bizonyos, hogy sokkal több tapasztalaton és viszontagságon mentem át, mint ti, sokkal többet láttam és tudok nálatok, akik voltaképpen Afrika napja által dédelgetett, elpuhult madarak vagytok, soha messzebb vidékre nem jártok és fogalmatok nincs e földkerekség más tájékairól. Én azonban minden napfordulatkor szárnyra kelve, átrepülök messze tengereken, hűvös messze vidékekre, ahonnan dús ismeretekkel térek vissza. Ismerek állatokat, amiknek létezését ti nem is sejtitek, növényeket, embereket, zivatarokat, tengereket. Sok utazásom sok veszélyt is jelent, de sok tudást is. Ezért vagyok — tudás tekintetében különb — nemcsak nálatok, de minden afrikai állatnál.

Szólt és felrepülve otthagyta a flamingókat, hadd tanácskozzék a helyi előkelőség a maga kicsinyes, fontosnak látott ügyeiről zavartalanul.

A tervezgető sertés

Nagy és szomorú események történtek a régi udvarház körül, gyors egymásutánban. Még alig bon-

takozott ki a tavasz, átszellemült a legöregebb kandur, fittyet hányva a költőnek, aki őszi estén, a fogyó holddal, sarlóvá hajolva búcsúztatja el. Csendes elmúlása gyászba borította volna a falu minden második háza tetején nyávogó ükunokáit, ha az ősök tisztelete macskai körökben egyáltalán szokásban lenne. Nem volt semmi látható baja, azt mondták: elgyengült, az öregség ölte meg.

A kánikula a szélütött vén kuvasszal végzett, amely évek óta süketen és vakon, semmittevésben vonszolta életét gazdája kegyéből az udvaron. Egy napsütötte reggelen jobblétre szenderülve találtak rá a kutyaólbán.

Összeröffenek a megdöbbentő esemény hírére az udvar háziállatai, s megindult a suttogás: mi okozhatta az öreg állat kimulását. A legszigorúbb vizsgálattal sem tudtak erőszakot kideríteni. A kor ölte meg, az életerők teljes elfogyása: a végelgyengülés. Elvégre semmiféle élet nem tart örökké.

Ősze hajlott az idő, amikor a lóistálló nesztora lehelte ki páráját. Egykor gazdájának legkedvesebb hátslova volt, most régesrég — ingyen zabon élő

zörgőscsontú gebe, amelyet gazdája — régi szolgálatai alapján — annyira szeretett, hogy élethossziglan nyugalmas öregséget biztosított neki. Most beteljesedvén napjai — egyet gondolt és felfordult, anélkül, hogy bárki a legcsekélyebb módon is siettetne volna halálát. Aggkori, természetes elmúlás volt az övé is.

S bár az udvar többi — fiatalabb — háziállatai az összetartozás alapján őszintén megsiratták, nagyon megtetszett nekik ez a halálnem, s természetesnek kezdték találni, hogy őrájuk is — majd egykor, sok-sok idő múlva — csak ez a sors várhat. És nyakra-főre elkezdtek terveket szőni a jövőre.

Különösen a sertés, amelyet még ugyanazon ősz folyamán kihajtottak a kondával makkoltatásra, volt fáradhatatlan a jövő évek örömeinek elképzelésében. És a legjobbizú csamcsogás közben is vidáman el-elröfögte társainak, hogy a jövő nyáron nem a jobboldali pocsolyát fogja látogatni, hanem a balra esőt, mert ott puhább, és jobban esik a hűsölés. Tervezte, hogy jövőre kiturja a földből azt az akácfát, amelynek ága nemrég majd kiszúrta a szemét, elmondta, hogy kitalálta az új módját annak, mint lehet a vályúból minél több moslékot elszűröcsölni társai elől, s ha majd már nem lesz foga, ezt meg is próbálja. Aztán, hogy vénségére, fog hiányában lábaival fogja feltörni a makkot. S ha már az árpát is mályvának röfögi, elmegy az ólba — végelgyengülni.

Egyszer közel került melléje a kondát őrző puli, s meghallván a fellengő terveket, fagyasztóan hideg egyszerűséggel csak annyit vakkantott feléje:

— Mindebből pedig nem leszen semmi!

— Hogyhogy? — röffent fel a disznó sértő-

döbben és felháborodva az illetéktelen beavatkozáson.

— Csak úgy, barátom, hogy én, bár nagyon sok nyár óta őrzöm a kondát, még nem láttam disznót megöregedni. Nektek egészen más halálnemet tartogat végzetetek.

— Hogyisne! Még ilyet! Hát talán te tudod, hitvány kutya, hogyan fogok én elmúlni? Honnan szagolhatnád ezt?

— Meg is mondom. Tapasztalásból. Végezni fog veled vagy a vész, vagy a kés, még mielőtt kitérhetnád az akácfát. Harmadik eset — disznó számára — nem adatik. Te sem leszel ez alól kivétel.

A sertést úgy meglepte ez a rettentő perspektíva, hogy orrában akadt a rőfögés is. Inkább csak nyögdecsele a választ.

— Ezt én egyszerűen nem hiszem. Miért volnánk mi, sertések, kegyetlenebb sorsra ítélve a többi háziállatnál? A mi udvarunkban minden állat, ló, kutya, macska végelgyengülésben pusztul el.

— Az mind lehetséges. De azok — egész életükön át — hasznos szolgálatokat tettek az embernek, az ő jóvoltáért munkálkodtak, megérdemlik, hogy öregségükben is megkíméljék őket. Bár kevés ember részesíti őket kegyelemben, de megesik. Am a sertés, amely egész életében semmi hasznot nem hajt a gazdájának, miért számíton — henye élet után — zavartalan öregségre?

— No, az én gazdám igen nagy állatbarát — motyogta a sertés.

— Biztosítlak, hogy odáig nem terjed az állatbarátsága. Elpusztít téged időelőtt, hogy töltsed be

hívásodat, mely az ő szemében — csak halálo-
d után vár igazán reád.

Oly biztossággal szólt a kutya, hogy a sertés
nem kételkedhetett szavai igazságában. És most már
filozofálni kezdett.

— Csakhogy én is tele vagyok jószándékkal
és szívesen tennék szolgálatot az embernek életem-
ben is. Mit tehetek róla, ha ő nem tudja hasznát
venni! A készség megvan bennem. Ezért igazságtal-
an a sorsom.

— Barátom, nagyon mélyreható kérdéseket
kezdesz fejtegetni. Én csak azt tudom, hogy mint
van, de arra: miért van így és hogy kellene lennie,
ha nem így volna, nem tudok felelni. És — úgy hiszem
— nem tud egyikünk sem, talán maga az ember sem.
Nincs más hátra, bele kell nyugodnunk abba, amin
nem tudunk segíteni.

— De mikor olyan nehéz belenyugodni, hogy
életünk virágában kell itthagynunk a sok jó mak-
kot, kukoricát, moslékot. . .

— Mondok még valamit, gondolkozz rajta. El
van végezve, hogy egyszer mindannyian kimúlunk.
Hogy hogyan, ez másodrendű kérdés. Halálunk után
az is mindegy, mennyit éltünk, az is, mily halál-
nem vetette végünket. És nem jobb-e fiatalon, amíg örö-
met okoz az élet, hirtelen és kevés szenvedéssel
megválni tőle, mint az aggság hosszas szenvedéseit
végigkinlódni? Neked rövid és gondtalan életet szánt
a végzet, másnak hosszút, fárasztót, de a végered-
mény egy és ugyanaz: — mindegy!

A merész legyek.

Felolvasás van a Rovarok Clubjában :

...És ti azt hiszitek, igen tisztelt rovartársak, hogy belőlünk, legyekből nem lehet elefántot csinálni? Magam hallottam tegnap Pista bácsitól, akinek a kifésült koponyáján hűsölve sétáltam át a forró délutánt, hogy van bizonyos Rózsai néni, aki minduntalan a légyből, sőt talán a szunyogból is elefántot csinál...

— Vagy azt gondoljátok, hogy az ember a teremtetett lények e legszamarabbja, minket, legyeket nem szeret? Végtelen tévedés! Hisz ha egy embertársát nagyon jónak, puhaszívűnek tartja, azt mondja róla: még a légynek sem árt! Ime, hogy megbecsül minket, erénynek veszi, ha valaki nem bánt. Sőt — barátaim — higgyétek el: előszeretettel hasonlítja magát hozzánk, legyekhez. Ha beteg, bevallja, hogy „gyenge, mint az őszi légy”, ha meg valamelyikük merész és snájdig, arra azt mondja: „szemtelen, mint a piaci légy! „Akkor legboldogabb, ha a szerelmese körül „legyeskedik” és ha verset ír, olyan csendet kíván, hogy még a légy zümmögését is meghallhassa.

— Szóval népszerű, kedvelt állata vagyunk és én meg vagyok róla győződve, hogy még a légyölő gombát is azért gyűlöli és nem eszi meg, mert az minket, az ő kedvelt állatait, elpusztít.

— Ezek tudatában, azt hiszem, teljes joggal tarthatjuk magunkat az állatvilág legkiválóbbjainak...

— Ugy van, ugy van! — zümmögte a muslicától a dongólégyig minden jelenlevő hártásszárnyu.

— Kíván még valaki ehhez hozzászólni? Vagy

talán a mondottakat kétségbevonni? — folytatta a szónok olyasféle hetyke hangon, mintha biztos volna abban, hogy ilyen hitvány légy nem akad.

De egy gyűröttszátnyú, megviselt légyfiu összedörzsölte két első lábát és szót kért.

— Én nemcsak kétségbevonom, de egyenesen számárságnak bélyegzem, amit beszélsz.

Elszörnyedő zümmögés fojtotta bele a további szót. Az ülést fel kellett függeszteni és csak a kíváncsi húslegyek, melyek a folytatást is szerették volna hallani, mentették meg az okoskodót a tetteges inzultustól.

Mikor az első izgalmat átzúgták — zümmögték, mások is kíváncsiak lettek.

— Halljuk — halljuk! — hangzott fel minden oldalról.

— Hogy szavaimat helyreigazítsam — nem azt vonom én kétségbe, hogy mi vagyunk az állatvilág kiválóságai: ez annyira nyilvánvaló, hogy vitán kívül áll. De nem az tesz minket kiválókká, hogy az ember szeret, akiről szónokunk előre is megállapította, hogy a legszamarabb teremtmény, tehát szeretete ugysem jelentene sokat, hanem a saját merészségünk, bátorságunk.

— Ugy van! Helyes! — zúgták az összes légy clubtagok.

— Minket az ember nemcsak nem szeret, de sőt agyafurt találékonysággal törekszik mindenképen léprevinni, törbecsalni. Mintha oly nagy dicsőség lenne ily kis állatnak az életére törni! De hogy sokat tart felőlünk, éppen az mutatja, hogy mi mindent ki nem talál pusztításunkra. Ott van a légycsa

pó, — amire még öregapáink emlékeznek... Apáink idejében a légyüveg, alatta cukorral, benne kábitó spiritusszal. A mi modern napjainkban a különböző enyves légypapírok... Én csodálom, hogy szónokunk mindezeket nem ismeri... Talán az erdőből jött...

— Le vele! Szamár! — hangzott az előbbi szónokra az ítélet.

De a lehurrogás korántsem volt egyhangú. Akadtak itt is, ott is, akik közbekiáltottak.

— Nem lehet az! A légypapír csak mese! Olyan nincs is!

— Én értem a tisztelt mezei hadak kételyeit, azonban élő cáfolata vagyok azoknak. Ugyanis az imént szabadultam — szinte csodaképen — a légypapír süvegéről. Aki nem hiszi, nézze meg gyűrött szárnyaimat, azok még most is ragadósak.

— Szörnyűség... morajlott végig a gyülekezeten.

— A mi kiválóságunk tehát abban rejlik, hogy merészek vagyunk, és életünket is szívesen kockáztatjuk, ha valaminek a megtapasztalására rávissz a kíváncsiság.

— A bátorság! — javította ki egy közbeszóló.

— Legyen hát, a kíváncsi bátorság! Szép erény, de — szárnyastársak — tapasztalatból beszélek — többet érne valamivel több óvatosság, ésszerűség. Elvégre az ember mégis csak erősebb és ravaszabb...

— És gonoszabb... szólt ismét közbe valamelyik.

... És mégis csak mi is isszuk meg a levét...

— Nem áll! Nem hallgatjuk tovább! — tört ki elemi erővel a legyek megbotránkozása.

A sokat tapasztalt szónoknak vesztett játéka volt. Azok, amelyek sohasem láttak légyapírt, fanatizáltak a tömeget és határozatba ment, hogy velükszületett merészségüknél fogva azonnal nekimennek a légyapírnak, megtapasztalják, kinevetik, és a rákent enyvvet fellakmározzák. Szeretnék ők azt látni, hogy ebből baj is lehetne!

Hát meg is látták. Egytől-egyig bátran, merészen rárepültek a légyapírra. És egytől egyig ott is maradtak.

A viziló és a sakál.

Teleholdas estén viziló bukkant fel a Nilus hullámaiból. A különösen forró nap után türhetetlenül melegnek találta megszokott elemét s mázsányinak érezte amugyis hatalmas fejét. Kidugta azt hogy kissé szellőztesse a hűsebb éjjeli levegőn.

Hallgatta a víz megnyugtatóan egyhangú csobogását s pisla szemével messzebáméskodott a sívata irányába. Jóleső merengéséből azonban elnyújtott, ellenszenves vonítás zavarta fel.

Bosszusan fordította apró szemeit a hang irányába. A nagy üvöltés valami sovány kis állat torakából jött, amely odamerészkedett egészen a folyóhoz, nyilván, hogy abból szomját oltsa. De alig ivott egy-két kortyot, felemelve fejét, újra csak belefogott a panaszos ugatozásba. Mintha csak egyenesen a ragyogó holdtányérhoz intézte volna sírámaid.

A csendrevágyó vízilovat ez egyszer elhagyta hagyományos béketűrése. Ő ime, nagy állat létére,

ugyancsak takarékoskodik minden hangadással, s ez a kis semmiség szinte televonítaná az egész Felső Egyiptomot! Éppen ma, amikor neki — a vizilónak — amugy is a füle zúg... Jónak is látta kissé ingerülten rároffenteni:

— Hallod-e, sakál barátom, csendesebben is adhatnád. Azt hiszed, a holdvilágot érdekli, amit neki itt összevissza vonítasz?

A sakál pillanatra elhallgatott, kémlelte, honnan szólították meg. De amikor meglátta a vízi szörnyeteget, leplezetlen örömét belesűrítette még harsányabb üvöltésbe.

— De mikor úgy kikíváncozik belőlem a sok mondanivaló! S nem volt a közelben élő, hát a holdra kellett biznom. Most, hogy látlak, neked ordítom el a sok érdekességet, amit mai portyázásomon összeszedtem.

Nem volt nagy kedve a vizilónak ujdonságokat hallani, de amaz olyan érdekesen mondta azokat, mégis felcsigázódott a kíváncsisága. Üsse kő, ez egyszer meghallgatja.

Nem is várt a sakál biztatást, azonmód belekezdett.

— Képzeld bátyám, a közeli felah szelid elefántja ma annyira feldühödött, hogy orrmányával tövestül kitépett egy pálmáját. Hát nem hallatlan gonoszság ez? Elefánthoz nem illő cselekedet.

— Ha megtette, oka is lehetett rá — jegyezte meg a viziló kimérten.

— Mondok mást — folytatta a sakál. — Találkoztam egy zebrával, amely a habesi hegyekből idetévedt. Mi keresnivalója lehet ennek az állatnak

a mi vidékünkön? Hazájában csoportosan jár, s ez elhagyta társait, egyedül jött. Gyanus, nagyon gyanus. Nyilván valami igen rosszban törte a fejét.

— No és neked mi közöd hozzá? Keresztezte talán a te utaidat? — kérdezte a viziló nem épen barátságosan.

De a sakált ez sem hűtötte le. Csak folytatta rendületlenül.

— Nagyon messze jártam ma, egészen a zsiráfok hazájában. Utamba is akadt egy. De ha láttad volna bátyám, milyen ronda! Látszik, hogy sárga sávjaít nem nyalogatta fényesre, egészen elmosódottak voltak a sártól. Hogy lehet egy állat ilyen lomposan hanyag!

— Mi közöm a zsiráfhoz? Nem él a vízben, nem fürödhetik akármikor!

— Aztán a megszokott hiénák társaságába mentem. De ma megundorodtam tőlük. Képzeld, bátyám, újra kiásták azokat a csontokat, amiket már hetek előtt egyszer elintéztek. Hát nem szörnyűség ez?

— Bizonyára nagyon éhesek voltak s nem tudtak magukon másképen segíteni — állapította meg a viziló.

— Igaz, a teve sem sokkal különb. Sokszor figyelem a fellah dromedárjait. Háziállat létükre ugyancsak eleget kapnak enni, s mégis kérődzésre vetemednek! Nem átallják még egyszer megrágni, amit már lenyeltek...

— Ha egyszer olyan a természetök! Neked nem ártanak vele! — torkolta le újra a viziló.

— De a gazella gyávasága is utálatos! — szapult a most a sakál ezt az állatfajt. — Ma a szokott

hordámmal meg akartunk közelíteni egyet, hát nem úgy elfutott, hogy szinte a lába sem érte a földet?

— Ugy mentette az életét, ahogy tudta. Nem lehet minden állat olyan bátor, mint az oroszlán...

— Az oroszlán? No, bizony. Hát az is állat? Nekem ugyan mesélhetnek a nagylelkűségéről, hősiességéről. Tanúja voltam ma is, amint kegyetlenül leterített és felfalt egy vadkecskét, pedig bizony nem is volt éhes...

Nagyot ásított a víziló, mert szörnyen unta ezt a sok szószátyárkodást.

— Honnan tudod, hogy nem volt éhes? — szegezte neki aztán a kérdést.

A sakált ez meglepte. Hirtelenében nem tudott rá válaszolni.

— Hát... hát... csak úgy sejtem, mint macska az esőt...

— Vagyis, nemcsak, hogy nem tudod bizonyosan, de egyenesen te talátlad ki. És valószínűleg a többi csúf dolgokat is, amikkel állattársaidat megszólaltad. Híreid mind, mind megbízhatatlanok, nem érnek semmit. És ezekkel mertél engem eddig is „mulattatni“, azt hívé, hogy rágalmaidat szívesen hallgatom?

— De hát miért ne, bátyám? Sokszor elmondtam én ilyeneket más állatoknak is és mindig mohón kinyitott fülekre találtam...

— Elég szomorú — rőfentette a víziló. — Ha én volnék az oroszlán, az ilyen rágalmazónak elharapnám a hangszálait.

A sakál megborzongott, de nem hagyta magát.

— Rossz kedvedben vagy ma, bátyám, azért

fogod fel így a dolgot. Ha ilyeneket sem volna szabad mondani, ugyan miről voníthatnék egész estéken át a sivatagban? Csak jól esik kiüvöltetni állatbarátaink gyengéit! Nem is tudnának azok bennem megmaradni!

A víziló lomhaságához méltó lassú meggondoltsággal válaszolt.

— Hát pedig inkább hallgatnál, barátom. Nincs az a homokba karcolva, hogy vonítanod kell. Megbecsültebb, méltóságteljesebb állat volnál, ha fékeznéd a torkodat. Mennyivel kisebb állat nálad a macska és hogy tisztelték a mi fellahjaink ősei! Szentnek tartották, be is balzsamozták. Mert az drombolni is tud, nemcsak karmolni. És csak akkor nyávog, ha éhes, vagy ha bántják. Ez még megbocsátható. De ok nélkül a világba szórni a gyalázkodást olyanokra is, akik sohasem álltak útunkba: egyike a legutolsó dolgoknak a világon...

A sakál — látva, hogy itt hiába kereskedik — eloldalgott, hogy hálásabb hallgatóságnak kezdjen újra üvöltözni.

A héja és az ürgek

Egy hatalmas héja hosszabb idő óta tizedelgette nagy földterület ürgeállományát, — le-lecsapva a magasból, mikor legkevésbé gondoltak rá és szétmarcangolva egymásután, válogatás nélkül, boldogt-boldogtalant a kis rágcsálók soraiból.

Szelidebb állat az ürge a hörcsögnél, de lett légyen a bárány szelidségével is megáldva, még akkor is meg kellett sokallania ezt az állandó terrort. Ne csodáljuk hát, ha mindjobban gyökeret vert közöttük a bosszu gondolata és hogy egy szép napon, biztos helyen összegyülekeztek, hogy meghányják-vessék annak miként való kivitelét.

„Halál a héjára!” volt a jelszó, amelyben mindnyájan megegyeztek, csak a halál nemét kellett még eldönteni.

Ám amikor a nagy általánosságban odavetett jelszót részleteire kezdték boncolni, mihamar rájöttek, hogy könnyebb volt azt kimondani, mint keresztülvinni.

— Egy kis nehézséget látok azonban a dologban — próbálta az elnök kíméletesen kijelenteni a lehetetlenséget — azt, hogy a héja voltaképen légi

madár: a magasságok szárnyasa, hogy tudunk mi, földhözragadt ürgék a közelébe férközni?

Csodálatosképen a nagy többség nem vette észre, hogy ezzel voltaképen a bosszútervnek be is fellegzett, mert hisz nyilvánvalóvá lett annak lehetetlensége.

— Eláll! Eláll! — kiáltottak a vérmesebbek — Mi nem is megyünk a levegőbe a héja után, de az leszáll közénk, amikor elcsíp egyet-egyet közülünk. Akkor van a jó alkalom!

— Ha ez jó alkalom volna, akkor már régen végzett volna a héjával egyik, vagy másik általa megtámadott bajtársunk. Mégis azt látjuk, hogy mindig az ürge húzta a rövidebbet, sohasem a héja — ellenzékieskedett egy okosabb.

— Akkor hát menjünk neki tömegesen, mikor lecsap közénk: ha sok lúd disznót győz, úgy a mi esetünk is így állhat valahogy.

— Csakhogy lesz ám esze a héjának: ha látni fogja, hogy tömegesen gyűltünk össze és lesünk rá, nem fog leszállni a földre — vetette ellen az előbbi.

— Akkor meg úgyis meg van oldva a kérdés: legyünk állandóan egy tömegben, készenlétben s akkor nem fog merni közénk csapni a héja.

— És akkor mi lesz a bosszuval? — kérdezte egy maliciózus hang.

Ez utóbbira ugyan nem jött felelet, de az előző indítványt élénk ellenzések közt elvetették.

— Arról szó sem lehet, hogy egész tömegünkben permanenciában maradjunk. Akkor senki sem mehetne haza, házi teendőit ellátni, élelmét megke-

resni. Az ilyen élet nem is volna élet! Kinek volna kedve állandóan résen lenni?

— Ugy még egy indítványom lenne — szólt egy a gyávábbak közül. — Maradjunk mindig, állandóan otthon, ki se dugva fejünket a felszínre, akkor nem érhet semmi veszedelem, mert a héja nem tud lejönni értünk a föld alá.

Még az ürgék legeggyügyübbjei is kikacagták ezt a naiv javaslatot. Hiszen akkor akár éhen is halhatnának! Csöbörből vederbe jutnak. Az élelemért elkerülhetetlen, hogy kimenjenek.

Az elnök azonban komolyan összeráncolta üres pofazacskóját, és kimondta megszívlelendő véleményét.

— Barátaim, úgy veszem észre, nagyon is eltértünk a tárgytól. Hisz mi annak a megbeszélésére jöttünk össze, hogy mikép támadjuk és semmisítsük meg a héját. Most meg már arról beszélünk, hogy miképen védekezhetünk, sőt menekülhetünk előle. Ha ilyen hamar idáig sülyed a harci szándék: úgy nincs más hátra, mint bevallani teljes tehetetlenségünket és felosztatni a gyűlést.

Ugy is lett: az ürgék szétfutottak és soha többé nem sikerült őket gyűlésbe összehívni, közös akcióba tömöríteni, a héja pedig még jobban garázdálkodott köztük, mint valaha.

De az egykori gyűlés jóra való, komoly elnöke nem tudván belenyugodni nemzetsége kudarcába, mindenképen törte a fejét, mit is lehetett volna hát az adott körülmények közt tenni?

És amikor az általa nagyra tartott okos és furfangos hörcsöggel legközelebb találkozott, feltárta előtte a történeteket és bölcs véleményét kérte.

A hörcsög elgondolkodott, aztán lassan, megfontoltan ezeket mondotta :

— Nehéz volt az eset, de nem lett volna lehetetlen sikerrel kecsegtető megállapodásra jutni. Csak-hogy ahhoz fáradságos kitervezés és a tieteknél jóval nagyobb céltudatosság kellene. Persze, hogy nem egyenként, hanem csak együttesen támadhatnátok meg a héját. És pedig úgy, hogy egy-kettőtök ott marad csaléteknek, a többi pedig állandó készenlétben rejtekhelyre bújva. Mikor aztán a héja lecsap, mindenik azonnal teljesíti előre kiosztott köteleességét : egy pillanat alatt ez a lábába harap, az a szárnyára függeszkedik, amaz a nyakát szorongatja : így talán-talán sikerült volna letepernetek a gyilkos madarat. Mert hisz mindennek van módja : csak ki kell azt találni. Ez azonban nem megy minden fáradság nélkül és felületes természeteknek nincs is türelmük ezen törni a fejüket.

A mesziről jött medve.

Gyertyaszentelő Boldogasszony hóviharos reggelén, hódolva az ősi hagyománynak, a gyergyói hegyekben kibujt barlangjából a medvemama. Bús özvegységben aludta át a tél első felét : semmi kedve nem volt visszamenni sivár, kietlen fekhelyére. A zimankós időjárás is a kimaradást javasolta, hiszen ilyenkor nem lehet már messze a tavasz. Nagyot nyújtzkodott, egyet dörmögött és indulni készült lefelé a szakadékba, hogy valami préda után nézzon — reggelire.

Majd kővé vált azonban a megdöbbenéstől, amint jóízű dörmögésére alulról komor, fáradt morgás alakjában választ kapott. — Ez a hang csak medvétől származhatik — gondolta, és csakugyan fején találta a szöveget: ott cammogott nagy szuszogva felfelé valami ahhoz hasonló ménkő nagy barna tömeg.

Még jobban elképedt azonban, amikor a bozontos állatban felismerte rég elveszettnek hitt, sokszor meggyászolt élete párját. És bár medveszive odabenn csak úgy muzsikált az örömtől, jónak látta mégis — csak a forma kedvéért — ráförmedni az öregre,

— Hát te vén lator, hol kószáltál a nyár eleje óta? Rég elsirattalak, halottnak hittelek és kisül, hogy te elkalandoztál a nagyvilágba, engem meg itt hagytál, aludni bus özvegységem álmait. Te meg talán nem is aludtál a télen?

— Hagyj békét, asszony — felelte a másik igen lehangoltan. — Örülök, hogy élve hazakerültem. Nem látod, milyen állapotban vagyok? Ha nincs hozzám jobb szavad, akkor inkább hallgass.

Csakugyan szájalom volt ránézni az öregre. Bundája kikopva, össze-vissza tépve, csontjai a sóvánságtól csakhogy nem zörögtek, az orra közepéből pedig még most is lógott valami vérző húscsapat.

— Hogy megtépták, azt látom. De hát minek is vágta úgy neki a világnak? No, sebj, majd tesszünk róla, hogy a jó tavaszi levegőn helyrejöjj.

— Nem kell nekem tavaszi levegő. Megyek én aludni hosszú, talán nagyon hosszú álmot. Mert

most tél van, éjszaka van és nagyon keserű volna az ébrenlét.

Szólt és máris becommogott volna a barlangba, ha a felesége elébe nem áll és nem vasalja ki belőle a keserűség okát.

— No, hát elmondom, de aztán nem is láttok engem, amíg nem leng magyar zászló a Hargitán. Soká lesz, talán páram a medvék paradicsomába párolog addig, de azt mondom neked, asszony, hagyd meg még a dédunokánknak is, hogy ha azt meglátják, kiáltsanak be értem a barlangba, felkelek akkor még egyszer, ha darabonként kell is összeszednem széthullt csontjaimat...

A fáradt állat egészen belelelkedett a jövő látomásába. Megpihent, megköszörülte torkát és viszszaesve búskomorságába, folytatta.

— Hát az úgy volt, hogy a múlt nyár elején a rendesnél kissé messzebbre találtam elkalandozni barlangunktól és bementem a falu alá, hátha sikerülne egy-két birkát leterítenem. Elhoztam volna neked mindenestül, hiszen jól tudod. Ám farkasverembe estem, nem tudtam kiszabadulni s a dörögésemre figyelmessé lett oláhok — hogy a barlang boltozata szakadna rájuk — mihamar kötelekkel jöttek elő. Egykettőre fogoly voltam.

Tisztában voltam vele, mi vár rám. Eleget olvastam a mackók évkönyveiben, hogy amelyikünk az oláhok markába kerül, annak tüzesvas karikát forrasztanak az orrába, félholtra verik és táncolni tanítják. Ez ellen nem segít sem harapás, sem dörögés. Borzalom fogott el, de abban reménykedtem,

hogy tulzás van a leírásokban. Ám a valóság borzalmasabb lett minden elképzelésnél.

Táncanfolyamom alatt találkoztam egy agyongyötört, tapasztalt társunkkal, aki már úgy járta a two-steppet, mint a karikacsapás. Ez azzal vigasztalgatott, hogy tanuljam csak meg a shimmyt, majd akkor mesterem (vagy inkább hóhérom) körútra visz, messze földre, le a magyarok meg a székelyek közé, azok majd, ha látják kínos vergődésemet, megsajnál-
nak és elhalmoznak kenyérrel, gyümölccsel, minden jóval. Csak úgy fog hullani a dobom fenekébe a sok jóféle áldás.

— No, legalább nem kopik fel az állam — gondoltam — és mert már más oldalról is hallottam emlegetni a székelyek jószívűségét, kissé megnyugodtam.

— Hát el is vitt az istentelen oláh, körútra. Már akkor régen karika volt az orromban és a kapott ütlegektől fájt minden csontom. Az első székely faluban elő akartam szedni minden tánctudományomat és azt vártam, hogyan fognak ujjongni a gyerekek, ha meglátnak. Jaj de keservesen csalódtam! Hiszen itt csak sírás, jajveszékelés volt az egész faluban és még jobban átkozták az én oláhomat és minden fajtáját, mint én magam — gondolataimban. A táncomat dehogy is nézték meg, nem kellett az se nekik, egy-két elszontyolodott iskolásfiú settenkedett csak körülöttem, azok is inkább sajnáltak, semhogy gyönyörködtek volna táncomban.

— No, majd másként lesz a következő helyen — gondoltam és mentünk tovább. Hát ott csak még feketébb volt a gyász, még keserűbb a siránkozás.

A harmadik faluban meg már nem csak én táncoltam, táncoltatták ott az oláh katonák a szegény székelveket is. Két szomorú szép szál embert tettek a deresre: azt mondják: a magyar pap meg tanító volt. Ütötték őket, jobban, mint valaha engem, csak éppen talán karikát nem tettek az orrukba, de lánc volt elég a kezükön is, meg a lábukon is. A negyedik faluban már az asszonyokat is ütlegelték s hogy cifrább legyen: még be is sózták őket.

Láttam, hogy itt valami rettenetes igazságtalanság történik és fájt még az én edzett medveszívem is. Hiszen elvégre mi is leterítjük, megesszük áldozatainkat, de nem gyönyörködünk azok kínjaiban. Én tudtam, hogy az én oláhom elbír velem, fogoly védtelen medvével, de hogy most már az egész világ felett az oláh legyen az ur, az még nekem is sok volt.

És egy óvatlan pillanatban kitéptem az orromból a karikát és sikerült megugranom, síró falvak alatt idáig cammognom. Hiszen én, én csak megszabadultam, de az a szegény székelő nép vajjon az el fogja-e még tépni valaha a láncát és vajjon fogja-e még valaha ő táncoltatni az oláhot? Mert azt — ha addig élek is — megnézném. Akkor, — de csakis akkor — keltsetek fel, ha halott vagyok is, de addig — hej félek, hogy sokáig — éjszaka van és nem érdemes kinn maradni a rettenetes setétségben.

Szólt és szomorúan becammogott a barlangjába.

A kakadu és a lajhár.

Brazília őserdejében, ahol rikácsolva röpköd a kajdácok ezerféle fajtája egyik fáról a másikra, egy a számtalan közül nagy lármával telepedett a mahagónifára. Ennek egy kinyúló ágán történetesen egy kövér lajhár szundikált, szokása szerint lábaival átölelve azt, s testével lefelé függve . . . A kakadu éktelen kurjantása felriasztotta az állatot, s ez erős méltatlankodással panaszosan nyögdécselt.

A cifratollu, könnyűvérű madár épen csintalan kedvében volt, s mivel igazán nem félhetett a lomhaság megtestesítőjétől, megengedte magának, hogy azzal kissé elévődjék.

— Hé, lajhár koma, fel! Minden állat örül a gyönyörű reggelnek, mozog, szorgoskodik az élelemért, vagy ha jóllakott, játszik. Csak te vagy talán beteg, hogy még most is fujod a kását?

A lajhár alig tartotta érdemesnek szemeivel felpislantani. Afféle világfájdalmat fitogtatva epéskedett.

— Hogy vihet rá az a gonosz májad, hogy engem felzavarj? Mit ártok én neked azzal, ha akár éjjel-nappal alszom?

— No, no, hisz nekem épen nem ártasz vele. Csak neked akarok jót, ha figyelmeztetlek az erdő remek reggelére, madártársaim vidám rikácsolására, az ezerféle színre, illatra, hangra, amit a természet élvezetünkre nyújt, . .

— Az engem mind nem érdekel! Hagyj engem tovább aludni! — szólt a lajhár kelletlenül és máris behunyta vaksi szemét.

— De ha hallanád azt a sok érdekes ujságot, amit a bőgő majmok ép most kiabálnak világgá...

— Mi közöm hozzá? Forduljanak fel!

— Imént értesültem, hogy a folyton itt cserkészgető öreg lámát felfalta a kuguár.... ujságolta tovább a kakadu, remélve, hogy végre valamivel mégis felkelti a lajhár érdeklődését.

— Bánom is en, ha az egész őserdő minden állatát felfalja, csak engem hagyjon békében... motyogta a lusta állat és meg sem mozdult.

— De az indiánok törbe csalták a ragadozót és lehúzták a bőrét prémnek, — folytatta a madár.

— Hordják egészséggel.... felelt közönyösen amaz.

— De hát mi érdekel téged mégis, ha mindez a sok hír hidegen hagy? — kérdezte türelmét veszve a kakadu.

— Semmi barátom, igazán semmi. Csak aludni tudjak és olykor-olykor enni legyen mit...

A fürge, eleven szemű madár nem tudott hova lenni ez álmélkodástól. Ilyet még eddig nem hallott.

— Hát így is lehet élni? — szaladt ki a csőrén a csodálkozás.

— De még hogyan! Ez csak az igazi élet! Nem törődni semmivel, nem bántani senkit, csak enni és aludni!

A kakadu sehogyan sem tudott belenyugodni, hogy ilyen is létezzék.

— És te ezt életnek nevezed? Mi célja, mi értelme lehet az ilyen életnek? Hiszen talán jobb nem

is élni, mint elevenen elzárkózni, eltemetkezni a világ elől!

Valami torz vigyorgás mutatkozott a lajhár po-fáján.

— No és azért, hogy folyton ugrálsz és be nem áll a csőröd, te talán boldogabb vagy?

— Boldog vagyok-e ebben. az más kérdés. De nem tudom elképzelni az életet anélkül, hogy magam is ki ne vegyem a részt belőle. ne tevékenykedjem a közzel együtt. Mert maga a puszta élet, minden tartalom nélkül — csupa unalom.

— Jó nekem így is — vetette oda a lajhár szenvtelenül,

— Talán mégis megértelek, lajhár barátom — firtatta tovább a madár. Bizonyára — ha annyira szereted a zavartalan szemlélődést, sokat tépelődöl, gondolkodol és így végeredményben nagyon okos állat lehetsz...

— Van eszemben gondolkodni! Az kellene még csak nekem! — mondotta a lajhár megvetőleg. — Nem olyan nagy gond, hogy azt a kis élelmet megszerezsem. Terített asztal az őserdő.

— De hát semmi, éppen semmi egyébre nem törekszel? Valamire, ami kiemeljen a mindennapi unalomból, ami változatossá tegye napjaidat?

— Ugyan hagyj már fel a bolondságaidal. Kár az időért!

Látszott a lajháron, hogy unja már az ébrenlétet és alig várja, hogy újra elszenderedjék. De a papagály végére akart járni a témának, csak tovább kinozta az öreg.

— Legalább szépeket álmodhatsz, ha ilyen lel-

kinyugalommal tudsz aludni. Nem mondhatnád el, mit álmodtál, mikor felriasztottalak? Talán, hogy banánokkal dobálóztál?

— Nem vagyok én majom. És egyáltalán mi-nek is álmodoznám? Nem szoktam én a gyomromat annyira megterhelni...

A madár őszinte szánakozást érzett ekkora lel-kiszegénység felett. És úgy hitte: nagyon nemes el-határozásra jutott, amikor feltette magában, hogy ki-emeli ezt az állatot abból.

— Tudod mit, lajhár pajtás? Máskor is szívesen eljövök és megismertetlek kissé az állatvilág felszínén lévő kérdéseivel. Szeretném, ha több jártasságod lenne a világban és derék, hasznos tagjává válnál az állattársadalomnak. Mert most — mi tagadás — ugyan-csak el vagy maradva!

— No, csak ezt próbáld meg, hogy még egy-szer így megkínózz! Ma az egyszer — meghallgat-talak pusztá udvariasságból — habár nagy megeről-tetésembe került, de ha holnap is eljössz, síket fü-lekre találsz, mert én nem akarok se haladni, se gondolkodni, csak enni és aludni...

Igy szólt és visszaesett makacs és mélységes álmába.

A cethal és a cserebogár.

Május volt, s egy cserebogár bolond röpködé-se közben nekiszállt a kikötőváros előtt horgonyozó nagy hajó kéményének, majd — szokás szerint — nagyot puffanva terült el a hajó padlózatán.

Nem találta nagyon sürgősnek a felkészülődást, s a hajó elindult vele a nyílt tengerre. A bogár pedig — megéhezvén, hiába keresett duslombu zöld fát, csak a hajó fehérremázolt ércfalai meredtek feléje, mik közt emberek nyüzsögtek, azontul pedig a sívár, nagy semmiség látszott.

Elvesztette minden tájékozódását s berepült egy kabin ablakán, melyet mihamar bezártak mögötte, éjjelre fogva maradt.

Ám a szabadság mégis csak szabadság — gondolta s amint másnap reggel az ablak kinyílt. ész nélkül repült ki a kék levegőég felé, nem törődve azzal, talál-e az óceánon a hajón kívül szilárd pontot, ahol le is tud szállni.

De a végtelen vizek felett szárnyai fáradni kezdtek s már-már ernyedten zuhant volna a sós hullámokba, ha utolsó percben valami nagy barna tömeget nem lát uszni a víz színén, amelyből valami szökőkút is fakadt és bugyborékkolt az ég felé.

— No, itt legalább megpihenek — döntött a bogár és leszállt a sötétlő masszára, oda a szökőkút tövébe.

Ám a lomha tömeg — a vélt föld — egyszerre kétségtelenül megmozdult, valamivel jobban kiemelkedve a vízből.

— Nini — hát te élsz? — szólt a cserebogár megrökönyödve, inkább csak magának. De a cethal — finom érzékével — meghallotta a zümmögést és sziláit reccsentgetve felelt rá.

— Még eddig élnék, mert elkerültem az ember törvéteit. De hogy te hogy fogsz megélni, nagy

kérdés, mert úgy látom, messziről jössz és nem a víz az elemed.

A cserebogár ijedtében nem volt se eleven, se holt. Szinte kétségbeesetten dadogta :

— És, és — ha élsz, akkor állat is vagy ? Hogy lehet, hogy sem én, sem semmiféle nemzetségünk nem tud rólad semmit ?

— Mert más, lehetetlenül más a birodalmunk. Ti nem élvezitek a gyönyörű tengert, mi meg nem járunk arra, ahonnan te jöttél. Ami nekem élet, neked halál és viszont. Így el sem tudjátok képzelni, hogy ennyire más állat is lehet a világon.

— Eszerint téged is meglephetett, hogy én vagyok ?

— Nem olyan nagyon. Rovar a tengerben is van, hisz én is azokkal táplálkozom. Könnyű hát elképzelnem, hogy hasonlók másutt is élnek.

Az ijedt cserebogár kegyelmet kért, szépen zümmögve.

A bálna rettenetes szája elmosolyodott.

— Eggyel több vagy kevesebb, meg se kottyán. Tőlem ugyan maradj élve, ha másként el nem pusztulsz -- nyugtatta nagylelkűen a cserebogarat. — Hát te ugyan min éldegélsz ?

— Legjobban szeretem a friss szőlő- és gesztenyelombot. Az olyan gyenge és ízletes.

— No, azt csakugyan nem tudom, mi a csoda lehet. De azért olyan ostoba nem vagyok, hogy tagadjam létezését, ha egyszer te mondd, hogy van. Engem semmi sem lep meg, és nem tartok semmit lehetetlennek.

— Bizonyára az ember sem tudja, hogy létezel — kíváncsiskodott tovább a bogár.

— Hogy a mennydörgésbe ne tudná! Hisz ő üldözi a fajtámat halálra... Már alig hagyott belőlünk...

— Az ember hát mindent tud — állapította meg a cserebogár áhitattal.

— Azt csak ő gondolja — elmélkedett a bálna. — Nagyon is lehet, hogy vannak olyan élők is, amiket még ő sem tud elgondolni s azoknak láttára ő kérdezné elcsodálkozva, amit te az imént: Hát te is élsz?

— De biz az ember jár mindenütt, erdőkben, vizeken, városokban...

— Lehet ezenkívül más is... Hát a holdvilág tényérja? Vagy odafenn a levegőkön túli világok... S ahogy te elálmélkodtál, mikor engem megpillantottál — akit pedig sohasem lát meg a te nemzetséged úgy bámulna az ember is, ha valami más világok élőit meglátná. Mert talán nem mindenütt úr az ember sem...

— Milyen okos vagy — zümmögte a cserebogár teljes hódolattal. — Most még csak azt mondanád meg, hogy meneküljek én vissza az én világomba?

— Hja, erre nem tudok tanácsot adni. Bízd a véletlenre. Hiszen ha rendelkezik velünk valaki, az megteheti, hogy megmenekülj.

Hajó füstje tűnt fel a távolban. A bálna ijedten bukott le, hogy meneküljön, a cserebogár pedig szárnyra kelt s bírta a repülést, amíg a hajó árbo-

cáig nem ért. A hajó pedig szépen visszavitte a szárazföldre.

S amikor újra nekiesett a vadgesztenye lombnak, sokkal, de sokkal okosabbnak érezte magát. El is zümmögte élményeit nem egy társának, de azok nem tudták ráhagyni az utódokra, mert az írás mestersége nem kenyere a cserebogárságnak.

Igy vezett kárba a sok bölcseség, mint ahogy semmibe lobban sok kiformált szép gondolat is, amelyet kitermelője nem tud, vagy nem akar megörökíteni más nemzedékek számára.

A kutyák bálja.

Farsang idején — régi szokás szerint — minden foglalkozási ág megtartja a maga táncestélyét. Az idén a Magyarországi Házőrzők Ugató és Vakkantó Egyesülete sem maradt hátra. Már koraősszel, amikor még nem jött a kutyára dér, összejött egy sereg Nero, Cézár, Hektor, Plutó, Pagát, Burkus, meghítták faluról a sok Bundást, Portást, Vitézt, Buksit, Bodrit, Sajót, a városokból minden Picit, Dsimmit, Bizsut, Bobbit, Puszit, Flokit, sőt a vadászterületekről a Treffeket, Kárókat, Pikkeket és megtartották az előértekezletet.

Az ügyvezető, egy házőrzési főtanácsos, úgyis, mint vén kuvasz, kutyakötelességének tartotta vőnőkökről, dísz- és egyéb elnökökről gondoskodni. De már az első kérdésnél is erősen eltértek az eb-gondolatok. Nehogy késő bánat legyen, morgással kellett a rendet fenntartani.

Kiderült, hogy a kutyavilágban is dühöng a rangkórság. Az ebek többre tartották magukat a kutyáknál. Mindenáron Ebesen akarták megtartani a bált, míg a kutyák Kutyabogashoz ragaszkodtak. A többség utóbbira szavazott, de amazok tovább vonítottak. Az agg elnök, nehogy harapnia kelljen, bölcs önmérséklettel ugatásba fogott, jól tudva, hogy amelyik kutya ugat, az nem harap. Így aztán minden elsimult, mert tudvalevő: a kutya ugat, a karaván halad.

Védnökül az öreg Pasteurt, az Állatvédő Egyesület alapítóit és Fattingert, a kutyalepény feltalálóját kívánták felkérni. De nem tudtak velük éritkezésbe lépni, hiszen kutyaugatás nem hallatszik a mennyországba. Így hát élő nagyságok következtek: a „Kutya” szaklap szerkesztője, a Komondor, Tacsó stb. egyesületek elnökei és néhány állatorvos. Ám ezeket, mint a 90 napos ebzárlatok értelmi szerzőit, utóbb mégis kihagyták. A sintéreket még rendezőknek sem merte javaslatba hozni senki. Hisz e szégyenletes intézmény eltörlése volt a kutyatársadalom célkitűzése, ebben az irányban haladt a vonalvezetés. Azokat hát — kutyába sem vették.

Hogy milyen célra rendezzék a mulatságot, arra nézve könnyen megegyeztek. „Ebnek eb a fele” — kétségtelen. hogy ebjóléti intézményekről lehetett csak szó! A jövedelem felét tehát lelőtt kóborkutyák árváinak felsegélyezésére szánták, másik felét ama kutyáknak, amelyek megbánták, hogy kilencet fiadzottak. Mivel pedig pénz beszél, kutya ugat, nem kételkedtek, hogy a bevétel nagy lesz.

Annál is inkább, mert sikerült ezuttal a faji problémát teljesen kiküszöbölniök. Nem lehet a mulatság a fajkutya bálja, afféle Foxik piknikje, vagy Terrieres estélye, hanem általános kutyakomédia, amelyen minden rendű, rangú, színű és szagú eb fesztelenül, póráz és szájkosár nélkül megjelenhetett, nem kellvén félnie, hogy majd valaki „köti az ebet a karóhoz.”

Mikor ezt — általános meglepődésre — elhatározták, maga az öreg elnök is megkönnyebbülve sóhajtott fel: — No, ezt a bált csakugyan az eb adta, a kutya teremtette!

Sőt — ez a bál kutyatörténelmi fordulópontot is jelentett. Közeledés jött létre az ősi ellenség, a macska felé. Kölcsönös, titkos meg nem támadási egyezményt kötöttek velök, később barátsági szerződést. Ám mi állott a cirmos orientáció háttérében? Hol volt a kutya eltemetve? Egyszerűen — az ebek rá voltak utalva a cicákra. Már a meghívók szétküldésénél is. Az ebek nem tudtak írni, viszont a macskakaparás általánosan elterjedt írásmód. Ezek írták tehát a meghívókat, természetes: kutyanyelvekre. Még inkább szükség volt rájuk, mint zenészekre. Bál nem lehet hangzatos, szép muzsika nélkül s van-e fülbemászóbb, mint a macskazene? El is vállalták a derék cicák. Végül a bál időpontját is ők állapították meg, hiszen csak a macska sejti az esőt.

Magam is kaptam meghívót, hát nekiindultam, kutya hidegben. Kijutni persze csak kutyagolva lehetett, semmiesetre sem lóháton, nehogy a rendezőség nehézményezze, hogy „eb ura fakó!” Setét volt,

de — eb fél, kutya fél — kutyalegény lettem, könnyen odataláltam, rögtön látva, hogy kutya van a kertben. Mégpedig nem is egy.

Nagyon előkelő társaságba jutottam. Már a bejáratnál két portás fogadott: egyik eb, másik kutya. Szigorú volt az ellenőrzés is. Mindenekelőtt az ebadó pontos befizetéséről szóló nyugtát kellett felmutatnom. Szerencsémre megvolt. Aztán megkérdezték, van-e vonítási jogosítványom. Hogyne volna, azt a kutyafáját! — kiáltottam vidáman, mire bebocsátottak. Kutyabőrömet — tapintatosan — otthon hagytam, nehogy ebrudon lökjenek ki.

A ruhatárban eben gubát cseréltem. Itt minden kényelem megvolt, kutyakefe is állt rendelkezésre. Stilszerűen néhány kutyalégy is rám telepepett. A bálteremben már javában folyt az ismerkedési estély, a kutyák ismert szívélyes közvetlenségével, ami talán tovább is húzódott kelleténél, de legalább volt időm tájékozódni. Innen is, onnan is szűköléssel, vinnyogással szólítottak meg, kérdezték, hogy vagyok.

— Kutyául érzem magam! — feleltem egy vizslának, s láttam, hogy kedvére való felelet volt. — Kutya bajom! — nyugtattam meg egy kopót is. Ez aztán tovább firtatta. — Hogy fog hát nálunk mulatni? — Kutyáliter! — vágtam oda neki.

Az estély fényét nem is lehet kutyahűséggel leírni. Mindenki kutyálkodott, sőt egyes nagy kutyák vissza is éltek ezzel, egészen elkutyultak. A táncterem koszorúkkal volt körülvéve, ebszóló és kutya-petrezselyem füzérek voltak ebnyakravalókkal összekötve. Közben ebmézsgával odaragasztott szalagok

ékeskedtek, kenetteljes jelmondatokkal, mint „Kutyából nem lesz szalonna!” Ezzel az általános biztonságérzetet akarták fokozni, hogy t. i. nem kell félni, nem kerülnek henteskézre. „Ebcsont beforr!” Ezzel azokat vigasztalták, akik esetleges nézeteltérésnél megsebesültek. „Egyszer volt csak Budán kutyavásár!” Ennek szintén megnyugtató célzata lehetett.

Valahogy nem találtam teljesnek a jeligék sorozatát. Hiányzott az, hogy: „Ha kutyával játszol, bot legyen kezeden!” Egy arra lézengő kóbor kutyát figyelmeztettem is erre, de vesztémre. — Az ebugatást, hogy jut ilyen vakmerőség eszébe? — mordult rám, mire még kutyábbul kezdtem magam érezni.

Már-már kimondtam a végzetes szót: „Mars innen!” — de még idejében észbekaptam és szerényen mentegetőztem. — Ejnye, kutya, meg a mája, nem is ezt akartam mondani!

Végre felharsant a zene: „Kis kutya, nagy kutya nem ugat hiába!” Megható volt, amint egy öreg rattler a terem közepére vezette a tiszteletreméltó kuvaszkisaszonyt és eljáarta vele az első táncot. Termetes komondorok lejtettek fürge pincsikkel, komoly vizslák löcslábú tacsókókkal, agarak szelindekekkel. Végláthatatlan sorban kóválygott a teremben az ebek minden fajtája, amikor pedig a macskazenekar a másik népszerű nótára gyujtott: „Három hétig kuvasz leszek”, tetőfokra hágott a jókedv, minden vészterhes morgás elült, vidám vakkantásokban és általános farkcsóválásban olvadt fel a hangulat. Ez utóbbi szép szokás azonban a közlekedést erősen akadályozta.

Szünóra alatt hallgatókat játszottak: „Sajó kutyám, jaj, de mélyen aluszol” és „Akinek nincs jó harapós kutyája...” Frissítőül csontokat hordtak körül, a szíves kínálást azonban udvariasan elhárítottam. De, hogy viszonzzam a derék állatok vendégszeretetét, magam is rendeltem egy nótát: „Tanítsd kutyád emberségre, ne ugasson a legényre!”

De ezzel — már másodszor — rossz fát tettem a tűzre. A dal bojkottálva volt. A barátságos farkcsóválás mintegy parancsszóra megszűnt, szőrök felborzolódtak, fogak elővillantak, baljóslatú morgás, majd általános csaholás harsant fel. Nagy nehezen evickéltem ki a kínos helyzetből, átfordítva a zenét a „kutya, kutya tarka” dallamára, ami aztán megnyugtatta a kutyusokat.

Zavaromban eszmecserébe bocsátkoztam egy okos uszkárral. Megtudtam, mi minden bántja a kutyatársadalmat. Beszéltünk az ugatás hangnemének megváltoztatásáról, a farkcsóválás alkalmazásának eseteiről, a szájkosárkényszer elleni tüntetésről s más épületes ügyekről, amik a kutyavilágot érdekelték.

Végül megéhezvén, a buffetbe sétáltam át. Itt láttam, hogy minden bizonytalan, mint a kutya vacsorája. Volt ugyan kutyatej, meg ebihal, de ez mind — kutyának való. Merengésemből egy öleb zavart fel, amely — se szó, se beszéd — az ölembe telepedett.

— Ejnye, kutya fékom teringettét! — kiáltottam felháborodva ekkora szemtelenségen.

Erre azonban már az összes ebek és kutyák felmordultak. Mivel pedig a mai estére a szájkosár-

viselet fel volt függesztve, menekülnöm kellett, nehogy ebek harmincadára kerüljek.

A végső kutyaszorítóban mit tehettem egyebet, harsányan elkiáltottam: — Jön a sintér!

Az erre támadt pánikszerű zürzavarban végre sikerült kerekem oldanom.

Az önzetlen jótett.

Sugárfényes angyal lapozgatott a szörnyű nagy könyvben, fenn az éteri magasságban. Ismét lepergett egy földi nap, volt mit bejegyezni, jót, rosszat vegyesen, az odalenn nyüzsgő embersokaság cselekedeteiről. S ha még csak azokról! De nem maradhattak feljegyezetlenül még a legtitkosabb gondolatok sem, amelyek pedig — nem egyszer, sem kétszer — olyan nagyon sokat rontottak amazok értékén.

Ott van például egy — semmiesetre sem jókedvű — adakozó esete. Hiszen igaz, odavetett a béna koldusnak egy-két fillér alamizsnát: a látszat szerint jót cselekedett. Világos, hogy napsugárral kellene beírni az érdemoldalra. De mi haszna, ha közben — gondolatban — a pokolba kívánta az alkalmatlankodót, aki miatt meg kellett állnia, meleg bundáját kigombolnia, hogy hozzáférhessen a tárcájához. Hova írja hát az angyalka ezt a kelletlen, kétesértékű jótettet? Legjobb azt fel sem jegyezni, hisz ez az ember „amit nyert a vámon, elvesztette a réven.”

Vagy — vegyünk egy másikat. Toprongyos

szegény ember jár a víz partján és lát egy fuldokló fürdőzőt, ennek jó ruhája ott hevert a fővényen. Akár el is emelhette volna. Nem tette, sőt mert véletlenül tudott úszni, habozás nélkül beleugrott a vízbe és kimentette felebarátját. Szép, szép, de miért tette? Lelkében felcsillant a jutalom reménye s ez ösztönözte a jótetre. Meg is kapta a díjat, ezzel pedig már a földön kiegyenlítődött az eset. Erről sem lehetett hát sokat írni az örök érdemek könyvébe.

El-eltöprengett az angyal, sőt el is szontyolódott, mert ma újra, mint már jó régecskén minden nap — sokkal több feljegyzés került a setétebb oldalra, mint a világosra. Nagyot sóhajtott, mire nyomban sűrű felhőkkel telt meg az ég-földközti látóhatár. Felfigyeltek a többi angyalkák is, akik mellette ott lajstromozták a mennyei iktatóban a földre születteket és megboldogultakat. Mert nagy rendben ment ott minden és az alanti sok emberfiának egy egy hajszála sem görbülhetett meg feljegyezetlenül.

E pillanatban felhangzott valami a földről, valami, amiről azt mondják odalenn a sártekén, hogy nem hallatszik a mennyországba. Kutyaugatás volt, tisztán kivehető, örömteli csaholás, a jó Isten igénytelen teremtményének egyszerű hálahimnusa.

És egyszeribe örömsugár villant meg az angyal csillagszemén. Kezével hirtelen elkapott egy felhőfoszlányt, összegyömöszölte, majd buzgón törölgetni kezdett vele. Még pedig a bűnök setét oldalán. Kiváncsian sereglettek feléje az angyaltársak, egyik meg is merészelt szólítani.

— Valami nagy bűnös térhetett meg a földön

ugye? Ugy látom, nagyon sokat akarsz a vétkeiből törölni. Talán nem is lesz elég ez a felhődarab. Hozzak neked egy kis kozmikus ködöt, afféle csillagport is?

— No, nem éppen olyan nagy az eset. Odalenn a földön talán észre sem vették. Vagy ha mégis, mosolyogtak rajta. Pedig ők is tudhatnák: kis dolognak is lehet súlya. Különösen, ha az tiszta arany. Nagy érték az aprónak látszó jótett, ha nincs salakja.

— Hiszen talán ilyen nincs is — vetette közbe a másik figyelő angyal. — A földön csaknem minden jó cselekedetnek van mellékíze, zavaró utóhangja. Egy kis önzés, jutalomvágy, előnyszerzés, dicsékvési ösztön...

— Épp ezért értékelem olyan nagyra, amit most megtudtam. Mert az csupán jótett, semmi egyéb, de az aztán — ahogy odalenn mondanák — százszázalékos. Önmagáért való. Ez van a mi örök Urunk szíve szerint és azért törölöm oly buzgón annak a szegény embernek a bűnhalmazát, mert tudom, hogy e kis jótettel sokat letörlesztett. Sok az, ami elengedtetik neki, mert aki ezt cselekszi, ha bűnös is, a lelke mélyén romlatlan maradt.

Áhítattal hallgatták. Mindezt ők is tudták, — azért voltak angyalok. De szerettek beszélni a jóról, ami a föld világában egyre nagyobb ritkaság.

— Tudjuk, hogy előtted nincs rejtve semmi — szólalt meg újra egyik. — Miért van hát mégis, hogy csak az imént felhangzott kutyaugatás juttatta eszedbe a feljegyezni valót? Ha mindent látsz, tudnod kellett róla eddig is.

— Mert csak abból láttam, hogy a jó Isten akarata sikerrel is jutalmazta a jó ember törekvését. Teljesülni engedte annak a szándékát. Így egészült ki az ember érdeme.

— Mondd el hát magát az esetet — kérlelte egy angyal. — Hiszen mi is együttérettünk esendőbb társunkkal, az emberrel és örülünk, ha hozzád illő jócselekedetéről hallunk. Valami „angyali jóságról”, ahogy ők mondanák.

— Hallgassatok hát ide. Vásár volt és falusi szekerek egész karaványa jött be a kis városba. Mögöttük ott loholt egy hűséges kutya, el nem maradva gazdájától, aki hiába is igyekezett azt visszakérgetni. Persze tovább nem törődött vele, s a fiatal eb, ha sohasem járt a zeg-zugos utcákon, könnyen eltévedt, elmaradt gondtalan gazdájától, aki könnyű szívvel otthagya. Minden vásár után felbukkant egy-két ilyen gazdájavesztett jószág, s az, amelyről szó van, a kisváros tisztviselőtelepén igyekezett új otthont találni. Lesoványodva a napok, talán hetek óta tartó koplalástól, egyik háztól a másikhoz sodorta ösztöne, de vajmi kevés helyen könyörültek meg rajta holmi kemény kenyérhéjak erejéig. Egy szegény kishivatalnok — a mi emberünk — igaz szívből megsajnálta, magához édesgette és — bár már volt kutyája, — nem bánta, ha a szegény száműzött is az udvarán marad. Történetesen akkor hetekig nem volt otthon a felesége. A kutya lassanként odaszokott, igyekezett magát hasznossá tenni, őrizte a házat szerencsésebb társával együtt, okos szeméből sugárzott a hála, valahányszor vélt új gazdája hazajött. De megérkezett a ház asszonya és hallani

sem akart a bozontos kuvaszról, mert hogy neki egy kutya is sok, nem hogy kettőt etetne — hiába.

Mit tegyen most a jószívű férfi? A helyzetet súlyosbította, hogy ebzárlat következett, s már a szomszédok is sürgették, hogy a jött ment „kóbor” eb sintérkézre kerüljön. Már csak órák kérdésének látszott, hogy a szegény kutya nyaka körül összeszoruljon a hurok.

— De a mi emberünk még mindig nem engedett. Költséget nem kimélve írt a vasút mentén fekvő minden község tanítójának: nincs-e falujokban valakinek szüksége ilyen és ilyen kutyára, ő vonaton ingyen odaszállítja az illetőnek. Sokáig nem jött kedvező válasz. Már már elkerülhetetlennek látszott a szegény állat végzete, amikor végre — éppen nagypéntek reggele volt, — az egyik, távoleső helyről írták, hogy egy gazdának elveszett a kutyája, szívesen elvállalja az ajándék kuvaszt.

A hivatalnok azonnal beszerzett pórázt, szájkosarat s alkonyatkor a szomszéd állomásig vezette a kutyát, ahol nem volt ebzárlat, ott vonatra szállt vele és késő este maga adta át teljes felszereléssel 50 kilométerre lakó új gazdájának. Aztán — mint aki jól végezte a dolgát, még éjjel visszatért az utolsó vonattal. Belekerült jó egypár pengőjébe, ám — oda se neki! Jó szívvel vállalta, ha meg is kell majd bőtölnie érte, de — megmentett egy veszendő állatéletet. A kutya ma is él, mint hallottuk, vígan csahol, jó dolga van.

— Hát ez az ember igazán megünnepelte a nagypénteket — vélekedett egy figyelő angyal.

— Bizony az Ur szíve szerint. Mert önzetlenü

tett jót egy teremtményével, ha az mindjárt állat is volt. És akit az elhagyott állat sorsa így meg tud indítani, annak a szívében embertársai iránt is csak jószág és szeretet lakozhatik. A szeretet pedig — tudjuk jól — a legtündöklőbb erény.

Az elefánt és a kutya.

Messze országban történt, ahol az elefánt háziállat, és mint ilyen, a pihenés kevésszámú óráiban vidáman lógathatja, kunkoríthatja hosszú orrmányát gazdája udvarán. Egy fiatal kutyus meglátta ezt a messzire kinyúló, mozgó furcsaságot, — s mivel az elefánt testét éppen eltakarta előle valami nagy fészter oldalfala, nem tudta, mi lehet az. — S mint afféle rendkívüliséget — ősi kutyaszokás szerint — élénken megugatta.

Az elefánt jókedvében volt, s mulattatta az eset. Hogy pedig a kutyust ugrassa, vagy még jobban felingerelje, nagyot trombitált feléje. Ez persze hanyatt esett ijedtében, de mihely összeszedte magát, hirtelen felfortyant és epésen ráförmedt az óriásra.

— Nincs jobb dolgod, öreg, mint hogy engem, a gazdánk kedvencét ijesztgess és boszants? Hátha most a csúf orrmányodba haraptam volna?

Az elefánt jóindulatú fölénnel nevette el magát.

— Beletörött volna a fogad. Nem tudod, hogy az én bőrömet még az idő vasfoga is nehezen rágia meg? Hiszen én vagyok a leghosszabb életű állat a földön...

— No, akkor megokosodhattál volna idáig... De

mit is vesződöm veled, bepanaszollak a gazdámnál, az majd igazságot szolgáltat.

Nagy dühösen máris elindult volna az ember-séges gazdához, ha az elefánt békülékeny hangon vissza nem szólítja.

— Ne bolondozz hát, te harapós cseppség, hisz nem akartalak bántani!

— No, azért! Ugye megijedtél, vén imposztor, amikor az ember igazságtételével fenyegettelek!

— Attól meg is lehet ijedni! De nem úgy, ahogy te gondolod! Mert rajtam ugyan nem fog semmiféle ütleget, amivel az ember minket állatokat büntetni szokott...

— Hát akkor mitől félsz mégis? Nem gondolod, hogy ellenmondasz önmagadnak?

— Nem én, pajtás. Félni én nem szoktam. Az kutyaszokás, nem elefánthoz illő. Csak éppen nem szeretem fölöslegesen az ember beleavatkozását kikérni.

A kutyán látszott, hogy nem igen érti az okoskodást. Hallgatott és latolgatta az elefánt szavait.

— Mondd csak pajtás — folytatta az elefánt kis idő múlva — olyan nagyon meg vagy te arról győződve, hogy amit az ember nekünk kiszolgált, az a tiszta igazság?

A kutya nemcsak meghökkent, de egyenesen megbotránkozott.

— Hát lehet-e másképen? A gazdámról csak nem tételezhetek fel galádságot? És azt sem tűröm, hogy engem az ember tekintélye ellen ingerelj! Én azt tisztetem!

— No, no, csak lassabban. Hiszen én is olyan-

formán vagyok vele... Máskülönben nem szolgál-
nám ezt a családot annyi idő óta, amennyi alatt
már háromszor váltották fel az unokák a nagyapá-
kat. És szolgálom — becsületből, kötelességből, tisz-
telvén azt az igazi nagy tekintélyt, aki — ismeretlen
okokból — így rendelte.

— Hát mi kifogásod lehet a gazdánk ellen?

— Hm. Kifogás? Meg lehet vele épen élni.
De aki tekintély akar lenni, annak sokkal tökélete-
sebbnek illenék lennie. És ez az, amit semmiképen
nem látok a gazdánkban és egyáltalán az emberben.

— És mégis tiszteled. Egyre-másra keveredsz
ellenmondásokba.

— Csak te gondolod annak. Azzal, hogy be-
csülettel szolgálom, önmagamnak tartozom. Hogy
nyugodt legyek. De viszont nagyon szeretném, ha
nemcsak illendőségből tisztelhetném, de őszintén is.

— Tulságosan bölcs dolgokat mondasz. Még meg
találok tőlük veszni. És még mindig nem mondog,
mi bajod vele?

— Nekem nem sok. Mert amíg dolgozni bírok
neki, engem csak ellát. De a te sorsod már sokkal
bizonytalanabb. Egy napon, amikor ballábbal kel
fel, nem tetszel neki, egykettőre agyonlő... Mint
ahogy sok elődöddel tette...

— Hisz ez szörnyű igazságtalanság! — ugatta
a kis kutya és minden szál szőre az égnek borzo-
lódott.

— Ez az — állapította meg az elefánt. — Sok-
kalta több igazságérzetnek kellene benne lennie. És
sokkal több szelidségnek... meg okosságnak...

— De hisz olykor meg is simogat... Mi más

ez, mind szelidség? Az okossága meg utolérhetetlen! Nem is fér el a fejében, még papirosokba is dugja és azokat úgy hívja, hogy könyv...

— Nézd pajtás, erre is megfelelek neked. Elhiheted, hogy igaz, hiszen régóta figyelem az embert; mint mondtam, háromszor lettek azóta az unokákból nagyapák. De mióta csak köztük élek, egyebet sem láttam, mint hogy ölték, marták, kijátszották egymást és ezt a folytatódó csúnya mesterséget úgy hívják, hogy történelem. A tigris nem tudná őket jobban pusztítani, mint ők egymást... Hát ez szelidség?

— De az okosság... vetette közbe a kutya.

— Azt a sok háboruságot és ravaszkodást dugdossák ők be azokba a ménkö nagy könyvekbe és pedig azért, hogy az újak is megtanulják, hogy kell majd eljárniok ugyancsak egymás ellen... Hát ez okosság?

— De talán a jóságról is van valami azokban a könyvekben?

— Csakhogy azt nem tanulják ám meg! Lásd, mi állatok csak egyformák vagyunk a világ teremlése óta, se jobbak, se rosszabbak, de nem is dicsekszünk vele, hogy haladunk... Az ember pedig azt tartja magáról, hogy tökéletesedik, pedig én mondom neked, mióta a világot megpillantottam, egy hajszálnyiival sem lett jobb az ember, mint akkor volt... Pedig ez volna csak az igazi haladás.

A kis kutya egészen elszontyolodott, de már nem tudott az elefántnak ellentmondani. Ellenben csendesen visszasompolygott a gazdájához és körülhízelegte, mert ő nem tudott se jobb, se rosszabb

lenni, mint amilyennek a világrend megteremtője eredetileg rendelte.

A törtető denevér.

A magyar középkor legszebb évszázadában egy felvidéki lovagvár tágas udvarán hatalmas sereg gyűlt össze, hogy hadbaszálljon. Talán Nápolyba, talán a törökök ellen készültek kísérni a nagy királyt, nem fontos, mesénkhez csak annyi tartozik, hogy egy nyári estén lobogó fáklyák fénye mellett sorakozott a megszámlálhatatlan sok deli lovag olyan zajjal és csörömpöléssel, amely odacsődíthetett minden kíváncsi élő, embert és állatot.

Kíváncsi volt a denevér is és bár máskor riadtan menekült volna a nagy fáklyafény elől, most érdeklődve röpködte körül a rettentő sokaságot. Pislákoló, apró szemeivel nagy csodálkozással nézte a csillogó pompás pajzsokat s rajtok a legkülönbözőbb faju állatokat ábrázoló cimereket.

Volt is azokon mit nézni! A valóságban sohasem látott annyiféle állatot egyrakáson, mint itt, ez állatképseregleten. Volt azok közt repülő sas, gyűrűt tartó holló, szarkapár, lábát emelő daru, gólya, fiait tápláló pelikán, olajágot hozó galamb és tudj Isten, még miféle madár, de a négylábuak is jócskán voltak képviselve: oroszlán, medve, ló, nyest, mókus, farkas, még zergebak, sőt szamár is. Nem hiányoztak a hidegvérűek sem: a kigyó és a hal, de még a valóságban nem létező csodás szörnyetegek is akadtak, mint a griffmadár, a sárkány és a licorn. A de-

nevér nem tudott eléggé álmélkodni, hogy ezek az állatok ilyen nagy megbecsüléshez jutottak, s az ember, a teremtés koronája, nem átallja a képüket még tudja a kő, hova is magával cipelni. Csak az nem fért sehogysem a fejébe, hogy ő seholsem szerepel közöttük. Hiába röpködte körül ismételt az egész társaságot, újra meg újra csalódottan volt kénytelen megállapítani, hogy az ő képmása hiányzik.

— Ejnye-ejnye — ez már csak kutya nagy sérelem volna, ha szándékos lenne a mellőzés. Hiszen egy ilyen állatot, mint én vagyok, mégis megilletne egy kis figyelem.

Annyira felizgatta ez a méltánytalanság, hogy az elnyelt rovarok kavarogni kezdtek a gyómrában. Nehogy ki kelljen őket adnia, iparkodott magát megnyugtatni.

— Tévedésből történt, nyilvánvalóan, csakis abból. Talán az a lovag, amelyik a képemet hordja, beteg, vagy elkésett, esetleg eltévedt. Majd csak eljön, addig türelemmel leszek.

De bizony arra hiába várt, s végül is az egész társaság felkerekedett, lóra szállt és elvágtatott. Indulás előtt meg is kérdezte az egyik: — Nem hiányzik senki közülünk? — Senki! — volt a felelet.

No, már most kétségtelen, hogy tudatosan hagyták őt ki! Ez nem maradhat ennyiben, segíteni kell rajta, vagy legalább is — kibeszélni magát róla. Alig várta a szegény mellőzött denevér, hogy a vártorony felől elősuhanjon a bagoly. Azonmód feltálalta neki a nagy sérelmet.

— Hallottál már ilyet? Annyi lovag járt itt, mint égen a csillag, mindenik egy-egy állat képét

hordta a címerében, és én egyiken sem voltam. Hát nem rettentő sérelem ez?

— Hát aztán? — kérdezte a bagoly egész nyugalommal. — Mit bánt az téged?

— No, hallod! Nem hittem volna, hogy olyan ostoba légy! Hát értsd meg, — engem nem méltatott az ember arra, hogy a címerébe felvegyen, ahova még olyan hitvány állatokat is bevett, mint a kigyó, szarka vagy medve... Hát hogy viseljem én ezt el mikor tudom, hogy az a hely engem is megilletne!

De a baglyot sehogy sem lehetett felpaprikázni, ha mégoly meggyőzően szónokolt is a denevér.

— És aztán? Van neked abból valami károd, ha téged fel nem rajzol az ember a játékszereire?

A denevér kissé meghökkent.

— Károm? Az éppen nincs, de sérti a büszkeségemet. Hogy jutok hozzá én, a denevér, hogy más állatokkal szemben háttérbe szoruljak, bármiben is?

— És hogy jutok hozzá én és sok más, akik hol itt, hol ott nem szerepelünk? Nem okvetlenül kell minden lében kanálnak lennünk és nem a fitogtatott, erőszakolt szereplés adja meg az igazi értékünket, hanem a feltűnésnélküli, szerény és folytonos munkásság.

— Eh, te is filiszter vagy, nem értesz meg engem. Azt mondd meg legalább, ha olyan igen okos vagy, mit kellene tennem, hogy mégis belekerülhessek az emberek címerébe?

— Eszem ágában sincs, hogy ezen törjem a fejemet. De még ha tudnám, sem mondanám meg, mert haszontalan hiuságnak tartom törtétedet. Le-

het az is, hogy akármit is csinálnál ügyed érdekében, ugysem vennének észre, de az is lehet, hogy, ha utána sem járnál, — az emberek egy véletlen szeszélye folytán, önkényt is belekerülnél. Mert nem komoly dolog ez, pajtás, hidd meg nekem, okos állat nem töri ilyen ürességeken a fejét.

— De én a denevér vagyok, értsd hát meg! Nekem dukál a megbecsülés! — tűzelt a szárnyas-egér.

— Hát ha mindjárt a hétfejű sárkány is volna, akkor sem mondanék egyebet, mint, hogy tégy le túltengő önérzetedről és ne keress okot és ürügyet az izgágaságra és elégedetlenségre. Ferde szemszögből nézed a világot és túlnagy fontosságot tulajdonítasz semmiségeknek. Higgadj le és ne a feltűnést keresd, hanem azt, hogy élethivatásodat becsülettel betöltsed.

— Könnyű neked beszélni! Téged megbecsül az ember! A könyvtárszobában láttam a szobrodat!

— Barátom, én ezzel igazán nem törődöm. Túl vagyok azon, hogy az emberek kisdéd játéka érdekelfenek. Én komoly állatnak tartom magamat és hogy ebben igazam van, semmi sem bizonyítja jobban, mint, hogy a többi állatok, köztük te is, hozzám jöttök bajos ügyeitekben tanácsot kérni.

A tücsök és a bárány.

Egy rakoncátlan kis bárány legelészett a domboldalon és éppen egy szokatlanul nagy zamatos fűcsomóba készült beleharapni. De amint a szájába akarta azt venni, valami éles csiripelő hang trillázott ki belőle és egy kis fekete tücsök ugrott elő. Báranyunk ijedtében csak éppen, hogy meg nem kergült.

A tücsök örült, hogy megmenekedett és az ijedtségtől felocsudva elégedetten dörzsölgette egymáshoz lábait.

A bárány is látta már, hogy nem volt oka megijedni, szemügyre vette hát kissé a tücsköt és fanyar kellemetlenséggel megszólította.

— Hát te is létezel? Ugyan minek is létezel?

— Ho-ogy? — kérdezte a tücsök teljes meglepetéssel, mert alig akart hinni füleinek. — Hát persze, hogy létezem. És hogy minek, azt is bizonyára tudja az, aki megalkotott. . .

— No, csak azért mondom, mert igen alkalmatlan állatnak látszol.

Még a tücsök sem viselhette jó szívvel, hogy így beszéljenek vele minden ok nélkül, nem csoda hát, hogy ingerlékenyebben válaszolt.

— Azért mert akaratlanul megijesztettelek? Hidd el, én jobban megijedtem, hogy ketté fogsz harapni. No, de jól végződött, nem volt szándékos, semmi haragunk egymásra.

— Azért mégis kár, hogy létezel. Legalább én szívesebben venném, ha nem volnál.

— Ugyan! Mert egyszer — véletlenül keresz-

teződött az utunk? Csak nem gondolod komolyan? Hát ki volna akkor a rovarvilág esti muzsikusa?

Látnivaló, hogy a tücsök csaknem tréfára vette ezeket a vaskos gorombaságokat. A bárány azonban csak tovább epéskedett vele.

— Ha te nem volnál, én most nem ijedtem volna meg. Ezek után megértheted, hogy nekem kedves volna, ha elpusztulnál, vagy egyáltalán meg sem születnél volna.

— Már pedig ezen nem segíthetek, barátom — mondotta a jámbor rovar — nyugalmat erőltetve magára, — de mondok én is valamit. Nekem ugyan-csak nincsen rád a világon semmi szükségem, azon-felül te most egy hajsza! hijján megöltél volna, és nekem mégsem jutna eszembe rossz néven venni a teremtőtől, hogy téged is megalkotott. Mert nagyon is jól tudom, hogy nem az én kicsiségem kényelme vagy tetszése a mértéke a világnak, hanem egészen más törvények szerint rendezték azt, amit nemcsak mi nem értünk, de talán még az ember sem...

A bárány meghökkent és már ő is alább adta.

— Hitvány állatnak nézlek, de érdekeseket mondasz. És furcsákat. Mert ki hallott olyat, hogy más jó is lehet a világon, mint a magam jóvolta.

— Bizony barátom, te még fiatal vagy, nagyon sokat kell tapasztalnod, hogy akár csak az én rovar-eszemet is utolérj. A hangyáról, a méhről, rovar-társadalmunk bölcseiről nem is szólva. Nem aszerint igazodik a világ, hogy neked, meg nekem mi van kedvünkre. Majd terel még téged is a juhász olyan helyekre, ahová nem akarnál menni.

— Engem? Szeretném én azt látni! — mondotta a bárány és hosszan bégetve nevetett.

Történetesen éppen közeledtek feléje egyfelől a juhász, másfelől a kuvasz. És a tücsök elégedetten várta, hogy amit imént mondott, most mindjárt beteljesedik.

De másként történt. A juhász, is a kuvasz is nyugodtan elhaladtak a bárány mellett, eszükbe sem jutott, hogy másmerre tereljék. Ellenben a közeli kökénybokorról egy töviszúró gébics, amely jó ideje szemlélte a jól megtermett tücsök hangos ágálását, villámgyorsan lecsapott rá és a következő pillanatban felszúrta a kökény tüskéjére.

Hogy miket gondolt a tücsök, amikor utolsót vergődött, sajnos, örök titok maradt, de hogy a bárány, amely látta a rovar katasztrófáját, meg volt róla győződve, hogy ez az ő kedvéért történt, az nagy és igaz bizonyosság.

Mert a sors — fájdalom, nem mindig a jónak. okosnak, igaznak ad ám igazat!

Az állatok leszerelése.

Egynéhány nagyállat tanácskozássra gyűlt össze a Szahara legszebb oázisán. Afféle előértekezletet tartottak, hogy megállapítsák, hova és mikorra hívják össze a CXV. Egyetemes Állatkongresszust. Világosan átlátták, hogy erre sürgős szükség van. Hiszen az utóbbi időkben a legnemesebb állatfajokat fenyegeti a kihalás veszedelme. Még alig parentálták el a bölényt, máris a bálna áll a sír szélén. A vízi-

ló, orrszarvú egyre ritkul, gorilla pedig oly kevés van, hogy „még az apagyílkosnak is meg kellene kegyelmezni.” Már a szaporaságáról híres hering rajai is meggyérültek. Legujabban pedig, amióta az ember — ugorkafa helyett — felkapott a repülőgépre, már az oroszlánt, sőt — haimeresztő elgondolni — magát az elefántot is pusztítja onnan a biztonságos magasból — mérges ködgázokkal, robbanó lövegekkel. Ha így megy tovább, maholnap az egész állatvilágnak befellegzik s a legvérengzőbb tigris is a fűbe harap, amit pedig szívből utál.

Itt tehát sürgős segítség kell. De mi legyen az? Világos, hogy a kongresszus és újból csak az. Ebben ők is egyetértettek, akár az emberek.

— Az állatok világgyűlésének összehívását tehát ezennel kimondjuk mi, az állatok legjobbjai — jelentette ki ünnepélyesen az elefánt.

— Talán „legerősebbjei” — igyekezett kijavítani az oroszlán.

— Hiszen az természetesen egyértelmű — nyugtatta meg a tigris.

Az elnöklő elefánt felszólította a hiénát, ismeresse a két legutóbbi kongresszus jegyzőkönyvét. Ez ásta ki ugyanis azokat a mélységes homokrétegekből.

— A régebbi zsurlóháncsra van kaparva, hüllőkarmokkal. Azt a gyűlést még a boldogult gigantosaurus hívta össze a Jura és Kréta korszak határán, amikor úgy érezte, hogy már „hiba van a kréta körül.” Az akkor először felbukkant ragadozó emlősök elleni védekezésről volt szó. A következő konferencián a mammut elnökölt, ott a jégkorszak

veszedelmei foglalkoztatták az érdekes állatközön-séget.

— Ugy látom, nem nagy foganatuk volt ama tanácskozásoknak — dörögte közben egy orrszarvu. — Azért mégis örökre behunyta a szemét az első kongresszus után a saurusok mindenféle fajtája, a második után a mammut, masztodon és összes rokonsága.

— Nem „azért“, de — annak dacára, ami egészen más — korholta meg az elnök a kellemetlenkedő rinoceroszt.

Nos, az oroszlán felvetette a kérdést, amely szerinte legfontosabb: meghívják-e a világrétekezletre az embert is, vagy sem.

Az állatok összemordultak. Nyilvánvaló volt, hogy a vélemények nagyon megoszlottak. Mihamar két ellentétes párt alakult ki.

— Persze, hogy meghívjuk — erősködött a víziló. — Nélküle semmire sem megyünk. Hisz a veszedelmek javarésze az ő részéről fenyeget.

— Igen, csak hogy ép az ember mutatott példát rá, hogy az ellenséget nem kell mint egyenrangú felet bevonni a tárgyalásba. Így hát mi is kövessük azt, határozzunk róla — nélküle — vélekedett a sakál.

— Ép azt kell megmutatnunk, hogy különbek vagyunk nála — okoskodott a zsiráf, mint szintén emberpárti. — Itt kell lennie, hisz ő is közülünk való és megilleti őt ugyanolyan szavazat, mint akár a gnut.

— Hogy is ne! — ellenzékieskedett a zebra.

— Kár a fáradságért. Ugysem fogadná el a meghívást: az a rögeszméje, hogy ő nem állat.

Heves ellenmondások hallatszottak mindenfelől.

— Sőt! Olykor sokkal inkább az, mint mi vagyunk! — üvöltötte a farkas.

Már-már kiviláglott, hogy a kérdésben sehogyszem tudnak megegyezni. Szakadás fenyegette az előértekezletet. Az elnöklő elefántnak akadt azonban mentőötlete.

— Ugy tudom, az ember is most tart a mienkhez hasonló értekezletet. Arról, vajjon mit csináljanak, hogy ki ne írtsák egymást véglegesen. Ők úgy mondják: a leszerelésről határoznak. Meg kell várni a végét s akkor hívjuk meg az embert, ha már értékesítheti ott szerzett tapasztalatait.

— No, az sokára lesz — bögte közbe egy pesszimista víziló. — Addigra valamennyien irmagostul kipusztulunk.

— Az nem fontos — magyarázta mekegve egy antilop. — Lényeges az, hogy maga a kérdés mindig a felszínen maradjon. S minél hosszabb a várakozás, annál tovább lehet a tárgy napirenden.

A legtöbb állat nem is értette ezt a nyakatekert okoskodást. A higgadt elefánt folytatta, mintha nem is hangzott volna el a közbeszólás.

— Nem lehet ugyanis feltenni a teremtes koronájáról, hogy ok nélkül hította volna össze legjobb-jait. Amiről ott tanácskoznak, azt bizonyára komolyan is akarják. Akkor pedig — számunkra is felvirrad.

— Kezd az öreg hülyülni — vakkantott közbe egy tiszteletlen sakál.

De a tárgyilagosabb zebra közelebbi magyarázatot kívánt.

— Mi összefüggésben lehet ez velünk?

— Hát, — ha az ember szíve annyira meg tud lágyulni, hogy többé nem pusztítja tömegesen a maga fajtáját, akkor szükségképpen velünk szemben is irgalomra hangolódik. Ez lesz a következő lépés. Nemcsak a — t mond, de b-t is. Megszűnnek a vágóhidak, többé nem késelik meg a sertéseket, biztonságban marad a baromfiak nyaka és a sintérhurok lomtárba kerül. Az egykori vadászatokra pedig borzalommal fog visszagondolni, akár a háborukra.

A legtöbb állatnak tetszett ez a fejtegetés. Az elefánt látva a kedvező hangulatot, még nyomatékokot is akart adni az eddig elmondottaknak.

— Mert nem kevesebről van szó, mint, hogy az ember alaptermészetét akarja megváltoztatni. Valósággal kivetközni eddigi valójából. Ha ez sikerül neki, magától értődő, hogy mi állatok is hasznát látjuk.

Már-már határozatba ment, hogy a világkongresszus összehívásával addig várnak, amíg az ember elintézi a saját leszerelését.

Ekkor azonban szárnyasuhogásra figyeltek fel. A daru jött meg messze Európából, menekülve az ottani kietlen tél elől. Még a magasban lebegett, máris valami keserű kiábrándultság hangján bugta feléjük:

— És ti mindezt hiszitek? Egyáltalán tudtok még bízni az emberben? Én mondom nektek, aki ott jártam a közelükben: ne várjatok rájuk, ha sürgős az ügyetek, intézzétek el magatok!

A nem várt közbelépés megzavata az érdeemes tárgyaló feleket.

— Való igaz — helyeselt a farkas, — megkezdhetjük magunk is. Hamarabb megy így és kedves meglepetést szerzünk az embernek, ha vele egy időben mi is elkészülünk a leszereléssel.

— Jó — mekegett egy kecske. — Akkor tehát járj elől: törd ki a fogaidat, hogy többé kísértésbe se essél megtámadni atyámfiait.

— Azt már nem! Hiszen védekezni is kell, ha megtámadnak. Inkább azt mondanám: a sündiszó tompítsa le tüskéit...

Mivel a fent említett állat nem volt jelen, az indítványt elfogadták és mint első nagy vívmányt, lelkesen elkönyvelték.

A zsiráf nyomban új indítványt tett. Hogy a tigrisnek reszeljék le rettenetes karmait. Legalább is félig.

De a hatalmas ragadozó egy vonalnyit sem volt hajlandó karmaiból elengedni. Sőt — szörnyű mancsaival — életveszélyesen megfenyegette a javaslattevőt.

Ugyanígy makacskodott maga az oroszlán is. Ő szabad óráiban az állatok királya, illő tehát, hogy hatalma és ereje teljes maradjon. Vele tehát tegyenek kivételt.

Minden utána következő állat mohón ragadta meg ezt a kifejezést. Valamennyi — különböző okokból — kivétel akart lenni. S mivel az összes jelenlévő nagy állatok ilyenén kívánságának eleget tettek, maga az általános szabály csak néhány védtelen kisállatot kötelezett.

Am a bölcs elefánt maga sem lehetett megelégedve ilyen eredménnyel. Okoskodott, mit lehetne hát tenni, törte a fejét, de mielőtt összetörte, szomorúan kisütötte:

— Oszoljunk szét, állattársak, ez az egyedüli őszinte dolog, amit tehetünk. Amit a természet oltott belénk, az ellen nem harcolhatunk. Hiába is hoznánk határozatokat: nem volna az egyéb, csupán önámítás. Amíg csak két állat is marad a világon: arra fog törekenni, hogy legyűrje, felfalja egymást. Ez a rideg való, hívhatják akár létért való küzdelemnek, akár — ha jobban tetszik — nemes versengésnek. És gondoljátok el, mit érne az élet, ha még versengés sem volna?

Volt állat, amelyik nem számított erre a rideg fordulatra. Meg is kérdezte egy félénk hang az elefántot:

— No és ha az ember lepipál és csakugyan leszerel?

— Majd ha a tigris elfelejti a karmait, vagy a farkas a fogait. Vagy ha egy kívül álló felsőbb hatalom veszi el azokat tőlük. De amíg ez nem történik, mindig élni fog velük. Éppen úgy az ember. Ha már egyszer feltalálta azokat a pusztító pokolgépeket, mindig megmarad a lehetősége, hogy tovább gyártsa. Mindig talál kivételes okot; hogy még egyet, aztán újra egyet . . . Hogy lemondjon róluk, épúgy nem fog neki sikerülni, ahogy nekünk nem ment. Hisz ebben ő is csak hasonlít hozzánk . . .

— Szóval azt mondod, hogy tanácskozásunk meddő, mert természetellenes — fejtegette a víziló.

— Akkor hát erre az ember hogy nem tudott rájönni? Hiszen végre is — ő mégis csak okosabb?

— Rájött régen. De nem átallja, hogy rút játékot űzzön a felismert igazsággal. Ne feledjétek: ha okosnak tűnik is fel, még mindig kiskorú és gonosz.

T a r t a l o m

	oldal
A vén kuvasz emlékei	3
A kérészek	9
A madárijesztő	12
Az ürge és a pacsirta	15
Pók és pillangó	19
A szegény rokon	24
Az elkésett könyörület	28
A strucc és a verebek	31
A marmota álmai	37
A tekintély	40
A tűzok és a strucc	44
A sárgarigó és a marabú	48
A pejlo bánata	52
A harkály és szemlélői	55
A felzavart hangyaboly	59
A macskák lázongása	63
Az íbiszmadár emlékei	67
A boldog varjak	69
A vakand és a gilisza	73
A teknősbéka tanulságai	77
Az őz és a cincér	81
A verebek — rólunk	85
A sas és a kismadarak	88
A bűnbánó jegesmedve	93
A sündisznó és a macska	96
A bosszúálló fecskék	99
A korán ébredt bogarak	103
Macskajaj	108
A gólya és a rák	112
A gém és a flamingók	116
A tervezgető sertés	119
A merész legyek	123
A víziló és a sakál	126

A héja és az ürgék	131
A messziről jött medve	134
A kakadu és a lajhár	139
A cethal és a cserebogár	142
A kutyák bálja	146
Az önzetlen jótett	152
Az elefánt és a kutya	157
A törtető denevér	161
A tücsök és a bárány	165
Az állatok leszerelése	167

